

KONDYCJA WARSZAWSKIEGO SEKTORA POZARZĄDOWEGO 2015

RAPORT Z BADAŃ

**Stowarzyszenie
Klon/Jawor**

Opracowanie: Stowarzyszenie Klon/Jawor
(Piotr Adamiak, Beata Charycka, Marta Gumkowska)

Spis treści

Wstęp	4
Kondycja sektora warszawskich organizacji pozarządowych	5
– najważniejsze wnioski	5
1. Podstawowe dane o warszawskich organizacjach pozarządowych.....	10
1.1. Liczba organizacji.....	10
1.2. Status prawny i struktura organizacyjna.....	10
1.3. Powody zakładania organizacji.....	12
1.4. Teren działań	13
1.5. Pola działań.....	14
1.6. Formy działalności.....	19
1.7. Adresaci działalności	21
2. Kapitał ludzki warszawskich organizacji pozarządowych	22
2.1. Zarządy organizacji	22
2.2. Pracownicy organizacji warszawskich	24
2.3. Członkowie.....	28
2.4. Wolontariusze.....	30
3. Organizacja pozarządowa jako pracodawca.....	32
3.1. Możliwość otrzymania awansu lub podwyżki.....	32
3.2. Ocena jakości pracy i szkolenie pracowników	33
3.3. Praca w godzinach nadliczbowych	34
3.4. Elastyczność czasu i miejsca pracy	36
3.5. Problemy pracowników	37
4. Finanse warszawskich organizacji pozarządowych.....	39
4.1. Przychody	39
4.2. Stabilność finansowa	40
4.3. Źródła przychodów	42

4.4. Majątek.....	44
4.5. Działalność gospodarcza.....	46
4.6. Wykorzystanie funduszy europejskich.....	48
4.7. Księgowość.....	50
5. Funkcjonowanie warszawskich organizacji pozarządowych.....	52
5.1. Modele działania i priorytety organizacji.....	52
5.2. Rytm działania i lokal.....	55
5.3. Stopień wykorzystania internetu w pracach organizacji.....	57
5.4. Portal ngo.pl – znajomość i korzystanie.....	58
6. Współpraca organizacji pozarządowych z innymi podmiotami.....	60
6.1. Najważniejsi partnerzy organizacji.....	60
6.2. Procedury i mechanizmy współpracy z samorządem szczebla gminnego.....	65
6.3. Współpraca finansowa.....	66
6.3.1. Współpraca finansowa – skala.....	66
6.3.2. Współpraca finansowa – ogólne opinie.....	68
6.3.3. Współpraca finansowa – opinie dotyczące polityki Biur Urzędu Miasta oraz urzędów dzielnic.....	69
6.4. Ocena polityki lokalowej Urzędu m.st. Warszawy.....	70
6.5. Konsultacje.....	71
6.6. Ocena współpracy z lokalnym samorządem.....	73
6.7. Współpraca wewnątrz sektora pozarządowego.....	75
7. Problemy warszawskich organizacji pozarządowych i opinie ich liderów.....	78
7.1. Problemy organizacji.....	78
7.2. Samoocena.....	80
7.3. Opinie liderów organizacji.....	81
Źródła danych i metodologia badania.....	87

Wstęp

Raport „Kondycja warszawskiego sektora pozarządowego 2015” przedstawia informacje dotyczące funkcjonowania stołecznych stowarzyszeń i fundacji. W celu pogłębienia wniosków z badań dane zostały zaprezentowane na tle informacji o całym polskim sektorze pozarządowym (zebranych w ramach ogólnopolskich badań przeprowadzonych przez Stowarzyszenie Klon/Jawor „Kondycja sektora organizacji pozarządowych w Polsce 2015”).

W kolejnych rozdziałach prezentujemy dane dotyczące wielkości, obszarów i form działalności organizacji, ich zasobów i sposobów działania, a także najważniejszych potrzeb i problemów. Obszerna część raportu jest poświęcona relacjom z ważnymi partnerami stołecznych organizacji, w tym współpracy z Urzędem m.st. Warszawy.

Pogłębiona analiza stołecznego sektora pozarządowego była możliwa dzięki badaniom sfinansowanym ze środków urzędu m.st. Warszawy. Badania ogólnopolskie zostały zrealizowane w ramach programu Obywatele dla Demokracji, finansowanego z Funduszy Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG), a także z Funduszu Inicjatyw Obywatelskich oraz środków Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności.

Kondycja sektora warszawskich organizacji pozarządowych

– najważniejsze wnioski

Podstawowe dane o stołecznym sektorze pozarządowym

- Warszawski sektor pozarządowy charakteryzuje się większym udziałem fundacji w porównaniu z sektorem ogólnopolskim – w Warszawie stanowią one 41% wszystkich organizacji pozarządowych, w całym kraju – 17%.
- 44% organizacji warszawskich obejmuje zasięgiem swoich działań całą Polskę, 20% działa na poziomie województwa, a 15% w gminie lub powiecie.
- Dla 21% stołecznych organizacji podstawowym obszarem aktywności jest „edukacja i wychowanie”, dla 15% „sport, turystyka, rekreacja, hobby”, a dla 12% – „ochrona zdrowia”.

Ludzie w organizacjach

- Zarząd organizacji (warszawskich i tych z całej Polski) liczy przeciętnie 5 osób, z czego 2 to kobiety. Średnio 80% członków zarządów warszawskich organizacji aktywnie włącza się w prace tego organu.
- Średnio 45% członków zarządu przeciętnej warszawskiej organizacji pracuje w niej zupełnie nieodpłatnie, dla całej Polski wskaźnik ten wynosi 77%.
- 41% organizacji z Warszawy zatrudnia co najmniej jedną osobę na podstawie umowy o pracę, w całym kraju odsetek ten wynosi 20%.
- Zespół stałych, regularnych pracowników (zatrudnionych na podstawie różnych umów) ma 56% organizacji warszawskich i 35% organizacji z całej Polski. Taki zespół w Warszawie liczy 6 osób zatrudnionych na nieco ponad 3 „pełne etaty”. W ujęciu ogólnopolskim 4-osobowy zespół przeciętnej organizacji pracuje na niecałe 2 „pełne etaty”.
- Przeciętne stowarzyszenie warszawskie zrzesza 36 osób, przeciętne stowarzyszenie polskie liczy 30 członków.
- 67% organizacji z Warszawy angażuje w swoje działania wolontariuszy, w skali ogólnopolskiej takich organizacji jest 61%. W obu przypadkach jest to przeciętnie 10 wolontariuszy.

- W ciągu ostatniego roku w 25% warszawskich organizacji ktokolwiek spośród zespołu pracowników awansował, a w 29% organizacji przyznano podwyżki.
- W 81% stołecznych organizacji członkowie zespołu pracują w godzinach nadliczbowych, które są rozliczane przez 78% organizacji.
- Zdecydowanie najbardziej dotkliwym problemem dla warszawskich organizacji są zbyt niskie – w porównaniu do kompetencji i obowiązków – zarobki (51% wskazań). Inne istotne trudności to brak możliwości awansu (50%) oraz nadmiar obowiązków w pracy (49%).

Finanse

- Przeciętne roczne przychody organizacji warszawskich w 2014 roku były ponad trzykrotnie większe niż przeciętne przychody w całym sektorze. Co czwarta (25%) organizacja w Warszawie miała roczny budżet nie przekraczający 10 tys. zł (w całej Polsce 34%), jednocześnie przychody niemal połowy (49%) stołecznych stowarzyszeń i fundacji wynosiły co najmniej 100 tys. zł (w całej Polsce organizacji o rocznych przychodach nie mniejszych niż 100 tys. zł było 27%).
- Warszawskie organizacje korzystają z większej liczby źródeł przychodu, choć rzadziej ubiegają się o środki samorządowe, które dla sektora ogólnopolskiego stanowią jeden z podstawowych składników budżetu.
- Warszawskie organizacje częściej niż inne organizacje prowadzą odpłatną działalność pożytku publicznego (31% deklaruje, że taką działalność prowadzi, choć przychody z tego tytułu w 2014 roku miało tylko 17% organizacji) lub gospodarczą (18% deklaruje, że taką działalność prowadzi, choć w 2014 roku przychody odnotowało 15% organizacji).
- W latach 2007–2014 31% stołecznych organizacji korzystało ze środków Unii Europejskiej, a kolejne 17% ubiegało się o nie, ale bez sukcesu.

Funkcjonowanie

- Niemal połowa (48%) warszawskich organizacji działa codziennie. Niesystematyczne działania deklaruje 19% stołecznego sektora pozarządowego.
- Lokalem dysponuje na stałe 63% warszawskich organizacji, a wyłącznie mieszkania prywatne lub miejsca publiczne to przestrzeń, w której działa 15% organizacji.

- 83% warszawskich organizacji korzysta z internetu co najmniej kilka razy w tygodniu, a 90% informuje za pośrednictwem sieci o swoich działaniach – ma stronę www, biuletyn informacji publicznej (BIP) lub profil na portalu społecznościowym.

Współpraca z partnerami

- Najważniejsi partnerzy warszawskich organizacji to, podobnie jak w skali całego kraju, inne fundacje i stowarzyszenia, miejscowy samorząd oraz lokalne media.
- W Warszawie sektor pozarządowy, w porównaniu do całego kraju, cechuje się większą intensywnością kontaktów ze środowiskiem naukowym, mediami o zasięgu ogólnopolskim, organizacjami pozarządowymi z zagranicy oraz rządem i instytucjami centralnymi. Mniej natomiast ma kontaktów z lokalną społecznością i mieszkańcami.

Współpraca z samorządem

- W porównaniu do 2010 roku widoczna jest intensyfikacja relacji warszawskich organizacji z lokalnym samorządem. Kontakty z Urzędem Miasta oraz urzędami dzielnic utrzymuje obecnie 87% stołecznych stowarzyszeń i fundacji, podczas gdy pięć lat temu robiło to 63%.
- W 2014 roku niemal połowa (49%) warszawskich organizacji starała się o dotacje z Urzędu Miasta lub urzędów dzielnic: dla 36% działania te zakończyły się (przynajmniej raz) sukcesem, dla 13% niepowodzeniem.
- Stołeczne stowarzyszenia i fundacje częściej podejmują próby uzyskania dotacji z Biur Urzędu Miasta (44%) niż urzędów dzielnic (33%), jednak wiele z nich próbuje pozyskać środki z obu źródeł. Dla tych ostatnich wciąż istotnym problemem jest fakt, że w różnych Biurach Urzędu Miasta oraz w urzędach dzielnic różne są wymagania wobec organizacji, zarówno na etapie aplikowania, jak i rozliczania dotacji.
- W ciągu dwóch ostatnich lat 37% warszawskich organizacji uczestniczyło w opracowywaniu lub konsultacji uchwał, dokumentów, strategii lub planów przygotowywanych przez samorząd lokalny. Choć w skali całego kraju aktywność sektora pozarządowego jest podobna, to działacze warszawskich organizacji wyróżniają się na tle ogólnopolskim poczuciem mniejszego wpływu na decyzje zapadające podczas konsultacji.

- Warszawskie organizacje są bardziej krytyczne wobec swojego lokalnego samorządu niż stowarzyszenia i fundacje z całego kraju. Oceniają go jako mniej dostępny i mniej skłonny do świadczenia pomocy organizacjom. Częściej dostrzegają również problemy dotyczące współpracy z Urzędem Miasta i urzędami dzielnic. W czasie kontaktów z samorządem w Warszawie napotkało na nie 78% stowarzyszeń i fundacji; w całym kraju – 70%. W efekcie ogólna ocena jakości współpracy z samorządem jest w Warszawie niższa (6,27 pkt.) niż w całym kraju (6,88 pkt.).
- W porównaniu do 2010 roku więcej warszawskich fundacji i stowarzyszeń wie o Programie Współpracy z Organizacjami. Wciąż jednak jest na tym polu wiele do poprawienia. O Programie bowiem słyszało tylko 60% organizacji (5 lat temu – 47%). O istnieniu Warszawskiej Rady Działalności Pożytku Publicznego wie natomiast 57% stołecznych organizacji.

Relacje wewnątrz sektora pozarządowego

- Obserwowana w całym kraju intensyfikacja współpracy wewnątrz sektora pozarządowego jest widoczna również w Warszawie. Inne fundacje i stowarzyszenia to dla stołecznych organizacji najważniejsi partnerzy. Coraz więcej jest pomiędzy nimi nie tylko sporadycznych, lecz także częstych i regularnych kontaktów.
- Warszawskie organizacje, w porównaniu do całego kraju, częściej korzystają też z pozafinansowego wsparcia świadczonego przez inne stowarzyszenia, fundacje lub podmioty wyspecjalizowane w świadczeniu tego typu usług dla sektora pozarządowego. Mają jednak gorszą opinię o jego poziomie merytorycznym.

Problemy organizacji, opinie liderów

- Większość problemów gnębiących organizacje pozarządowe jest w Warszawie odczuwana jako dotkliwsza. Różnicę między sektorem ogólnopolskim a stołecznym widać szczególnie w obszarze związanym z relacjami z innymi organizacjami pozarządowymi. Brak współpracy, konflikty, konkurencja i zły wizerunek sektora to problemy, które w Warszawie są przeciętnie o 10 punktów procentowych częściej wskazywane niż w całej Polsce.
- Organizacje stołeczne stawiają wyższe wymagania nie tylko otoczeniu, w jakim działają (co jest zapewne przyczyną częstszego wskazywania na uciążliwość różnego rodzaju problemów), lecz także sobie samym. W stołecznym sektorze pozytywne

oceny poszczególnych aspektów funkcjonowania organizacji przeważają nad negatywnymi, jednak w porównaniu z deklaracjami organizacji z całej Polski w stolicy więcej organizacji stawia sobie ocenę „średnią”.

- Z opinii liderów stołecznych organizacji wynika, że umieją być oni wobec organizacji pozarządowych krytyczni – 50% zgadza się ze stwierdzeniem, że „w sektorze pozarządowym zbyt często dobre intencje rozgrzeszają brak skuteczności w działaniach”.
- Poczucie wspólnoty i tożsamości liderów stołecznych wydaje się dość słabe – 61% zgadza się z opinią, że „w Polsce trudno mówić o istnieniu sektora pozarządowego jako wspólnoty organizacji – istnieją wyłącznie poszczególne organizacje realizujące swoje cele”, a nie zgadza się z tą opinią 14%.

1. Podstawowe dane o warszawskich organizacjach pozarządowych

1.1. Liczba organizacji

Według danych z rejestru REGON w końcu grudnia 2014 roku¹ w Warszawie było zarejestrowanych 4371 fundacji i 6025 stowarzyszeń. Warszawski sektor pozarządowy stanowi więc 9% polskiego trzeciego sektora, jeśli zaliczamy do niego tylko fundacje i stowarzyszenia, czyli posługujemy się tzw. wąską definicją organizacji pozarządowych.

Warto zaznaczyć, że fakt zarejestrowania w Warszawie ponad 10 tys. organizacji nie oznacza, że tyle właśnie prowadzi swoją działalność w stolicy. Stowarzyszenie Klon/Jawor, realizując badania „Kondycja sektora organizacji pozarządowych”, stara się dotrzeć do wylosowanych do badań organizacji i w ten sposób sprawdzić, jaka część organizacji figurujących w rejestrze faktycznie jest aktywna. Szacujemy, że około 70% zarejestrowanych organizacji rzeczywiście prowadzi swoją działalność. Pozostałe ją zawiesiły bądź zakończyły, jednak nie wyrejestrowały się z REGON-u. Przykładając ten odsetek do warszawskiego trzeciego sektora można stwierdzić, że w stolicy faktycznie działa około 7 tys. stowarzyszeń i fundacji.

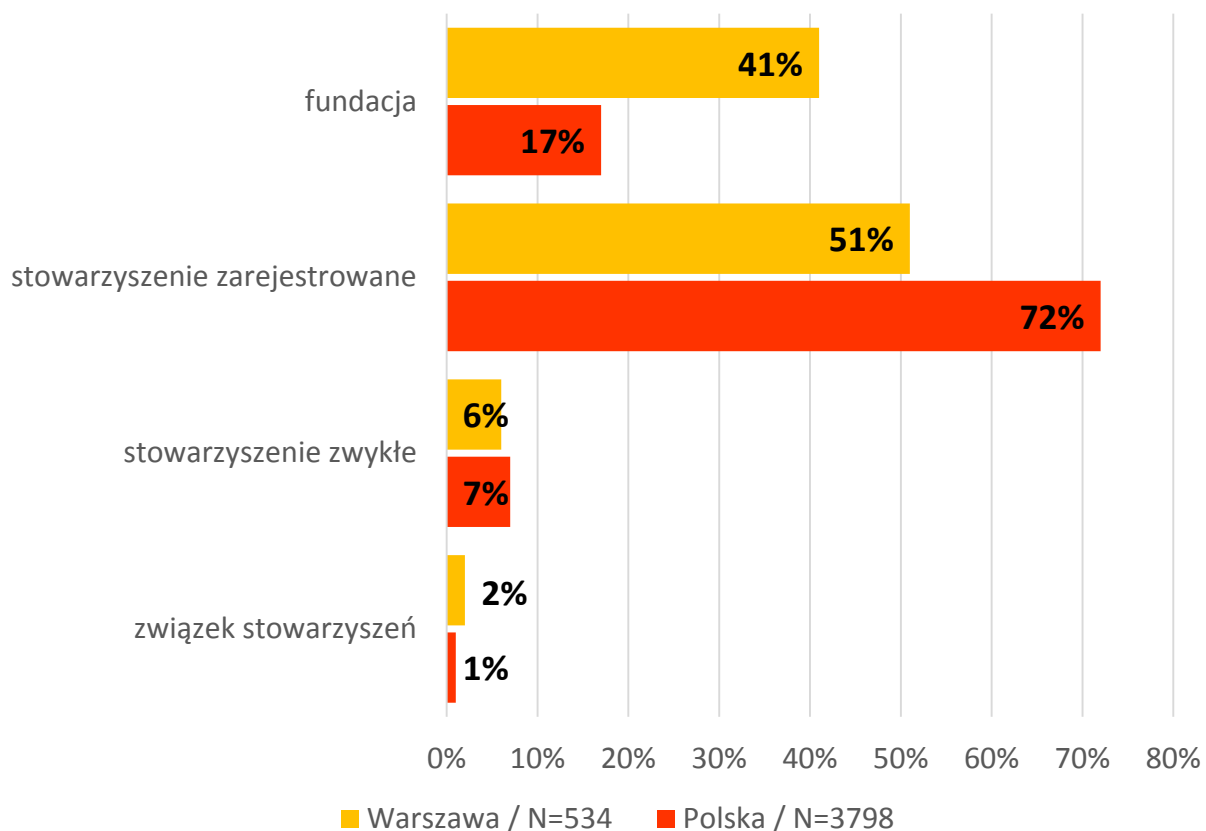
1.2. Status prawny i struktura organizacyjna

Warszawski sektor pozarządowy charakteryzuje się większym udziałem fundacji niż sektor ogólnopolski: w Warszawie jest ich 41%, w całej Polsce –17%. Podobnie jak w latach ubiegłych, dysproporcja ta wynika głównie z tego, że na wsi i w małych, liczących poniżej 50 tys. mieszkańców miastach odsetek fundacji jest niewielki (po 9%).

---

¹ W chwili opracowywania raportu nie dysponujemy aktualniejszymi danymi z rejestru REGON. Dostępne są dane z rejestru KRS, jednak są one niekompletne, ponieważ brakuje w nich informacji na temat stowarzyszeń zwykłych i stowarzyszeń kultury fizycznej, które nie rejestrują się w KRS.

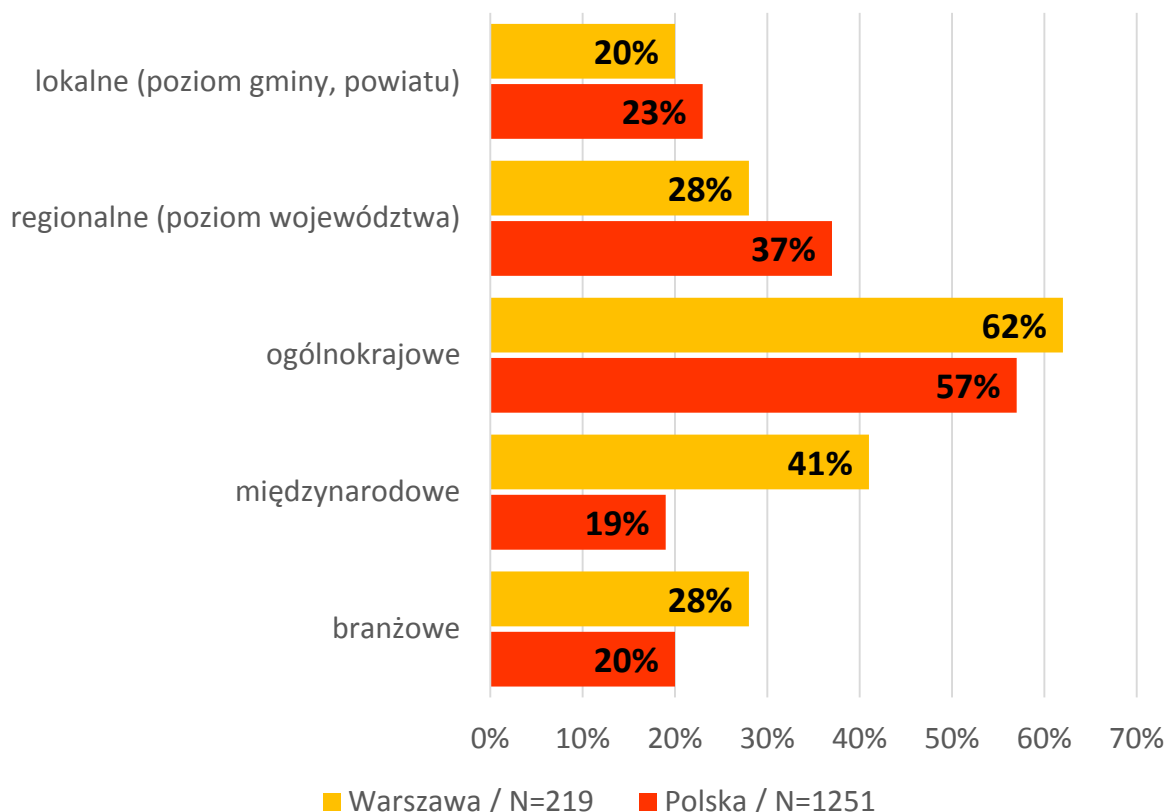
Wykres 1. Forma prawna organizacji (podstawa procentowania – wszystkie badane organizacje)

Stołeczne organizacje w podobnym stopniu jak te z całego kraju są oddziałami lokalnymi szerszej struktury – w taki właśnie sposób działa w Warszawie 14% organizacji, a w całej Polsce 13%. Z kolei dwa razy więcej organizacji z Warszawy ma „pod sobą” kolejne oddziały lokalne, które są formalnie wyodrębnione. 15% organizacji z Warszawy oraz 7% z całej Polski ma swoje oddziały terenowe. Taki stan rzeczy można wytłumaczyć faktem, że wiele organizacji sieciowych ma siedziby w stolicy.

38% organizacji warszawskich i 33% z całego kraju należy do jakichś porozumień organizacji pozarządowych. Zdecydowanie najczęściej są to porozumienia ogólnopolskie. O ile organizacje z całej Polski częściej niż te z Warszawy należą do porozumień lokalnych i regionalnych, o tyle porozumieniom ogólnopolskim, międzynarodowym i zrzeszającym organizacje działające w konkretnej dziedzinie częściej podlegają organizacje z Warszawy niż organizacje z całej Polski.

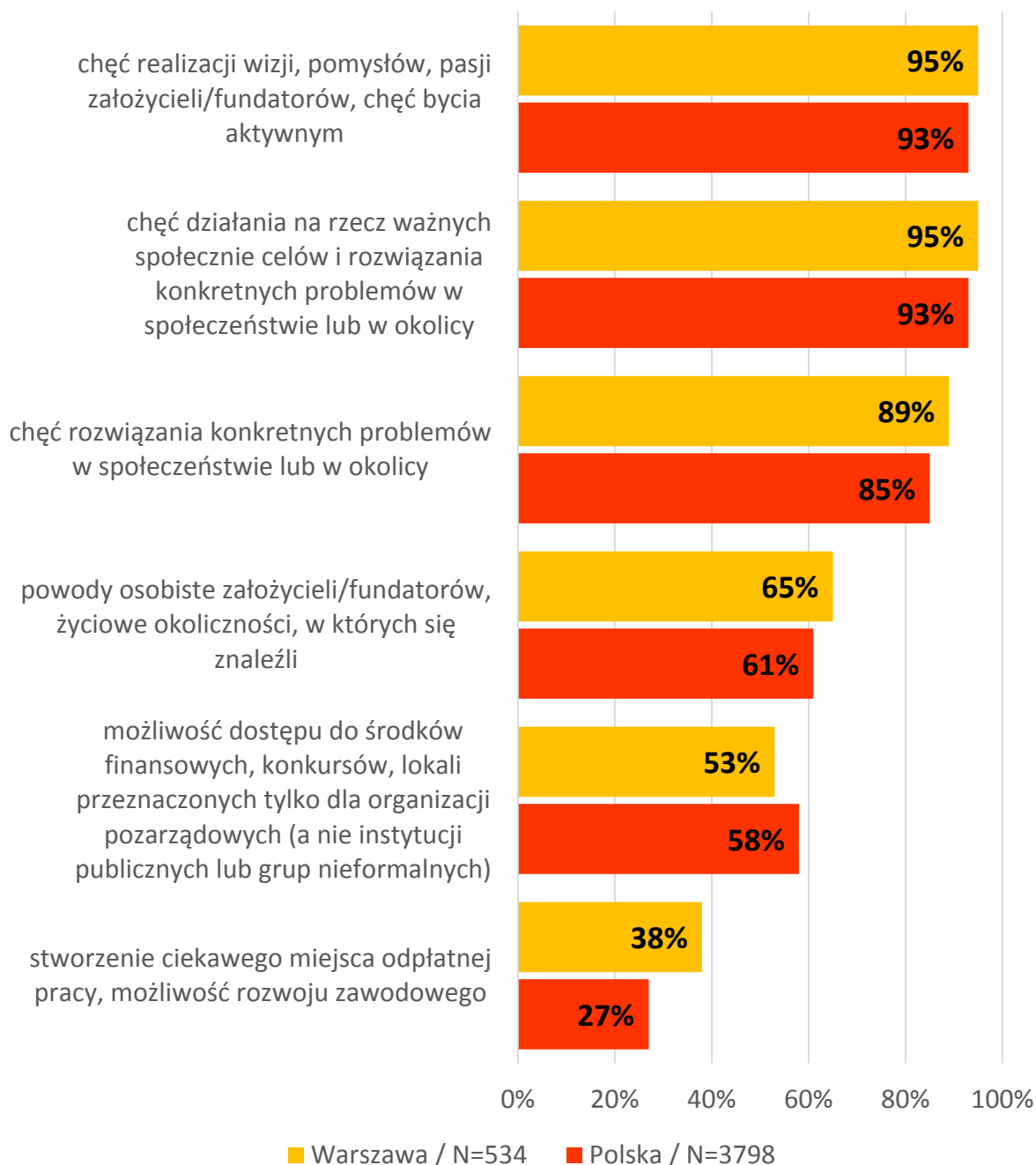
Wykres 2. Porozumienia, do których należą organizacje (podstawa procentowania – organizacje należące do różnego rodzaju porozumień; respondenci mogli wskazać więcej niż jedną odpowiedź)

1.3. Powody zakładania organizacji

Badani liderzy organizacji oceniali wagę różnych powodów przy zakładaniu organizacji (jeśli mieli wiedzę na ten temat). Biorąc pod uwagę znaczenie różnych powodów, można powiedzieć, że organizacje warszawskie nie wyróżniają się na tle organizacji z całego kraju. Niemal wszystkie wskazują, że przy zakładaniu ich organizacji istotna była chęć działania na rzecz ważnych społecznie celów i rozwiązania konkretnych problemów w społeczeństwie lub w okolicy (organizacje z Warszawy – 95%, organizacje z całej Polski – 93%) oraz chęć realizacji wizji, pomysłów, pasji założycieli lub fundatorów (Warszawa – 95%, Polska – 93%). Nieco ponad połowa przedstawicieli badanych organizacji przyznaje, że ważna była możliwość dostępu do środków finansowych oraz lokali przeznaczonych tylko dla organizacji pozarządowych (Warszawa – 53%, Polska – 58%). Motywacją, która przy zakładaniu organizacji odegrała najmniejszą rolę, przynajmniej w deklaracjach obecnych jej liderów, było stworzenie ciekawego miejsca odpłatnej pracy i możliwość rozwoju zawodowego (Warszawa – 38%, Polska – 27%).

Wykres 3. Znaczenie różnych powodów przy zakładaniu organizacji (podstawa procentowania – wszystkie badane organizacje; wykres prezentuje zsumowane odpowiedzi „bardzo ważne” i „raczej ważne”)

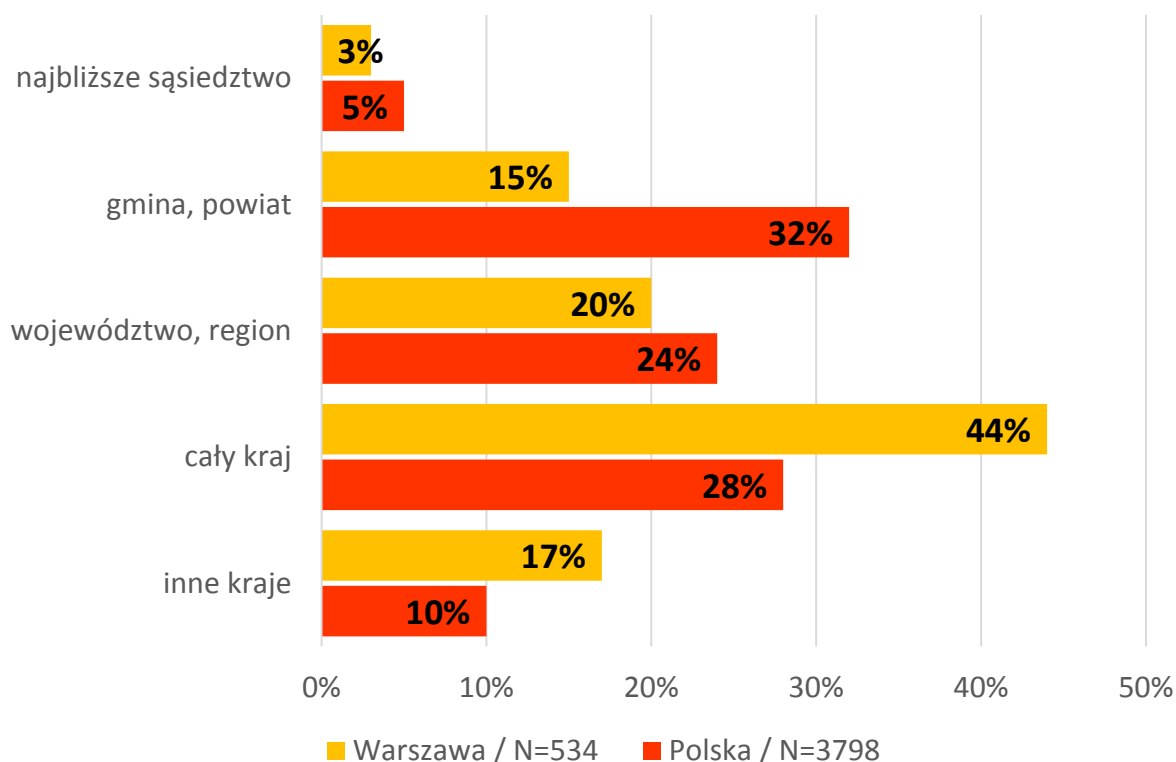

1.4. Teren działań

Organizacje warszawskie częściej niż organizacje z całej Polski prowadzą działalność na terenie całego kraju. 44% organizacji z Warszawy obejmuje zasięgiem całą Polskę, w przypadku organizacji z całej Polski odsetek ten spada do 28%. Fakt ten, przynajmniej częściowo, wynika z tego, że stołeczne fundacje i stowarzyszenia są centralami dla oddziałów lokalnych, więc w naturalny sposób działają na skalę ogólnopolską. Z kolei

organizacje ze stolicy rzadziej działają na poziomie województwa, powiatu, gminy i najbliższego sąsiedztwa. W Warszawie jest też większy niż w całej Polsce odsetek organizacji działających ponadnarodowo, co z kolei można tłumaczyć lokalizacją biur międzynarodowych organizacji działających w Polsce właśnie w Warszawie.

Wykres 4. Najszerszy teren działań organizacji (podstawa procentowania – wszystkie badane organizacje)

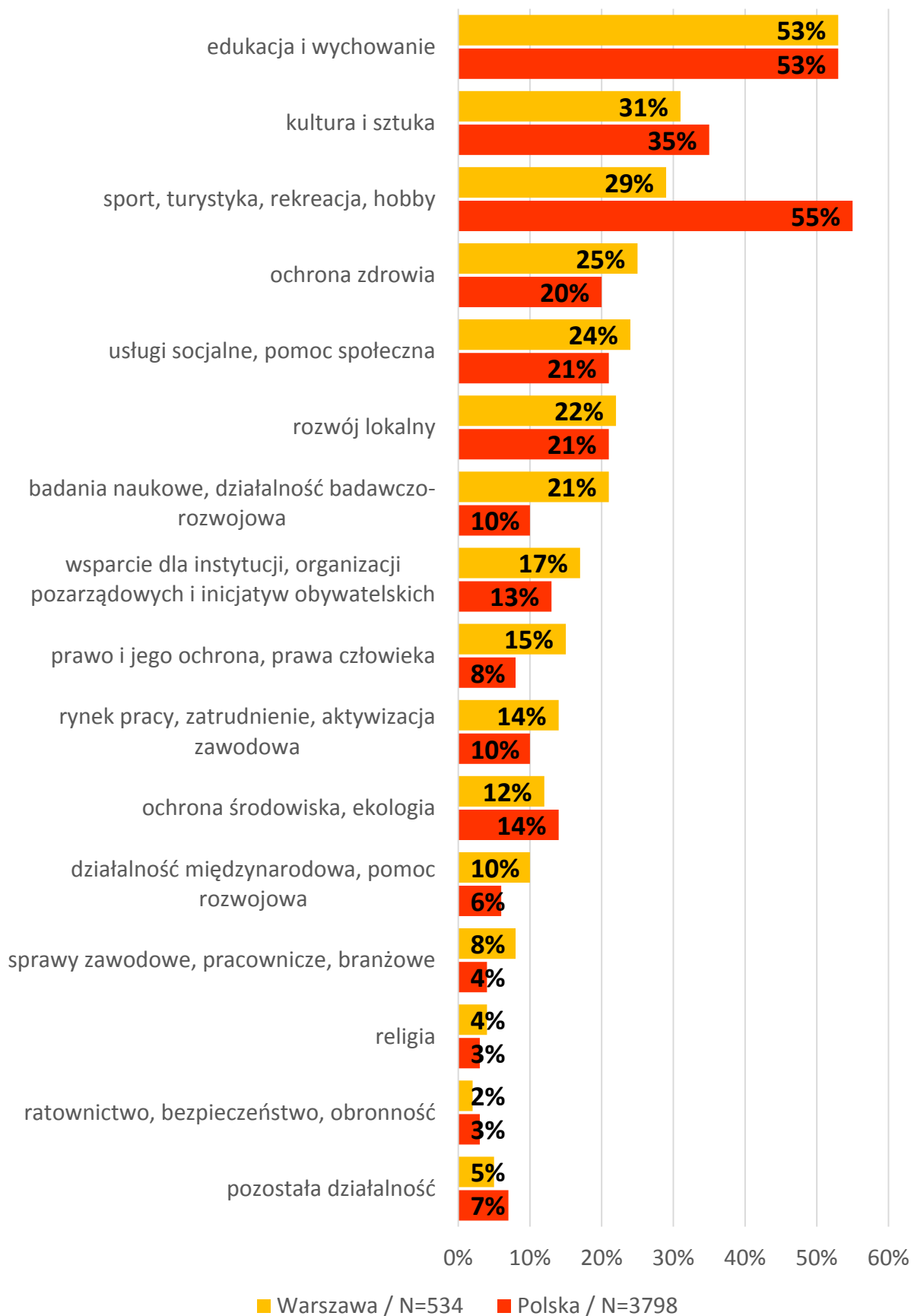

1.5. Pola działań

Warszawskie organizacje pozarządowe najczęściej działają na polu „edukacji i wychowania”, taki obszar swojej aktywności wskazuje 53% organizacji. I choć w całym kraju odsetek organizacji działających w tym obszarze jest identyczny, to nie jest to największa branża polskiego sektora pozarządowego. Jest nią „sport, turystyka, rekreacja, hobby”, w której działa 55% organizacji. W Warszawie organizacji o takim profilu jest zdecydowanie mniej, bo 29%, i pole to zajmuje dopiero trzecie miejsce w warszawskim rankingu obszarów, w jakich działają organizacje. Drugie miejsce zajmuje „kultura i sztuka” – 31% stołecznych organizacji działa w tej dziedzinie (w całej Polsce – 35%). Nieco więcej niż w całej Polsce jest w Warszawie organizacji zajmujących się „ochroną zdrowia”, „usługami socjalnymi i pomocą społeczną” oraz „rozwojem lokalnym” (odpowiednio 25%, 24% i 22% organizacji warszawskich oraz 20%, 21% i

21% organizacji z całej Polski). Dużo bardziej popularna w Warszawie niż w całym kraju jest dziedzina „badania naukowe i działalność badawczo-rozwojowa” – 21% organizacji prowadzi projekty w tym zakresie, podczas gdy w całej Polsce takich organizacji jest 10%.

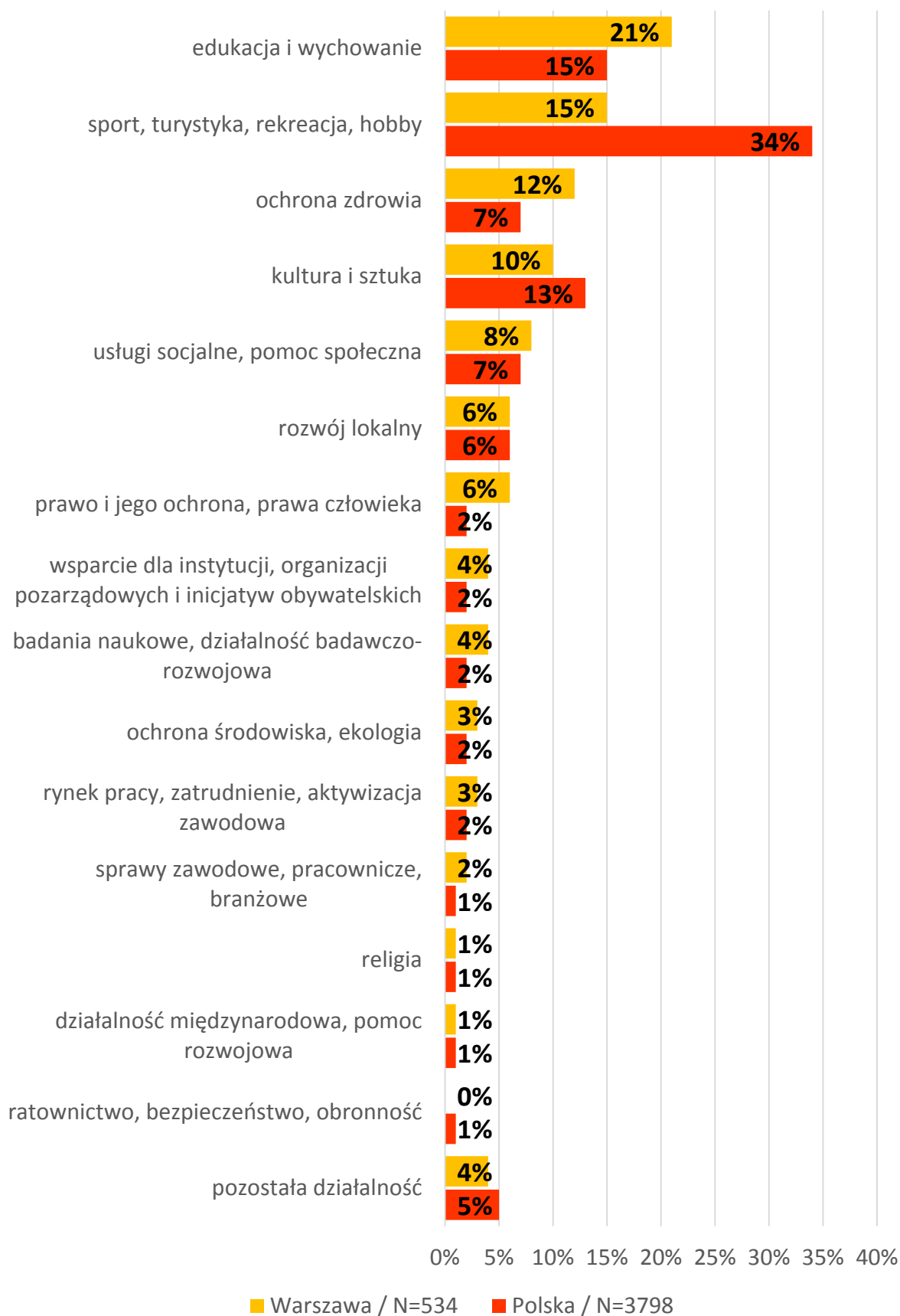
Wykres 5. Pola działania organizacji (podstawa procentowania – wszystkie badane organizacje; respondenci mogli wskazać więcej niż jedną odpowiedź)

W pytaniu o pola aktywności organizacje wskazywały wszystkie obszary, w których prowadzą działalność – takich obszarów było z reguły więcej niż jeden (średnio 2,9 dla organizacji z Warszawy oraz 2,8 dla organizacji z całego kraju). Aby sprawdzić, który obszar jest dla badanych organizacji podstawowy, zapytaliśmy o główne pole działania – i tu organizacje mogły wskazać tylko jeden obszar. Dla 21% organizacji z Warszawy podstawowym obszarem aktywności jest „edukacja i wychowanie”, dla 15% „sport, turystyka, rekreacja, hobby”, a dla 12% – „ochrona zdrowia”. Profil 10% warszawskich organizacji jest nastawiony na „kulturę i sztukę”, 8% na „usługi socjalne i pomoc społeczną”, a 6% na „rozwój lokalny”. Dla organizacji z całej Polski te same branże zaliczymy do najpopularniejszych, choć ich kolejność w rankingu będzie inna (patrz wykres 6).

Wykres 6. Najważniejsze pole działania organizacji (podstawa procentowania – wszystkie badane organizacje)

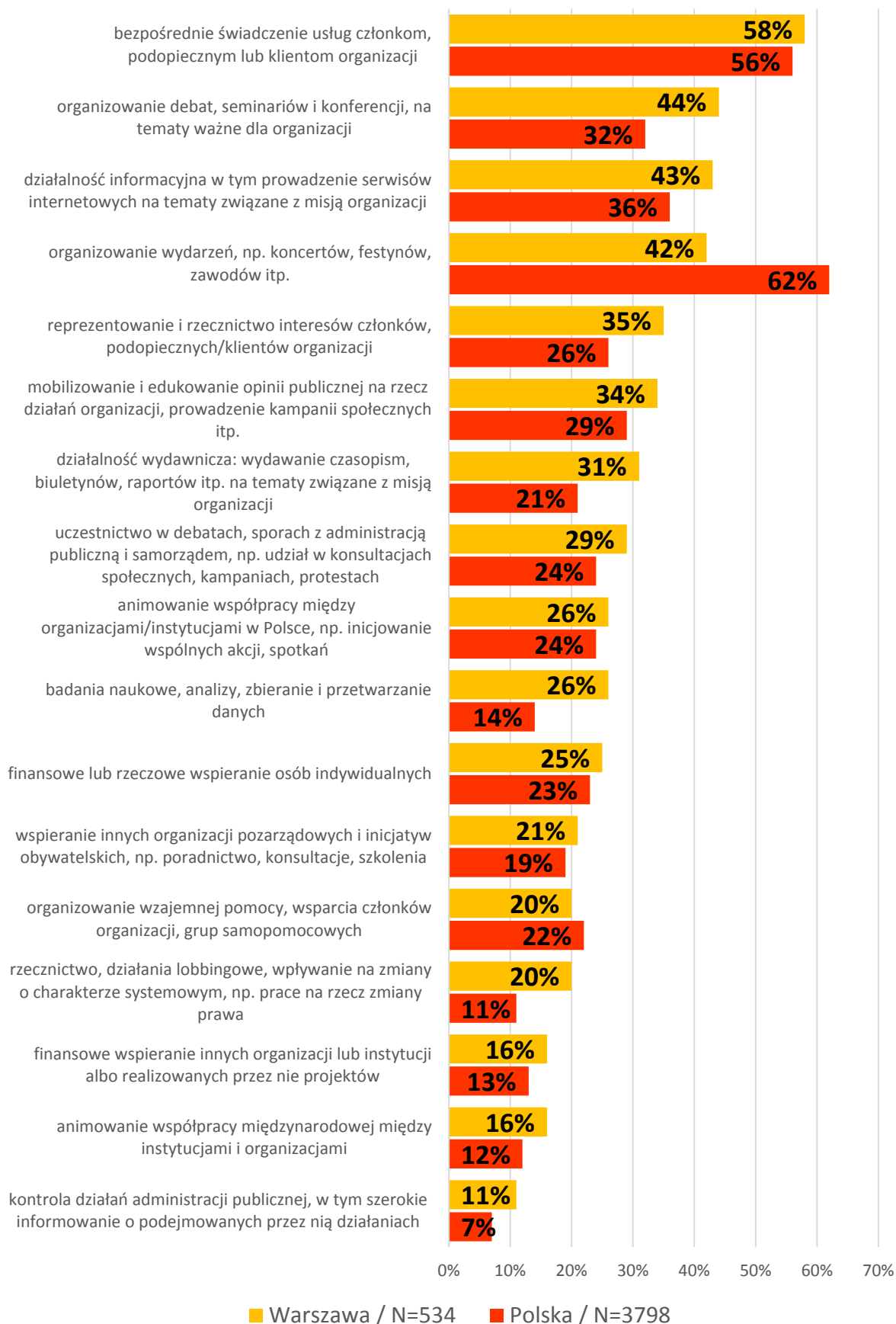
1.6. Formy działalności

Działania organizacji pozarządowych mogą przybierać różnorodne formy. Wśród stołecznych organizacji najpowszechniejsze jest bezpośrednie świadczenie usług członkom, podopiecznym lub klientom organizacji – 58% organizacji z Warszawy pracuje w ten sposób, a w całej Polsce – 56%. 44% organizacji warszawskich i 32% w całym kraju organizuje debaty, seminaria i konferencje na tematy ważne dla organizacji. Działalnością informacyjną, w tym prowadzeniem serwisów internetowych na tematy związane z misją organizacji, zajmuje się 43% organizacji w Warszawie i 36% w całej Polsce. Organizowanie różnych imprez, np. koncertów, festynów, zawodów itp., to aktywność podejmowana przez 42% organizacji w stolicy i 62% w całym kraju – patrząc na ogólnopolski sektor pozarządowy, dostrzegamy, że jest to najbardziej rozpowszechniona forma aktywności.

Zestawienie organizacji warszawskich z tymi z całego kraju pokazuje, że warszawskie stowarzyszenia i fundacje są dużo bardziej aktywne w zakresie reprezentowania i rzecznictwa interesów swoich członków lub podopiecznych (Warszawa – 35%, Polska – 26%), mobilizowania i edukowania opinii publicznej na rzecz poparcia działań organizacji (Warszawa – 34%, Polska – 29%), działalności wydawniczej (Warszawa – 31%, Polska – 21%), uczestnictwa w debatach z administracją publiczną i samorządem, np. w konsultacjach społecznych, kampaniach, protestach (Warszawa – 29%, Polska – 24%), badaniach naukowych (Warszawa – 26%, Polska – 14%) oraz w zakresie rzecznictwa i działań lobbingowych (Warszawa – 20%, Polska – 11%). Z kolei rzadziej niż organizacje z całej Polski fundacje i stowarzyszenia warszawskie organizują wzajemną pomoc dla członków organizacji (Warszawa – 20%, Polska – 22%).

Generalnie, organizacje warszawskie działają bardziej różnorodnie. Przeciętna organizacja w stolicy deklaruje, że działa na 4 różne sposoby, podczas gdy przeciętna organizacja w Polsce prowadzi 3 różne formy działalności.

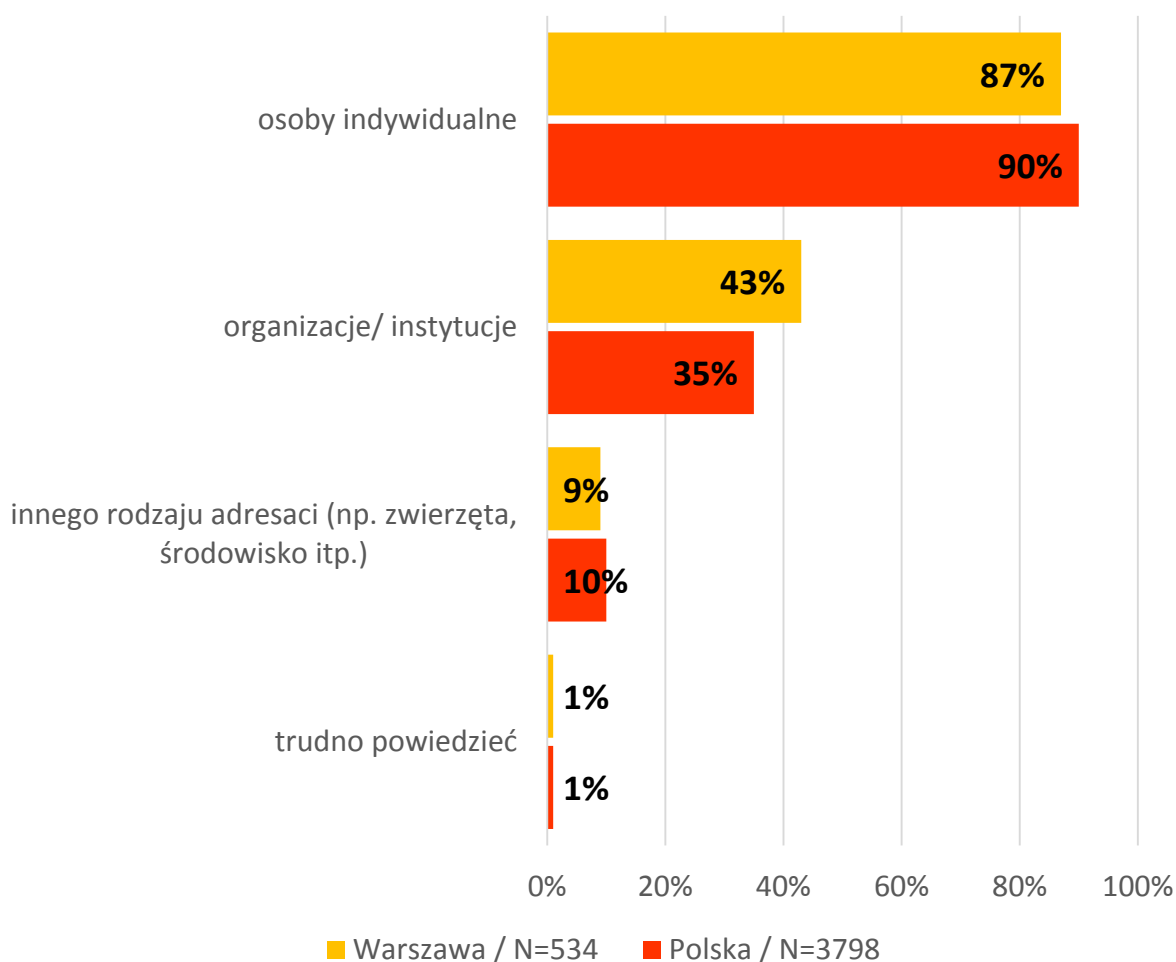
Wykres 7. *Formy działalności organizacji (podstawa procentowania – wszystkie badane organizacje; respondenci mogli wskazać więcej niż jedną odpowiedź)*

1.7. Adresaci działalności

Najczęstszymi adresatami działań organizacji, zarówno tych w Warszawie, jak i w całym kraju, są osoby indywidualne – 87% organizacji warszawskich oraz 90% w całej Polsce prowadzi działalność właśnie z myślą do nich. Aktywność organizacji z Warszawy jest częściej skierowana do organizacji lub instytucji (43%) niż aktywność organizacji z całego kraju (35%).

Wykres 8. Adresaci działalności organizacji (podstawa procentowania – wszystkie badane organizacje; respondenci mogli wskazać więcej niż jedną odpowiedź)

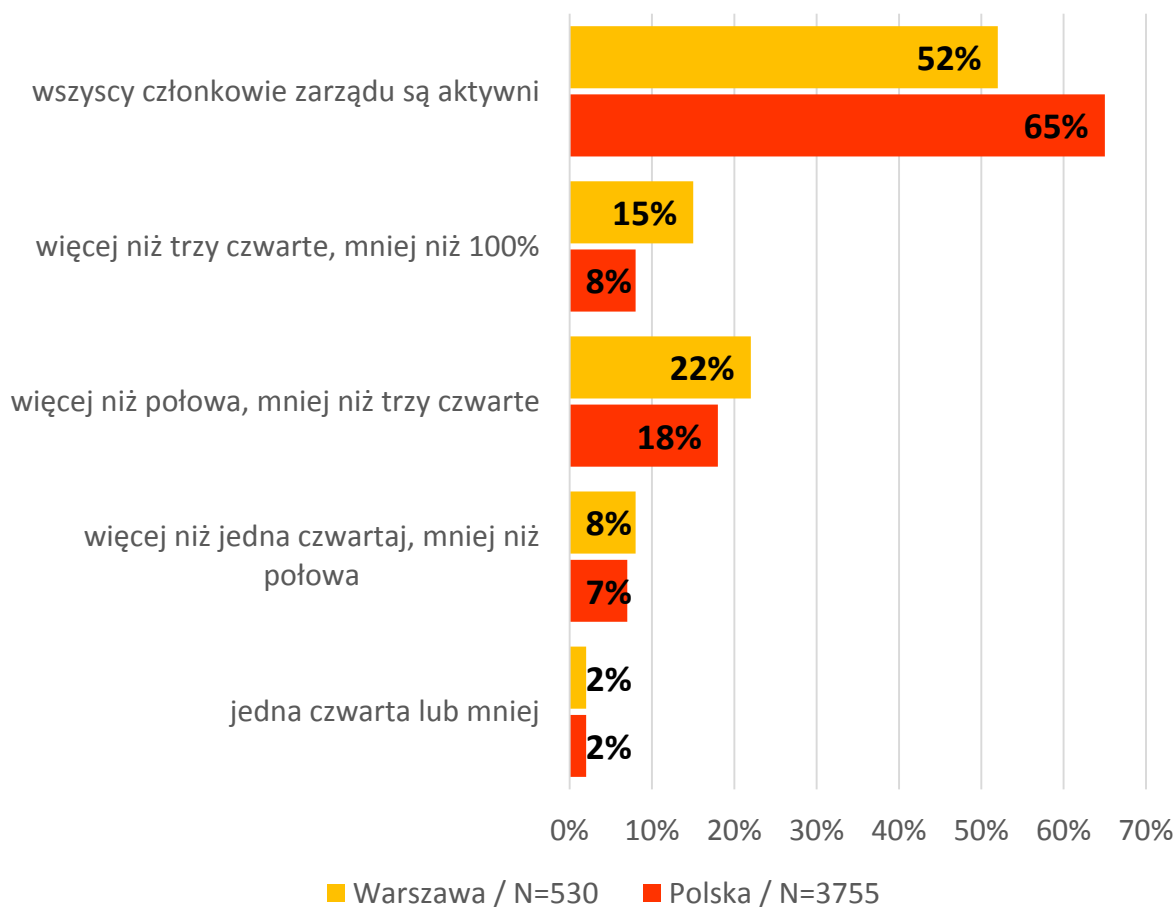

2. Kapitał ludzki warszawskich organizacji pozarządowych

2.1. Zarządy organizacji

Zarząd organizacji działającej w Warszawie lub w jakimkolwiek innym miejscu w Polsce liczy przeciętnie 5 osób, w tym 2 kobiety. Przedstawiciele organizacji byli pytani o to, jaka część członków ich zarządu faktycznie uczestniczy w życiu organizacji i w podejmowaniu najważniejszych dotyczących jej decyzji. Okazuje się, że członkowie zarządów organizacji z Warszawy są średnio nieco mniej aktywni niż ich odpowiedniki w organizacjach z całej Polski – w Warszawie średnio 80% członków zarządu aktywnie włącza się w prace organizacji, podczas gdy dla całej Polski wskaźnik ten wynosi 86%. W całej Polsce jest 65% takich organizacji, w których wszyscy członkowie zarządu są aktywni, z kolei w Warszawie takich organizacji jest 52%.

Wykres 9. Aktywność członków zarządu organizacji (podstawa procentowania – wszystkie badane organizacje)

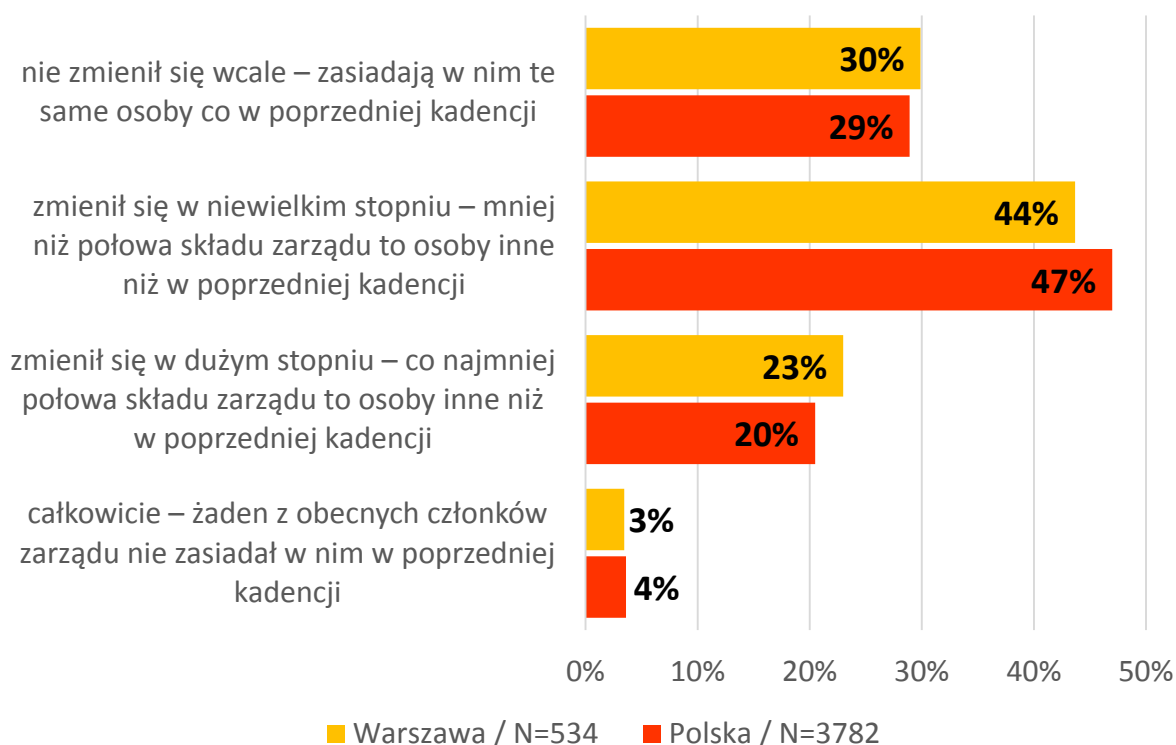

W związku z tym, że organizacje z Warszawy częściej zatrudniają pracowników na podstawie umowy o pracę, o czym będzie mowa w kolejnych rozdziałach raportu,

członkowie zarządów stołecznych organizacji częściej też znajdują w organizacji zatrudnienie etatowe. Średnio 25% członków zarządu warszawskich organizacji jest zatrudnionych w organizacji na podstawie umowę o pracę, podczas gdy taki stosunek pracy w stowarzyszeniach i fundacjach z całego kraju występuje rzadziej, średnio dotyczy 8% członków zarządów. Społeczna praca członków zarządów jest mniej typowa dla organizacji z Warszawy w porównaniu z całym krajem. Średnio 45% członków zarządu przeciętnej warszawskiej organizacji pracuje w niej zupełnie nieodpłatnie, gdy dla całej Polski wskaźnik ten wynosi 77%. Dla 33% członków zarządu organizacji z Warszawy praca w organizacji jest głównym obszarem aktywności zawodowej, podczas gdy wskaźnik ten w ujęciu ogólnopolskim przyjmuje wartość 26% (przy uwzględnieniu tylko tych osób, które pracują w organizacji odpłatnie).

Zarządy polskich organizacji pozarządowych charakteryzują się raczej niewielką zmiennością i podobna sytuacja ma miejsce w stołecznych organizacjach. W 29% organizacji w całym kraju i 30% organizacji w Warszawie obecny zarząd nie zmienił się wcale w porównaniu do poprzedniej kadencji i zasiadają w nim dokładnie te same osoby (z analizy zmienności zarządów zostały wykluczone organizacje, w których obecny zarząd jest pierwszym). Dla kolejnych 47% stowarzyszeń i fundacji w całej Polsce i 44% w Warszawie obecny zarząd składa się w większości z osób, które zasiadały w nim w poprzedniej kadencji. 20% organizacji z całej Polski i 23% organizacji ze stolicy znacznie zmieniło skład swojego zarządu – co najmniej połowa składu zarządu w tych stowarzyszeniach i fundacjach to osoby inne niż w poprzedniej kadencji. Całkowitej wymiany składu zarządu dokonało 4% organizacji z całego kraju i 3% organizacji z Warszawy.

Wykres 10. Stopień, w jakim zmienił się skład zarządu w porównaniu do poprzedniej kadencji (podstawa procentowania – wszystkie badane organizacje, z analizy wykluczono organizacje, dla których obecny zarząd jest pierwszym od założenia organizacji, takich organizacji w Warszawie w 2015 roku było 3%, w całej Polsce – 16%)

Ten brak zmienności może wynikać przynajmniej częściowo z faktu, że w ostatnich wyborach w 76% organizacji z Polski i 72% organizacji warszawskich nie było zgłoszonych więcej kandydatów do zarządu niż było miejsc do obsadzenia. Mimo to brak następców dla obecnych liderów nie jest postrzegany jako istotny problem ani w organizacjach warszawskich, ani organizacjach z całej Polski. 34% liderów organizacji z Warszawy twierdzi, że brak następców dla obecnych liderów jest bardzo dużym problemem, natomiast 38% uważa, że nie jest to żaden problem. Przyjmując perspektywę ogólnopolską, zauważamy, że różnice między zwolennikami tych dwóch punktów widzenia są jeszcze mniejsze. Przedstawiciele 39% organizacji zgadzają się ze stwierdzeniem, że brak następców dla obecnych liderów jest dużym problemem w organizacji, a 38% z nich twierdzi, że nie jest to żaden problem.

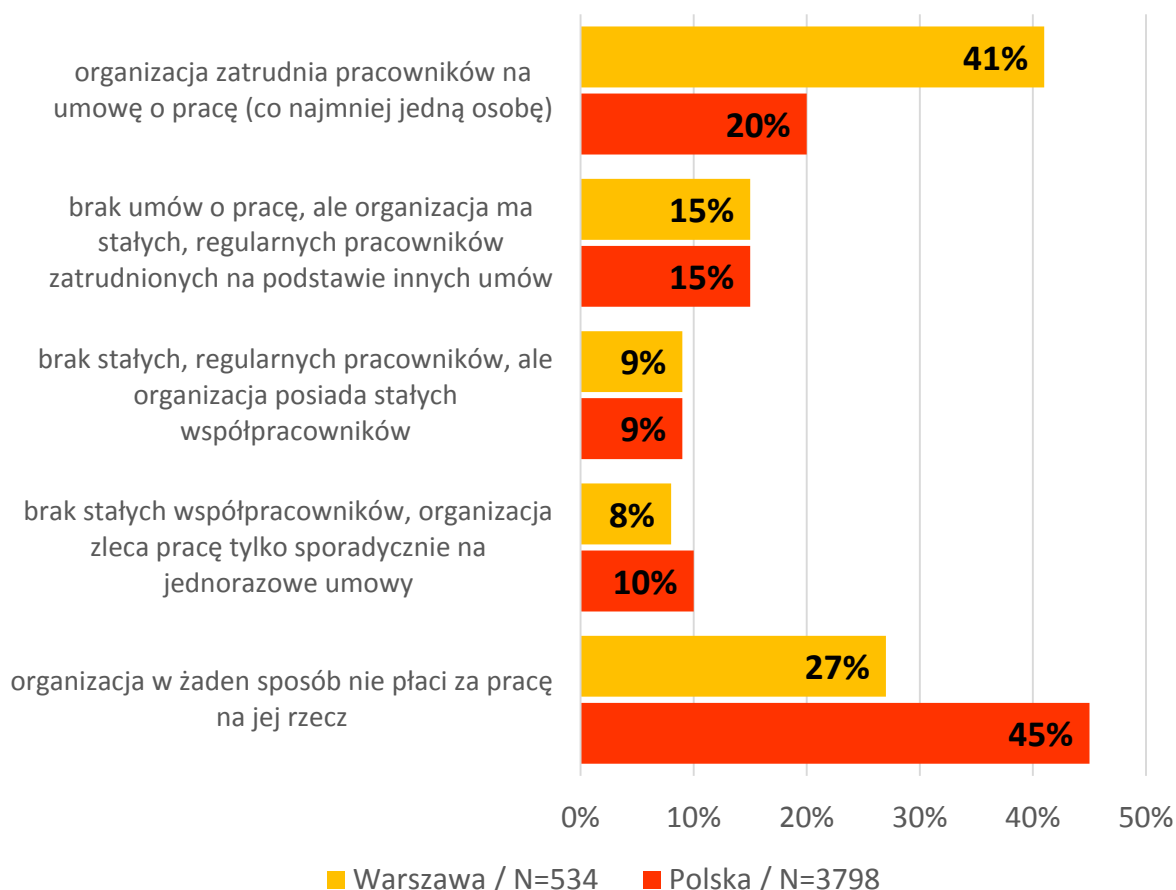
2.2. Pracownicy organizacji warszawskich

Stołeczne organizacje pozarządowe dwukrotnie częściej niż organizacje z całej Polski oferują swoim pracownikom umowę o pracę – 41% organizacji z Warszawy zatrudnia co najmniej jedną osobę na podstawie takiej umowy, podczas gdy w całym kraju odsetek

ten wynosi 20%. Jeśli spojrzymy na organizacje, które opierają się wyłącznie na wolontariacie, to zauważymy, że proporcje między Warszawą a całą Polską układają się odwrotnie – 27% organizacji z Warszawy i 45% organizacji z całego kraju nie płaci w żaden sposób za pracę na jej rzecz. Dokładnie taki sam udział w warszawskim i ogólnopolskim sektorze pozarządowych (15%) mają organizacje, które nie zatrudniają nikogo na podstawie umowy o pracę, ale mają stałych i regularnych pracowników, którzy są zatrudniani na podstawie innych umów niż umową o pracę i pracują w organizacji co najmniej raz w tygodniu. Taka sama w obu sektorach jest również część organizacji (9%), które nie mają regularnych pracowników, ale korzystają ze stałych współpracowników, którzy są zatrudniani przez organizację od czasu do czasu. 8% organizacji w Warszawie i 10% w całej Polsce nie współpracuje z nikim regularnie, ale sporadycznie zleca jakieś zadania na podstawie jednorazowych umów.

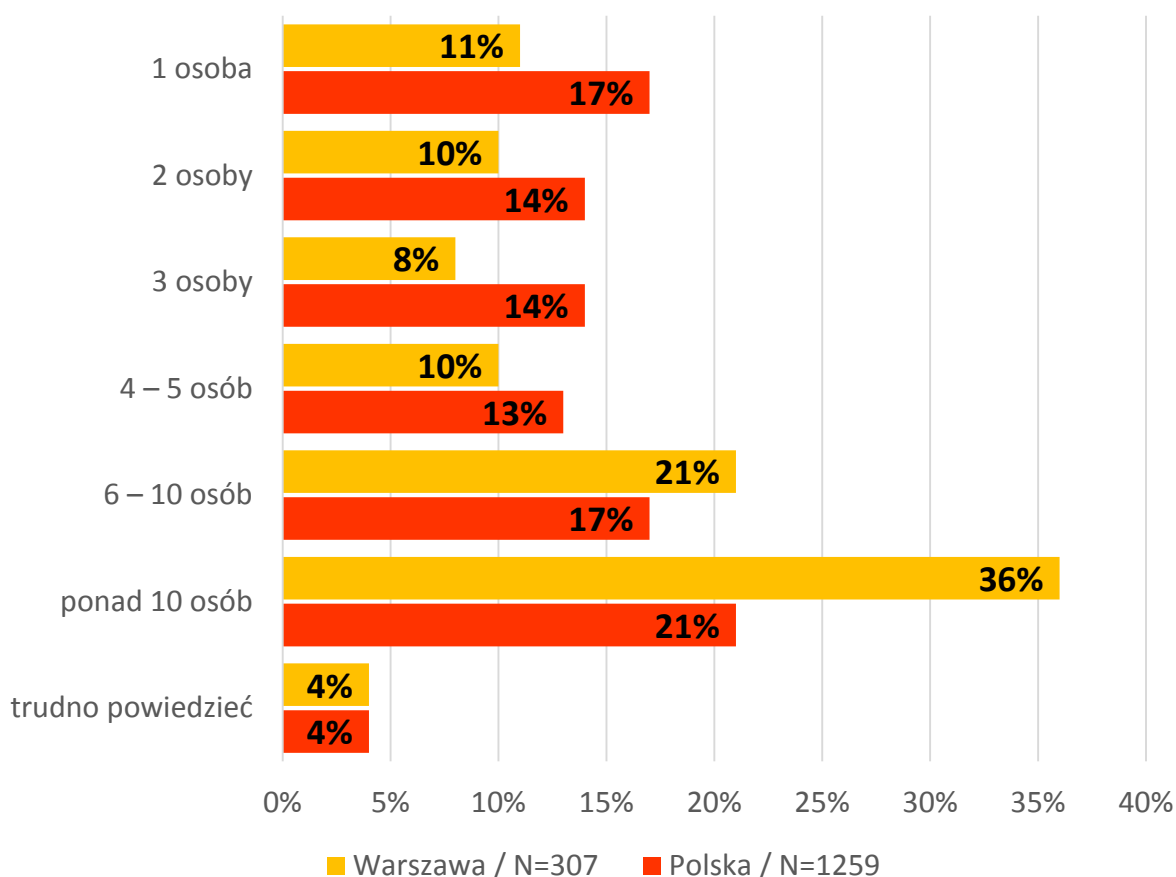
Wykres 11. Zatrudnienie w organizacji (podstawa procentowania – wszystkie badane organizacje)

Pierwsze dwie kategorie na wykresie 11, czyli pracownicy zatrudnieni na podstawie umów o pracę oraz innych umów cywilno-prawnych, stanowią zespół organizacji. Taki

zespół stałych pracowników posiada 56% organizacji z Warszawy i 35% organizacji z całej Polski, przy czym zespoły pracowników organizacji z Warszawy są liczniejsze. Zespół przeciętnej stołecznej organizacji tworzy 6 osób, a przeciętnej organizacji z Polski – 4 osoby. Dla członków zespołów organizacji warszawskich praca w organizacji częściej jest głównym źródłem utrzymania. W 69% stołecznych organizacji oraz w 57% organizacji z całego kraju dla ponad połowy pracowników praca w organizacji jest głównym źródłem utrzymania.

Wykres 12. Liczebność zespołów pracowników organizacji (podstawa procentowania – organizacje posiadające zespół pracowników)

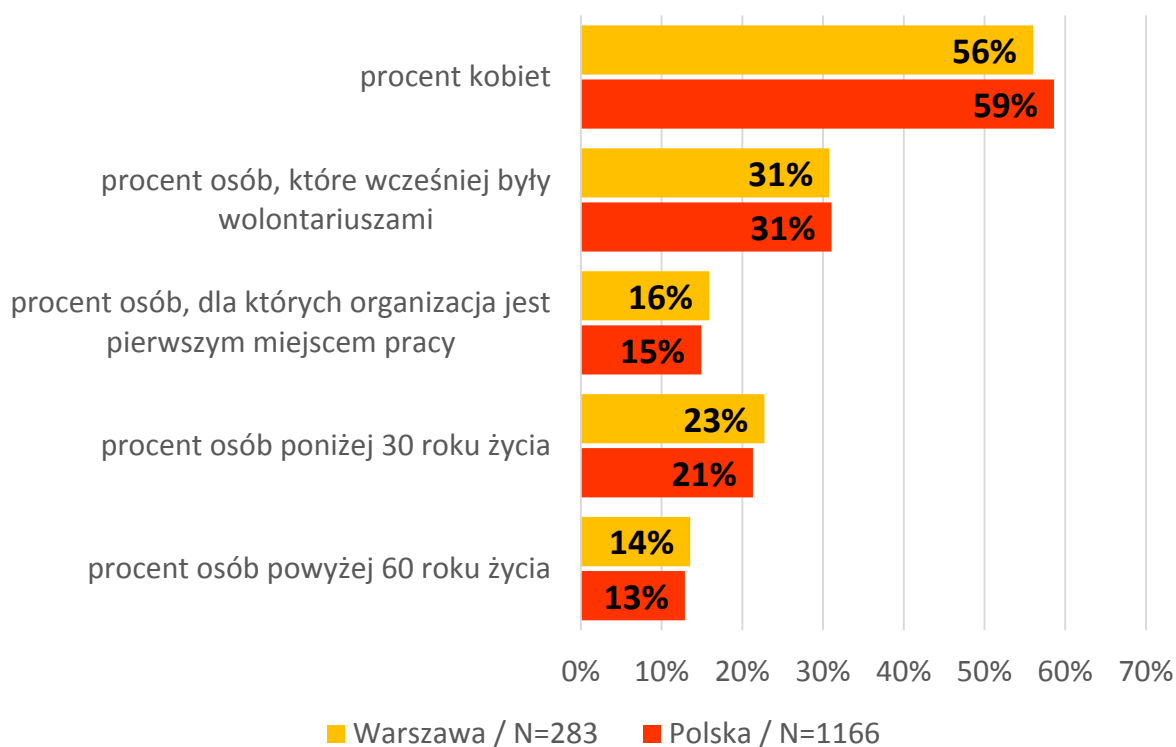

Przypomnijmy, że na stały zespół pracowników organizacji składają się zarówno osoby zatrudnione na podstawie umów o pracę, jak i na podstawie powtarzalnych umów zleceń, umów o dzieło czy umów z osobami prowadzącymi działalność gospodarczą. Jeśli przeliczymy godzinowe zaangażowanie osób niezatrudnionych na podstawie umów o pracę etatową (przyjmując, że etat to 40 godzin tygodniowo), to zauważymy, że tych 6 pracowników przeciętnej warszawskiej organizacji jest zatrudnionych na nieco ponad 3

„pełne etaty”, z kolei w ujęciu ogólnopolskim na 4-osobowy zespół przeciętnej organizacji przypadają *de facto* niecałe 2 „pełne etaty”.

Zespół pracowników przeciętnej organizacji możemy scharakteryzować pod względem płci jego członków, ich wcześniejszej drogi zawodowej oraz wieku. Według tych kryteriów zespoły pracowników organizacji z Warszawy i z całej Polski istotnie się od siebie nie różnią. W Warszawie w skład zespołów pracowników wchodzi średnio 56% kobiet, a w zespołach organizacji z całej Polski jest ich nieco więcej – 59%. Swoją karierę zawodową w trzecim sektorze rozpoczęła od bycia wolontariuszem dokładnie taki sam odsetek obecnych członków zespołów organizacji w Warszawie i w całej Polsce – 31%. Dla 16% członków zespołów stołecznych organizacja pozarządowa jest pierwszym miejscem pracy, w perspektywie ogólnopolskiej – dla 15%. Podobnie też wyglądają zespoły pracowników pod względem wieku – średnio 23% członków zespołów organizacji stołecznych i 21% organizacji z całego kraju ma mniej niż 30 lat. Z kolei ponad 60 lat ma 14% członków zespołów organizacji stołecznych i 13% organizacji z całego kraju.

Wykres 13. Charakterystyka zespołów pracowników organizacji (podstawa procentowania – organizacje posiadające zespół pracowników)

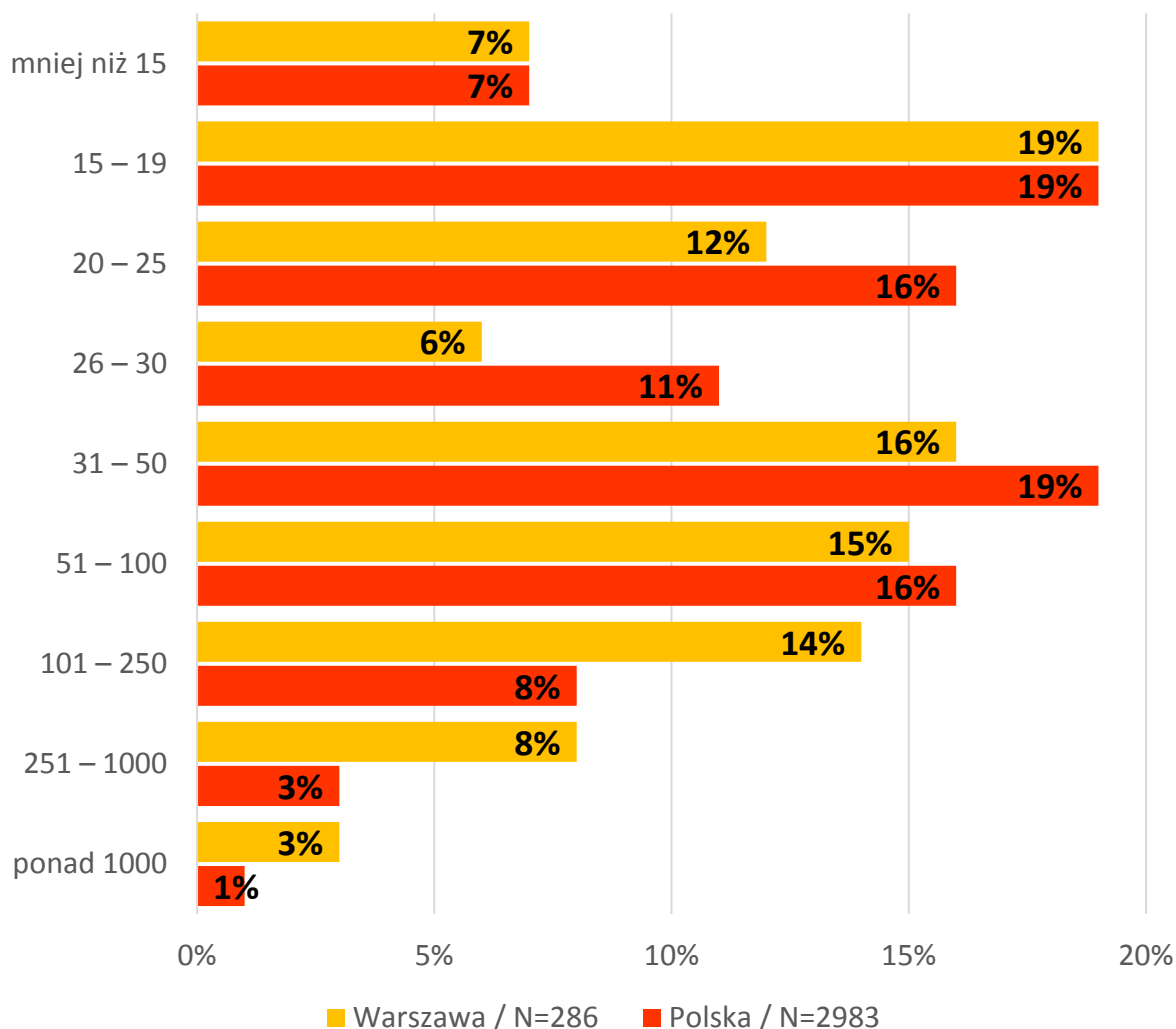

2.3. Członkowie

Członkostwo w organizacjach pozarządowych dotyczy tylko stowarzyszeń, więc nimi zajmujemy się w tym rozdziale. Przeciętna polska organizacja pozarządowa według danych z 2010 roku zrzeszała 35 osób, a według danych z 2012 roku – 33 osoby. Tegoroczna edycja badań ujawniła, że tych członków jest jeszcze mniej – tylko 30. Podobny trend spadkowy obserwujemy wśród stowarzyszeń warszawskich. W badaniach sprzed pięciu lat przeciętna organizacja z Warszawy liczyła 50 osób, a dziś jest ich już tylko 36.

Zgodnie z przepisami obowiązującymi w trakcie trwania badań do założenia stowarzyszenia potrzeba co najmniej 15 członków. Jednak 7% stowarzyszeń z Warszawy i tyle samo stowarzyszeń z całej Polski zrzesza mniej osób, co prawdopodobnie wynika z tego, że część członków założycieli zrezygnowała z członkostwa. Organizacje zrzeszające między 15 a 100 członków są rzadsze wśród organizacji z Warszawy niż wśród organizacji z całego kraju – jest to odpowiednio 68% i 81% stowarzyszeń. Z kolei bardzo duże organizacje, zrzeszające więcej niż 100 osób, działają znacznie liczniej w stolicy niż w całym kraju – jest ich odpowiednio 25% i 12%.

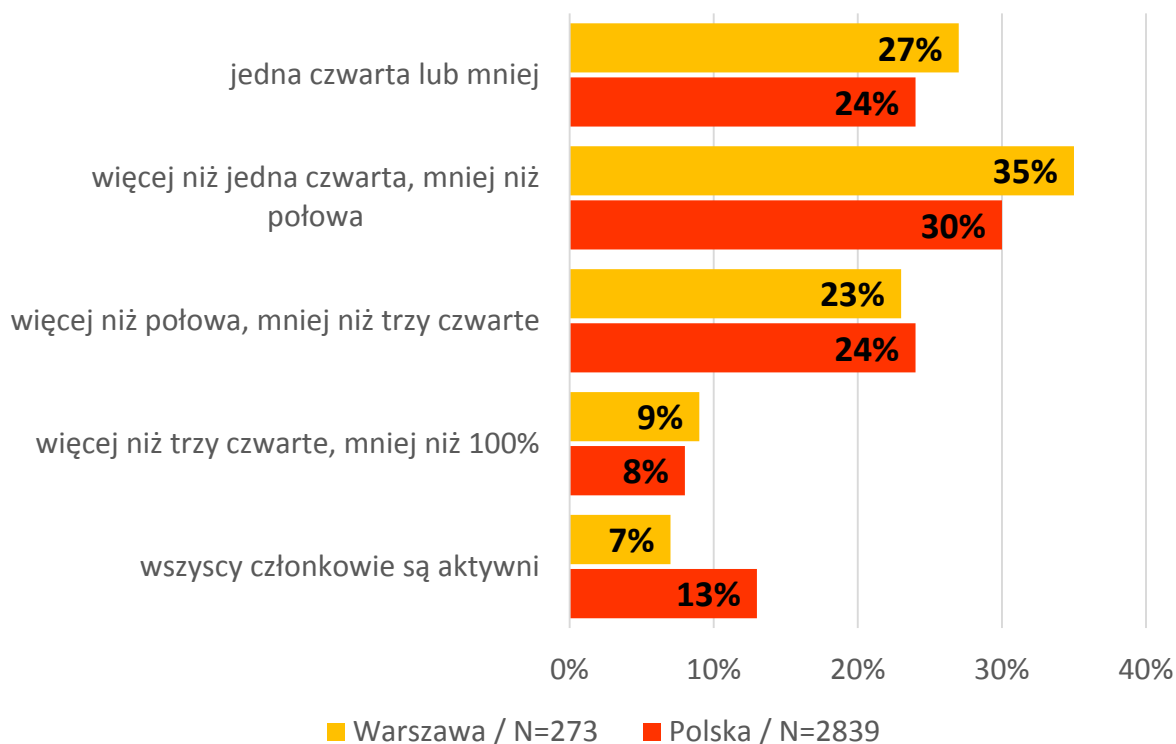
Wykres 14. Liczba członków organizacji (podstawa procentowania – organizacje zrzeszające członków)

Jeśli chodzi o udział kobiet wśród członków organizacji, to okazuje się, że zarówno w stolicy, jak i w całym kraju jest on identyczny i wynosi 47%. Oznacza to, że w przeciętnym stowarzyszeniu warszawskim działa przeciętnie 17 kobiet, a w przeciętnym stowarzyszeniu polskim – 14 kobiet.

Nie tylko liczba członków, lecz także liczba osób aktywnie zaangażowanych w życie organizacji stanowi o sile kapitału ludzkiego stowarzyszeń. Podobnie jak przed pięcioma laty, tak i teraz członkowie stowarzyszeń z Warszawy są mniej aktywni niż ci z całej Polski. Średnio 44% członków organizacji z Warszawy oraz 48% z całej Polski angażuje się w działania organizacji na bieżąco.

Wykres 15. Aktywni członkowie organizacji (podstawa procentowania – organizacje zrzeszające członków)

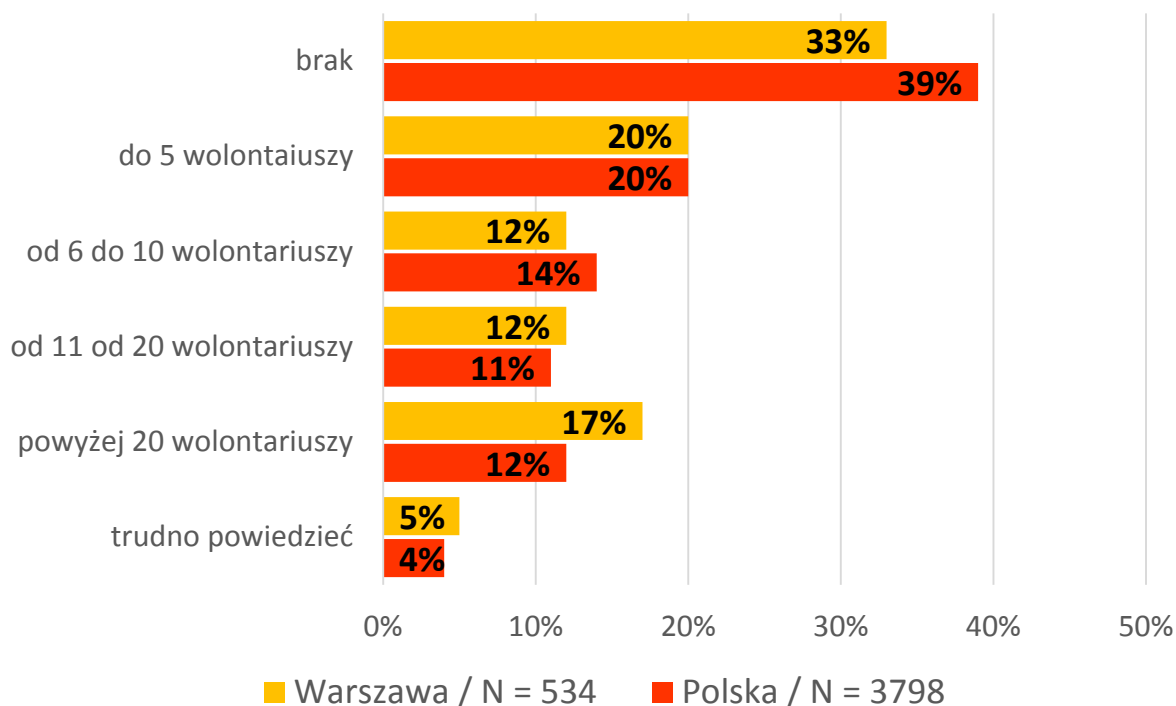

2.4. Wolontariusze

Fundacje i stowarzyszenia funkcjonują nie tylko dzięki społecznej pracy swoich członków oraz członków ich władz, lecz także dzięki pracy osób spoza organizacji. Takie osoby nazywamy wolontariuszami zewnętrznymi. Współpraca z wolontariuszami jest bardziej powszechna wśród organizacji z Warszawy niż wśród organizacji z całej Polski – 67% organizacji z Warszawy angażuje w swoje działania wolontariuszy, podczas gdy w skali ogólnopolskiej takich organizacji jest 61%.

Organizacje z Warszawy częściej współpracują z wolontariuszami, ale jeśli spojrzymy na liczbę przeciętnie angażowanych wolontariuszy w organizacjach, które z nimi współpracują, to okaże się, że jest ona taka sama jak w całej Polsce. Znaczy to, że organizacja pozarządowa, bez względu na to czy działa w stolicy czy w innym miejscu w Polsce, angażuje przeciętnie 10 wolontariuszy, z czego 5 jest ściśle związanych z organizacją i są oni zaangażowani nie rzadziej niż raz na miesiąc.

Wykres 16. Liczba wolontariuszy pracujących w organizacji w ciągu roku (podstawa procentowania – wszystkie badane organizacje)

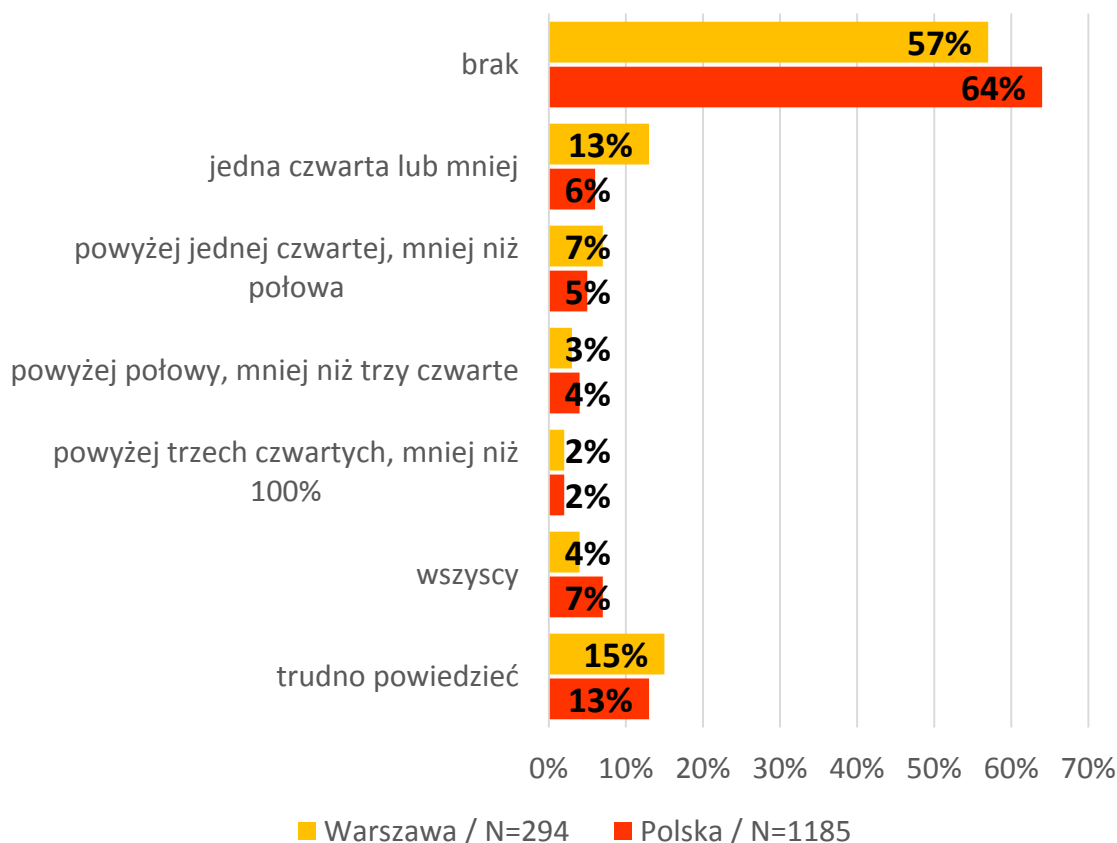
Podsumowując, w skali warszawskiej i ogólnopolskiej obserwujemy zmniejszenie liczebności organizacji zrzeszających członków oraz zwiększenie zainteresowania wolontariatem (wśród stowarzyszeń i fundacji).

3. Organizacja pozarządowa jako pracodawca

3.1. Możliwość otrzymania awansu lub podwyżki

Awans w organizacjach pozarządowych nie jest zjawiskiem częstym. W Warszawie w ciągu roku przed przeprowadzeniem badań w 25% organizacji ktokolwiek spośród zespołu pracowników awansował. W ujęciu ogólnopolskim ten wskaźnik jest mniejszy i wynosi 15%. Wy tłumaczeniem takiej sytuacji może być płaska struktura organizacji lub fakt, że zespoły pracowników są niewielkie. Podobnie jak awanse, także podwyżki w trzecim sektorze należą raczej do rzadkości. Choć w organizacjach warszawskich zdarzają się nieco częściej niż w organizacjach z całej Polski (w ostatnim roku przyznało je 29% organizacji warszawskich i 24% organizacji z całej Polski), to w Warszawie dotyczą one mniejszej części zespołu. Podwyżkę dla co najmniej połowy pracowników przyznało 9% organizacji warszawskich i 12% organizacji z całego kraju. Mniej niż połowa pracowników otrzymała podwyżkę w przypadku 20% organizacji z Warszawy i 11% organizacji z całej Polski.

Wykres 17. Odsetek członków zespołów organizacji, którzy w ciągu roku otrzymali podwyżkę (podstawa procentowania – organizacje posiadające zespół pracowników)

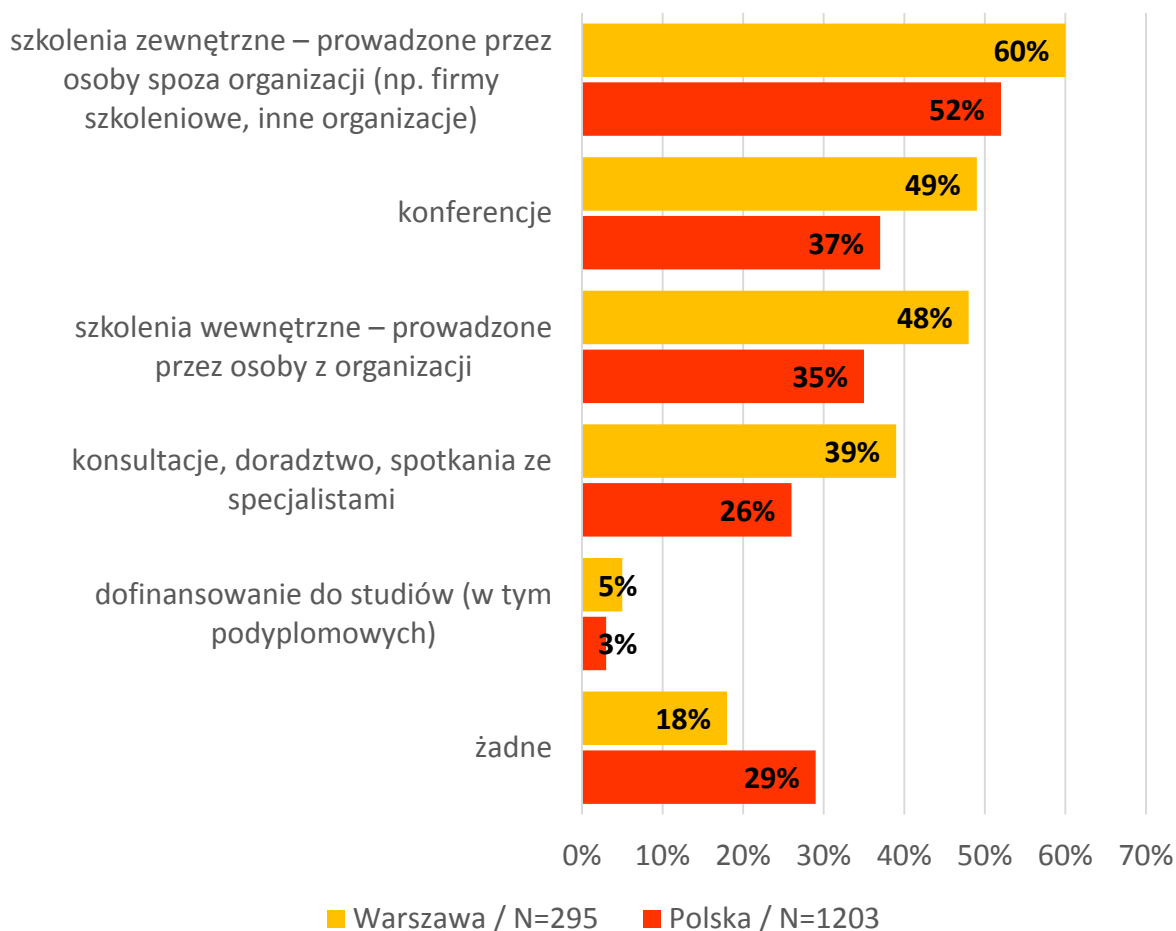

3.2. Ocena jakości pracy i szkolenie pracowników

W organizacjach pozarządowych zazwyczaj ocenia się jakość pracy zespołów stałych pracowników. Wśród organizacji z Warszawy dokonywanie takiej oceny jest bardziej powszechne oraz częściej odbywa się z użyciem specjalnie stworzonych do tego procedur. W przypadku sektora warszawskiego oceny jakości pracy dokonuje się w 84% organizacji, w tym w 23% organizacji stworzono w tym celu specjalne procedury, np. regularne rozmowy z przełożonym lub rozliczanie efektów pracy. W pozostałych przypadkach ocena ta odbywa się bez użycia specjalnych procedur, np. poprzez nieformalne rozmowy. 16% warszawskich organizacji w żaden sposób nie ocenia pracy członków swojego zespołu pracowników. Wśród organizacji z całego kraju praca stałego personelu jest rzadziej oceniana, bo w przypadku 77% organizacji, przy czym w 19% organizacji wykorzystuje się na te potrzeby specjalne procedury. Rezultaty pracy nie są w ogóle oceniane w 23% organizacji z całej Polski.

Organizacje warszawskie częściej niż organizacje z całego kraju oferują swoim stałym pracownikom różnego rodzaju szkolenia. 82% organizacji z Warszawy i 71% organizacji z całej Polski w ciągu ostatniego roku zapewniło swoim stałym pracownikom jakąś formę podnoszenia ich kwalifikacji. Najczęściej były to szkolenia zewnętrzne, możliwość udziału w konferencjach oraz szkolenia wewnętrzne prowadzone przez członka zespołu.

Wykres 18. Szkolenia, jakie zapewniają organizacje swoim pracownikom (podstawa procentowania – organizacje posiadające zespół pracowników; respondenci mogli wskazać więcej niż jedną odpowiedź)

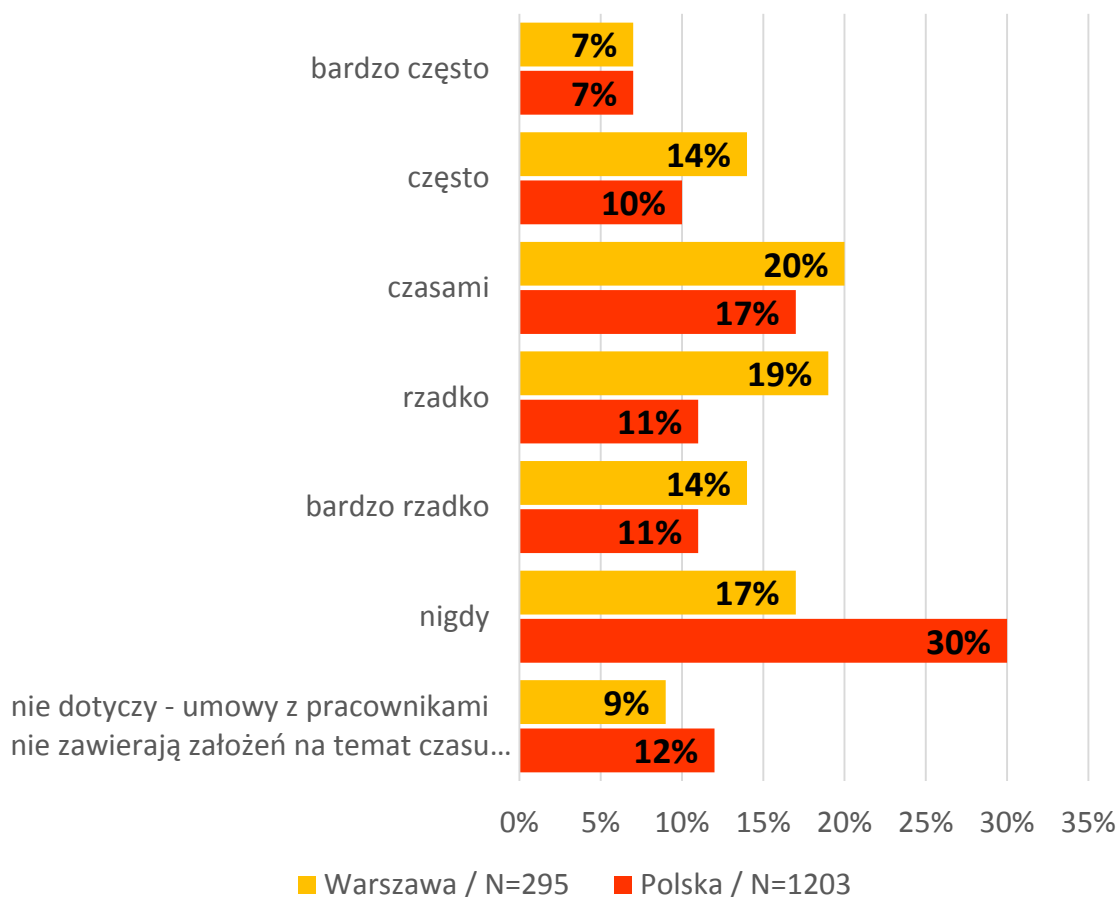
Oferta szkoleniowa organizacji warszawskich jest bogatsza niż tych z całej Polski, jeśli jednak spojrzymy na procent członków zespołu, którym organizacja zapewniła udział w szkoleniach zewnętrznych lub wewnętrznych, to zauważymy, że jest on niemal taki sam – organizacje z Warszawy przeszkoliły średnio 44% swoich pracowników, a organizacje z całego kraju – 42%.

3.3. Praca w godzinach nadliczbowych

Stołeczne organizacje oferują różnorodne możliwości podnoszenia kwalifikacji dla członków swoich zespołów, ale z drugiej strony częściej wymagają od nich poświęcenia swojego czasu wolnego, czyli pracy w godzinach nadliczbowych. Bardzo często lub często taka sytuacja ma miejsce w przypadku 21% organizacji z Warszawy i 17% organizacji z całej Polski. Prawie dwa razy więcej organizacji z całego kraju niż z

Warszawy nigdy nie wymaga od swoich pracowników pracy w godzinach nadliczbowych (zgodnie z deklaracjami liderów organizacji).

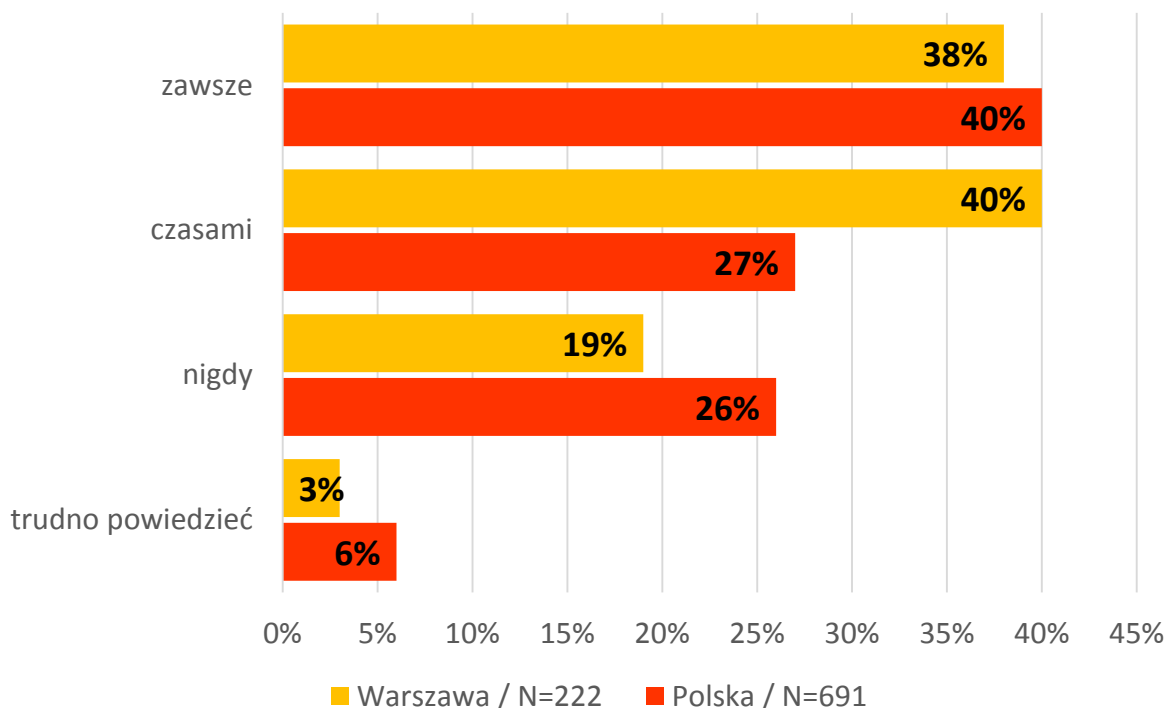
Wykres 19. Częstość, z jaką członkowie zespołów organizacji pracują w godzinach nadliczbowych (podstawa procentowania – organizacje posiadające zespół pracowników)²

Nadliczbowe godziny pracy są rozliczane przez 78% organizacji z Warszawy i 67% organizacji z całej Polski. 19% organizacji stołecznych nie robi tego nigdy, a wśród organizacji z całego kraju dzieje się tak jeszcze częściej, bo w 26% przypadków.

² Na wykresie pominięto kategorię „trudno powiedzieć”, Warszawa- 0%, Polska – 1%.

Wykres 20. Częstość, z jaką organizacje rozliczają pracę w godzinach nadliczbowych (podstawa procentowania – organizacje posiadające zespół pracowników, który pracuje w godzinach nadliczbowych)

3.4. Elastyczność czasu i miejsca pracy

Elastyczność czasu i miejsca pracy jest związana z tym, czy organizacja posiada biuro, w którym zespół stałych pracowników może pracować, czy też nie. Mówiąc o elastyczności, wykluczaliśmy więc te organizacje, które nie posiadają własnego biura.

Stałe godziny pracy dla członków zespołu organizacji są określone w takiej samej części organizacji z Warszawy, jak w przypadku organizacji z całej Polski (po 41%). Elastyczność ustalania godzin pracy przez pracowników, jak twierdzą liderzy organizacji, ma miejsce w 35% organizacji w Warszawie oraz w 30% organizacji z całego kraju. Pozostałym przedstawicielom badanych organizacji trudno było jednoznacznie ulokować ich organizację między kategoriami stałe – elastyczne godziny pracy.

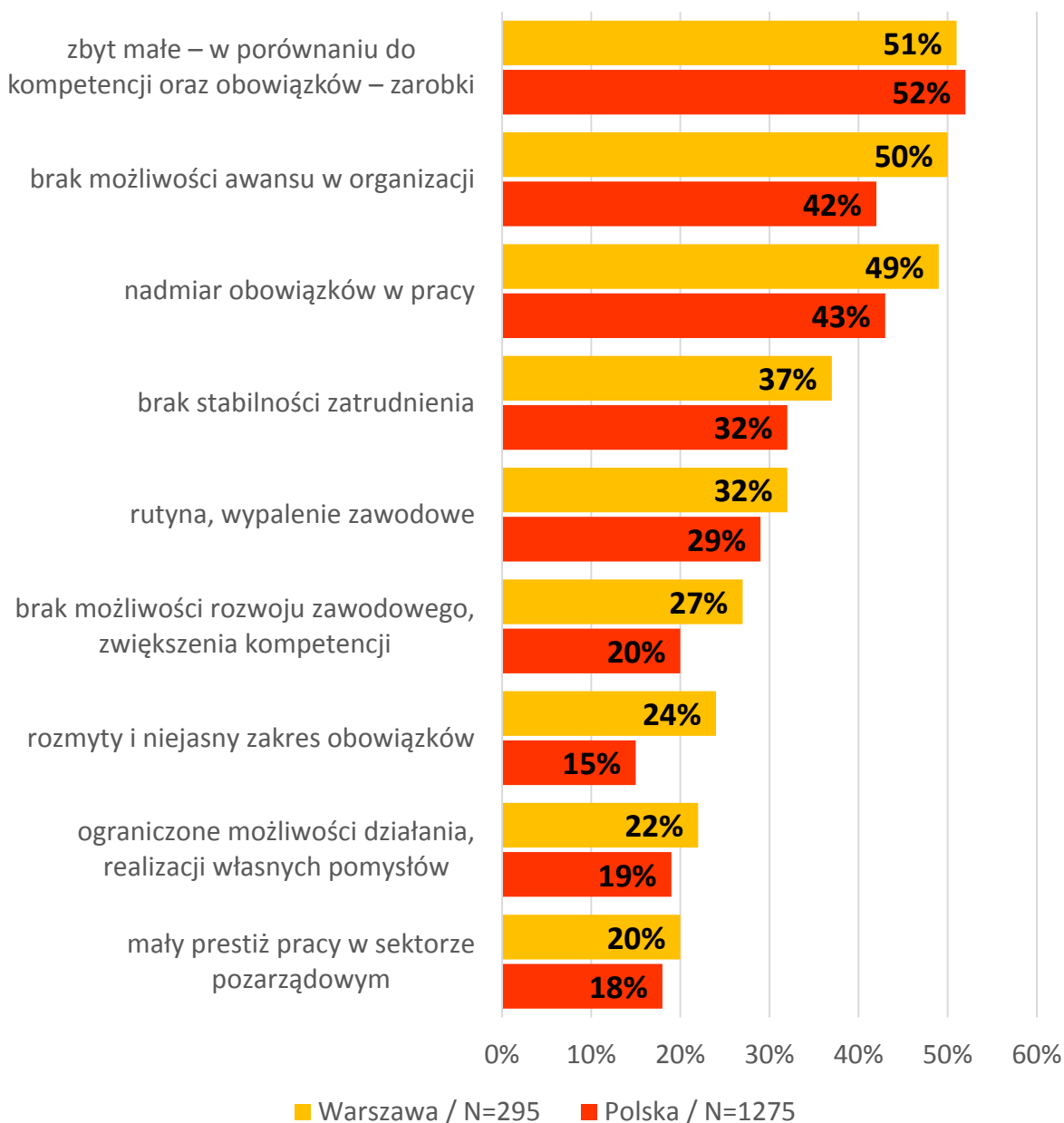
Ze stwierdzeniem, że stali pracownicy elastycznie wybierają sobie miejsce pracy i nie muszą pracować w biurze organizacji, zgadzają się przedstawiciele 33% organizacji ze stolicy oraz 28% organizacji z całego kraju. Restrykcyjnie do miejsca pracy podchodzi 44% organizacji z Warszawy oraz 41% organizacji z całej Polski – ich liderzy przyznają, że stali pracownicy nie mają możliwości wyboru miejsca pracy, pracują w biurze

organizacji. Pozostała część liderów nie była w stanie jednoznacznie określić swojej organizacji w odniesieniu do stałego lub elastycznego miejsca pracy.

3.5. Problemy pracowników

Pracownicy organizacji pozarządowych doświadczają różnych problemów. Liderzy organizacji wskazywali trudności będące udziałem pracowników ich organizacji. Zaznaczymy jednak, że jest to perspektywa liderów organizacji, a nie „zwykłych pracowników”. Zdecydowanie najbardziej dotkliwym problemem, z którym mierzy się nieco ponad połowa organizacji w Warszawie (51%) i w całym kraju (52%), są zbyt niskie – w porównaniu do kompetencji i obowiązków – zarobki. Dokładnie połowa (50%) stołecznych organizacji dostrzega problem w braku możliwości awansu, podczas gdy w ujęciu ogólnopolskim jest to problem nieco mniejszej wagi (42%). Niewiele mniej niż połowa (49%) organizacji z Warszawy widzi problem w nadmiarze obowiązków w pracy (w całej Polsce – 43%). Brak stabilności zatrudnienia oraz rutyna i wypalenie zawodowe to kolejne problemy, z którymi boryka się odpowiednio 37% i 32% warszawskich organizacji (w całej Polsce 32% i 29%). 27% organizacji z Warszawy dotyczy problem braku możliwości rozwoju zawodowego i podnoszenia kwalifikacji, a 24% – rozmyty i niejasny zakres obowiązków (w całym kraju odpowiednio 20% i 15%). Problemy, które są najmniej dotkliwe dla warszawskiego sektora pozarządowego, to ograniczone możliwości działania i realizacji własnych pomysłów (22%) oraz mały prestiż pracy w sektorze pozarządowym (20%).

Wykres 21. Problemy, które zdaniem liderów organizacji dotyczą (zdecydowanie dotyczą lub raczej dotyczą) pracowników ich organizacji (podstawa procentowania – organizacje posiadające zespół pracowników)

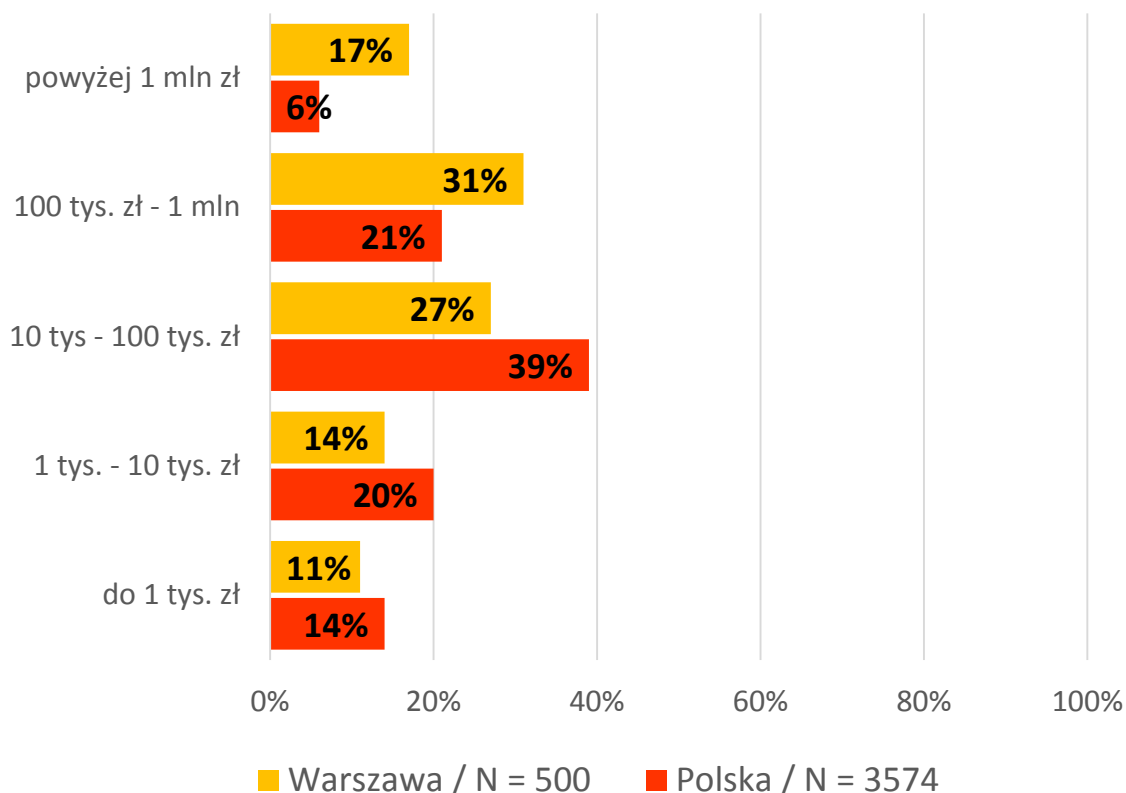
4. Finanse warszawskich organizacji pozarządowych

4.1. Przychody

Przychody sektora pozarządowego w Polsce w roku 2014 były znacząco większe niż w roku 2009. Roczny budżet przeciętnej organizacji w 2014 roku wynosił 27 tys. zł, podczas gdy pięć lat wcześniej była to kwota o 9 tys. mniejsza. Jednak wzrost przychodów całego sektora, który nastąpił w ciągu pięciu lat między rokiem 2009 a rokiem 2014, był nieporównywalnie mniejszy niż wzrost przychodów sektora warszawskiego w tym samym czasie. Z deklaracji stołecznych organizacji uczestniczących w badaniach w 2015 roku wynika, że przeciętny budżet w stolicy w 2014 roku wynosił 94 tys. zł. To o 49 tys. zł więcej niż pięć lat temu i o 67 tys. zł więcej niż przeciętne przychody organizacji w całej Polsce w tym samym czasie.

Wykres 22 obrazuje strukturę sektora stołecznego i ogólnopolskiego ze względu na wielkość przychodów. Stowarzyszeń i fundacji o rocznych przychodach między 100 tys. a 1 mln zł było w 2014 roku w Warszawie 31%, podczas gdy w całej Polsce o 10 punktów procentowych mniej. Budżet powyżej 1 mln zł miało w stolicy 17% organizacji pozarządowych, a w skali ogólnopolskiej 6%.

Wykres 22. Roczne przychody organizacji pozarządowych w 2014 roku (podstawa procentowania – organizacje, które udostępniły w badaniu dane nt. budżetu)

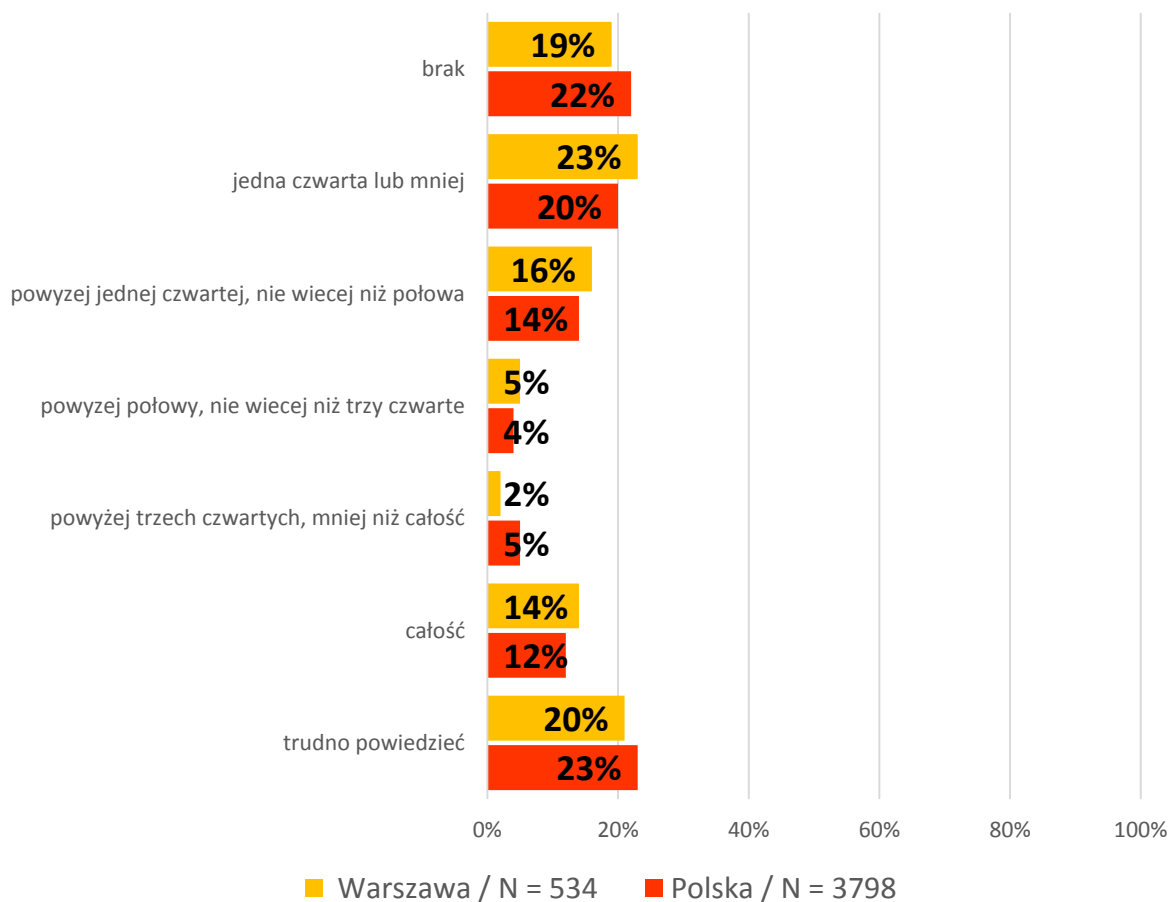

4.2. Stabilność finansowa

Mimo wzrostu przychodów poważnym problemem organizacji zarówno w Warszawie, jak i w całej Polsce jest brak stabilności i przewidywalności finansowania. Organizacje biorące udział w badaniach miały określić, w jakim stopniu na początku marca 2015 roku miały zapewniony budżet na rok 2015 (a więc na kolejne 10 miesięcy), a także na rok 2016. Dane o tym, w jakim stopniu organizacje pozarządowe mają zagwarantowane środki na najbliższe miesiące, nie różnicują organizacji warszawskich i tych z całej Polski. Zapewnione nie więcej niż ćwierć budżetu na 2015 rok miało 42% organizacji zarówno w Warszawie, jak i w całej Polsce. Z drugiej strony ponad $\frac{3}{4}$ budżetu miało zagwarantowane 16% organizacji ze stolicy i 17% z całej Polski.

Wykres 23. Część budżetu na 2015 rok zagwarantowana w marcu 2015 roku (podstawa procentowania – organizacje, które umiały oszacować wielkość zagwarantowanego budżetu)

Biorąc pod uwagę dłuższą perspektywę finansowania działań, a więc środki na 2016 rok, zauważa się, że sektor warszawski wypada trochę lepiej niż ogólnopolski. Wśród wszystkich organizacji 72% nie miało w marcu 2015 roku zapewnionych żadnych środków na kolejny rok, podczas gdy w Warszawie było takich organizacji 62%. W stolicy kolejne 20% organizacji miało zagwarantowaną nie więcej niż ¼ całości przychodów (w całej Polsce 15%), między zaś ¼ a połową budżetu miało 9% organizacji w Warszawie i 5% w całej Polsce. Ponad połowę środków na 2016 rok miało zapewnione 10% organizacji warszawskich (w całej Polsce było takich organizacji 8%).

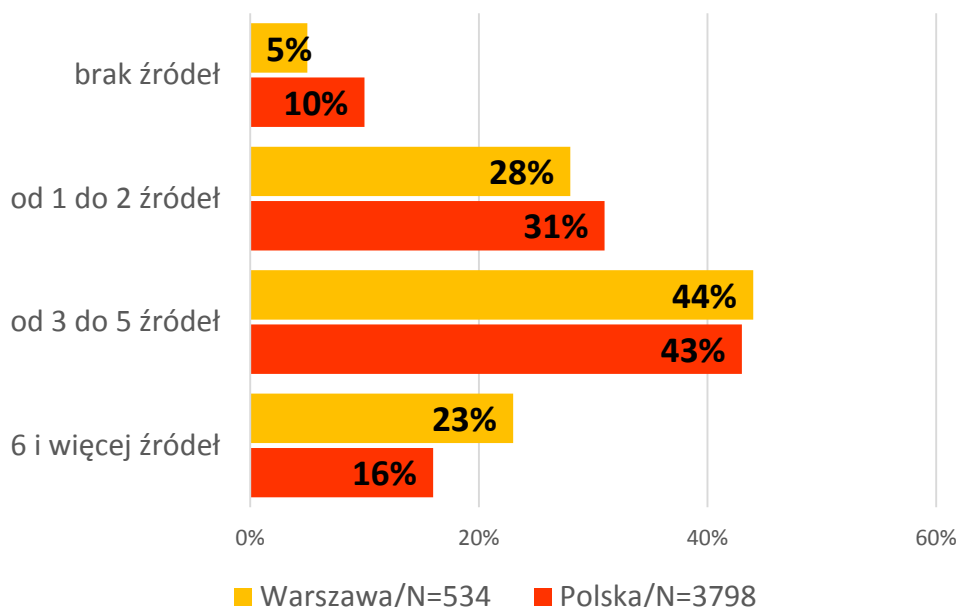
Mimo tak niejasnej sytuacji finansowej organizacjom rzadko zdarza się nie płacić w terminie za produkty lub usługi (w tym wynagrodzenia). Według deklaracji złożonych w trakcie badań, w 80% stołecznych organizacji nie było w ciągu 2014 roku takiego miesiąca, w którym organizacja byłaby niewypłacalna z powodu braku płynności finansowej. 11% organizacji ujawniło, że zdarzył się jeden lub dwa takie miesiące. W

kolejnych 5% organizacji taka sytuacja trwała ponad 3 miesiące, a 3% respondentów nie umiało odpowiedzieć na to pytanie i wybrało odpowiedź „trudno powiedzieć”. W całej Polsce większy niż w stolicy był odsetek organizacji, w których w ogóle nie występował problem spóźnień z płatnościami (85%) i mniejszy był odsetek tych, w których taka sytuacja zdarzyła się w jednym lub dwóch miesiącach w roku (7%).

4.3. Źródła przychodów

Stołeczne organizacje wyróżniają się na tle całego sektora liczbą źródeł przychodu, a także częstością korzystania z poszczególnych typów przychodów. Różnicę między przeciętnym budżetem organizacji ze stolicy i analogicznym wskaźnikiem dla całej Polski wyjaśnia fakt, że warszawskie stowarzyszenia i fundacje korzystają z większej liczby źródeł przychodów. Budżet składający się z wpływów z sześciu lub więcej typów źródeł w 2014 roku miało 23% organizacji w Warszawie i 16% w całej Polsce. Z drugiej strony 10% organizacji w całym sektorze nie miało w ogóle źródeł finansowania (a tym samym przychodów), podczas gdy w Warszawie było 5% takich organizacji.

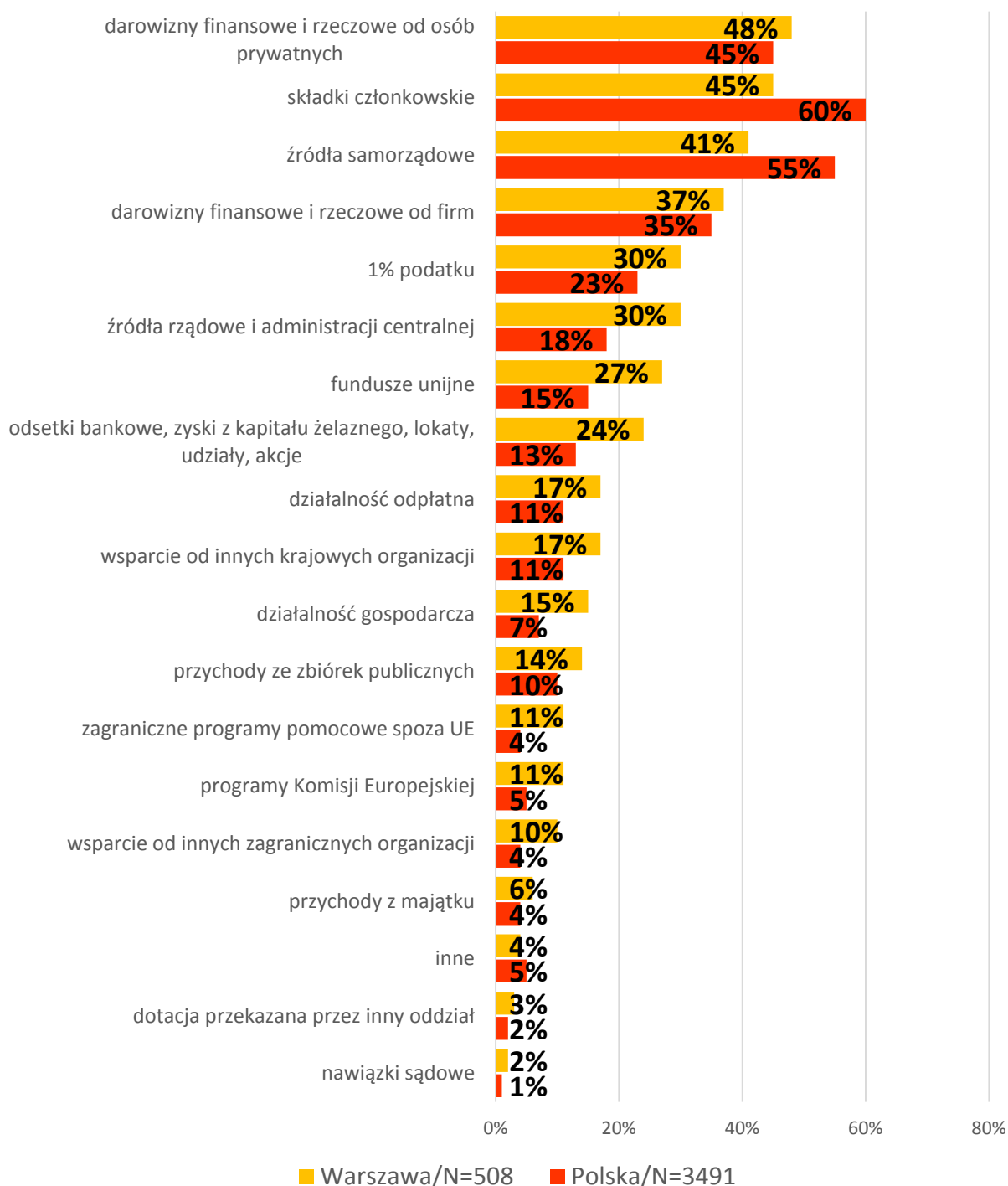
Wykres 24. Liczba źródeł przychodów organizacji w 2014 roku (podstawa procentowania – wszystkie organizacje)

Budżety organizacji warszawskich znacznie rzadziej niż budżety organizacji z innych miejscowości są zasilane przez dotacje samorządowe (w 2014 roku korzystało z nich 41% organizacji ze stolicy w stosunku do 55% organizacji w całej Polsce). Trzeba jednocześnie zaznaczyć, że wykorzystanie środków samorządowych w Warszawie

rośnie – jeszcze w 2009 roku występowały one w budżetach tylko 28% stołecznych stowarzyszeń i fundacji. Rzadziej też organizacje z Warszawy uzyskują środki ze składek członkowskich (45% w porównaniu do 60% w całej Polsce), jednak różnica ta wynika po części z większego odsetka fundacji w stołecznym sektorze pozarządowym. Jeśli chodzi o wszystkie pozostałe typy źródeł, to stołeczne organizacje częściej sięgały po ich zasoby w 2014 roku. Warto wymienić te źródła, z których znacząco częściej korzystały organizacje warszawskie. Są to przede wszystkim dotacje ze źródeł rządowych i administracji centralnej (30% w Warszawie w stosunku do 18% w całej Polsce), fundusze UE (27% do 15%) oraz odsetki bankowe, zyski z kapitału żelaznego, lokaty, udziały i akcje (24% do 13%).

Wykres 25. Częstość korzystania z poszczególnych źródeł przychodów w 2014 roku (podstawa procentowania – organizacje, które miały przychody i dostarczyły informacji o źródłach; respondenci mogli wskazać więcej niż jedną odpowiedź)

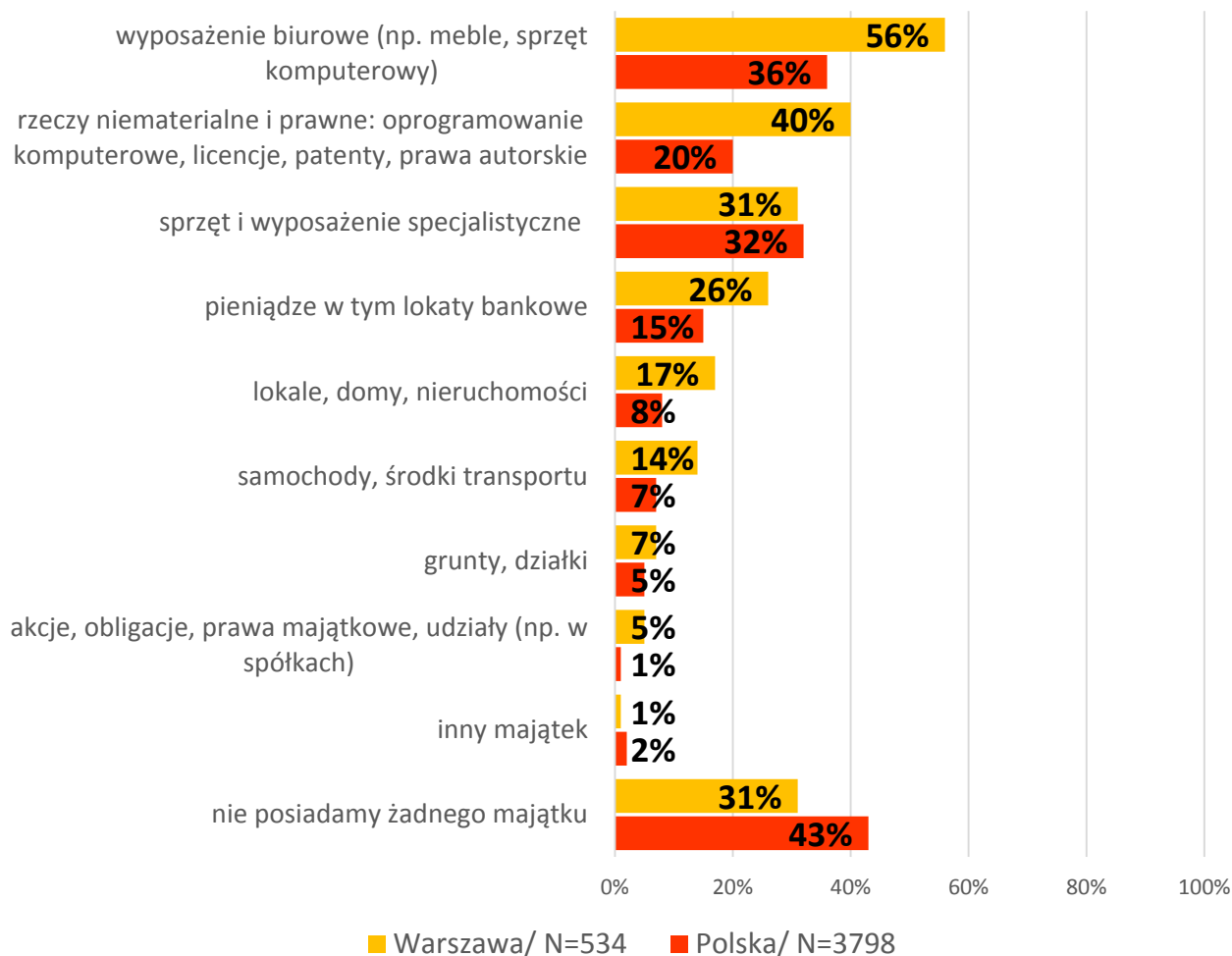

4.4. Majątek

Niemal co trzecia organizacja pozarządowa w Warszawie (31%) nie dysponuje żadnym majątkiem. W całej Polsce takich organizacji jest ponad 10 punktów procentowych więcej – 43%. Zarówno w Warszawie, jak i w całej Polsce organizacje najczęściej

posiadają przedmioty i rzeczy niematerialne, których używają w swojej codziennej pracy: wyposażenie biurowe (w Warszawie 56% organizacji), oprogramowanie komputerowe, licencje, patenty, prawa autorskie (40%), sprzęt i wyposażenie specjalistyczne, np. sprzęt sportowy, rehabilitacyjny, medyczny, reflektory, sprzęt edukacyjny, instrumenty muzyczne (31%).

Wykres 26. Składniki majątku organizacji (podstawa procentowania – wszystkie organizacje; respondenci mogli wskazać więcej niż jedną odpowiedź)

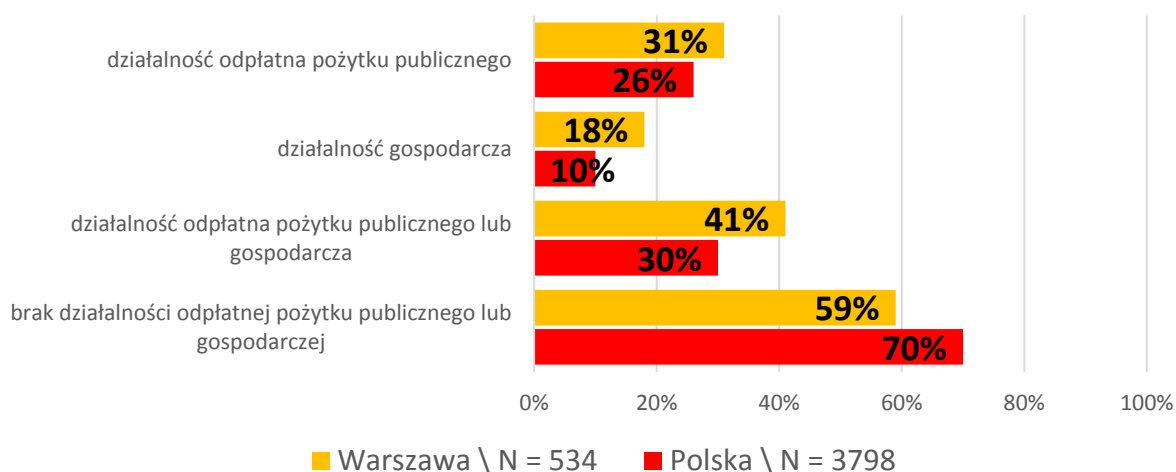
26% stołecznych organizacji deklaruje, że dysponuje majątkiem w formie pieniędzy, w tym lokat bankowych, 5% posiada akcje, obligacje, prawa majątkowe lub udziały (np. w spółkach). Jednak kiedy spytaliśmy, czy organizacje traktują swoje aktywa finansowe jako kapitał rezerwowy lub żelazny, w Warszawie twierdząco odpowiedziało 18% sektora (w całej Polsce 10%).

4.5. Działalność gospodarcza

Organizacje pozarządowe mogą prowadzić działalność gospodarczą, pod warunkiem, że płynące z niej zyski będą przeznaczone na działalność statutową. Jest to dobry, choć nie zawsze łatwy sposób na uniezależnienie się od sponsorów lub źródeł publicznych. Drugą formą prowadzenia działalności ekonomicznej, poza działalnością gospodarczą, jest odpłatna działalność pożytku publicznego.

Oba te typy działalności są wśród stołecznych organizacji wykorzystywane częściej niż w innych miejscach Polski: odpłatną działalność pożytku publicznego prowadzi 31% stołecznych organizacji (o pięć punktów procentowych więcej niż w całym kraju), a działalność gospodarczą – 18% (o osiem punktów procentowych więcej).

Wykres 27. Działalność ekonomiczna organizacji (podstawa procentowania – wszystkie organizacje; respondenci mogli wskazać więcej niż jedną odpowiedź)

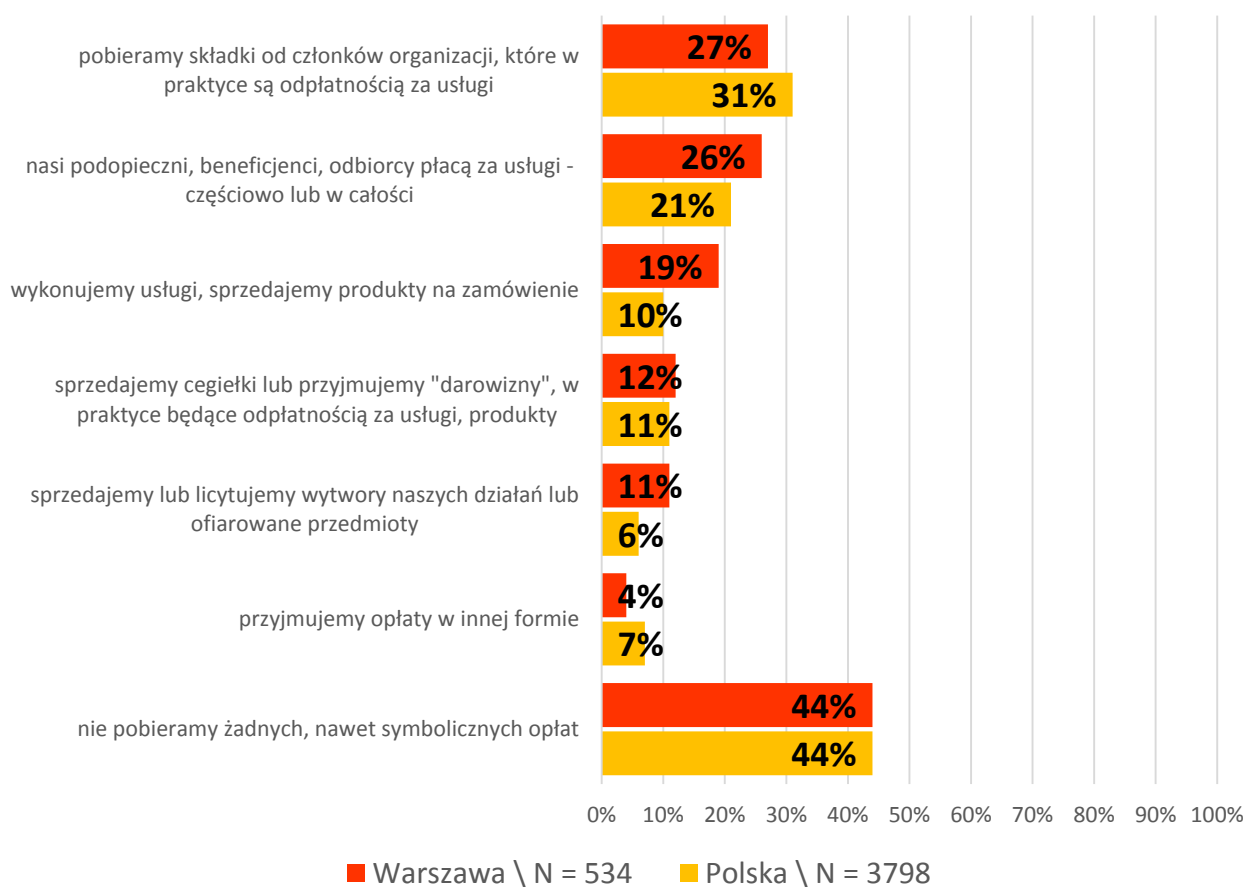
Warto też podkreślić, że w porównaniu do 2010 roku wzrósł odsetek organizacji angażujących się w obydwie formy działalności ekonomicznej – zarówno w stolicy, jak i w całej Polsce. Wzrost popularności działalności odpłatnej pożytku publicznego może być przede wszystkim związana ze zmianą świadomości. W poprzednich latach organizacje często deklarowały pobieranie opłat za produkty lub usługi, a jednocześnie odpowiadały przecząco na pytanie o prowadzenie działalności gospodarczej. Niewykluczone, że wzrost odsetka organizacji, które deklarują jej prowadzenie, nastąpił wskutek lepszego rozumienia istoty tego rodzaju działalności.

Procent organizacji prowadzących działalność gospodarczą zarówno w Warszawie, jak i w całej Polsce podwoił się od 2010 roku. Oznacza to, że wśród organizacji

pozarządowych rośnie zainteresowanie działalnością ekonomiczną, choć wciąż jest to dla nich raczej marginalne źródło przychodu. Potwierdzają to odpowiedzi przedstawicieli organizacji, z których wynika, że w większości przypadków nie są to działania istotne z punktu widzenia finansów organizacji: 54% prowadzących działalność gospodarczą organizacji warszawskich (i 58% organizacji z całego kraju) ani nie uzyskało z tego tytułu znaczącego zysku, ani nie poniosło znaczącej straty, a zaledwie 27% (29% w całej Polsce) odnotowało znaczący zysk.

Na koniec warto zauważyć, że choć w sumie 41% stołecznych NGO prowadzi działalność gospodarczą lub odpłatną, to jednak nie znaczy to, iż reszta w żadnej formie nie pobiera opłat za produkty lub usługi. Organizacje warszawskie pytane o różnego rodzaju opłaty (choćby symboliczne lub mające charakter zwrotu kosztów) za oferowane produkty lub usługi w 56% odpowiedziały twierdząco.

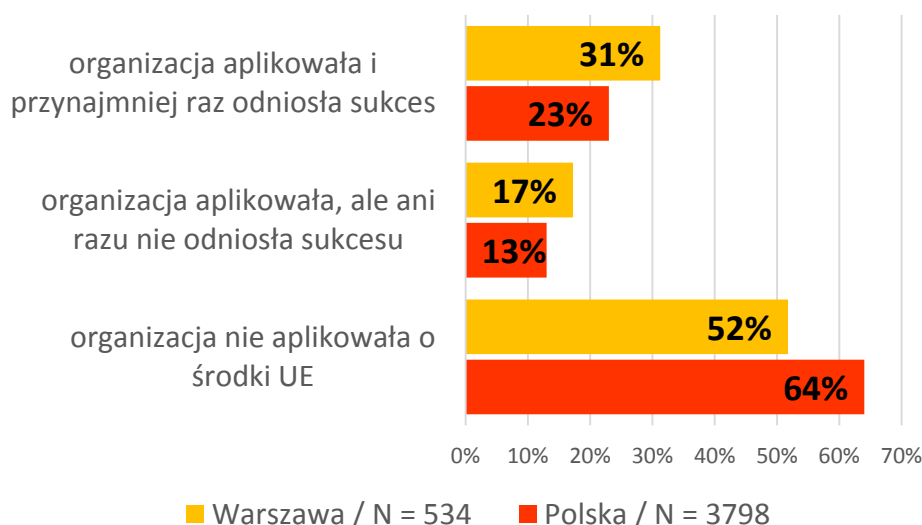
Wykres 28. Pobieranie opłat przez organizacje (podstawa procentowania – wszystkie organizacje; respondenci mogli wskazać więcej niż jedną odpowiedź)

4.6. Wykorzystanie funduszy europejskich

W 2015 roku zapytaliśmy organizacje o to, czy w trakcie całego okresu programowania (2007–2014)³ aplikowały o fundusze Unii Europejskiej i czy zdobyły z tego źródła fundusze. 48% stołecznych organizacji przynajmniej raz w tym czasie próbowało uzyskać środki unijne, przy czym większość wnioskujących stanowili liderzy składanego projektu. W całym sektorze w tym samym okresie o środki UE ubiegało się 37% organizacji. Proces aplikacyjny zakończył się finansowaniem przynajmniej jednego złożonego projektu w przypadku 65% wnioskujących o środki UE organizacji warszawskich (niemal taki sam wskaźnik sukcesu dotyczy całej Polski). Oznacza to, że w latach 2007–2013 niemal 1/3 (31%) organizacji aktywnie działających w 2015 roku korzystało przynajmniej raz ze środków UE w latach 2007–2014, podczas gdy w całej Polsce takich organizacji było 23%.

Wykres 29. Korzystanie z funduszy UE w latach 2007–2014 (podstawa procentowania – wszystkie organizacje)

Swoją wiedzę na temat możliwości ubiegania się o środki Unii Europejskiej w ramach nowej perspektywy finansowania na lata 2014–2020 ocenia jako wystarczającą 29% organizacji, a kolejne 47% twierdzi, że wie co nieco, ale wciąż za mało. Co piąta organizacja ze stolicy (20%) nie wie nic lub prawie nic na temat przyszłego okresu programowania i dostępnych w jego ramach funduszy.

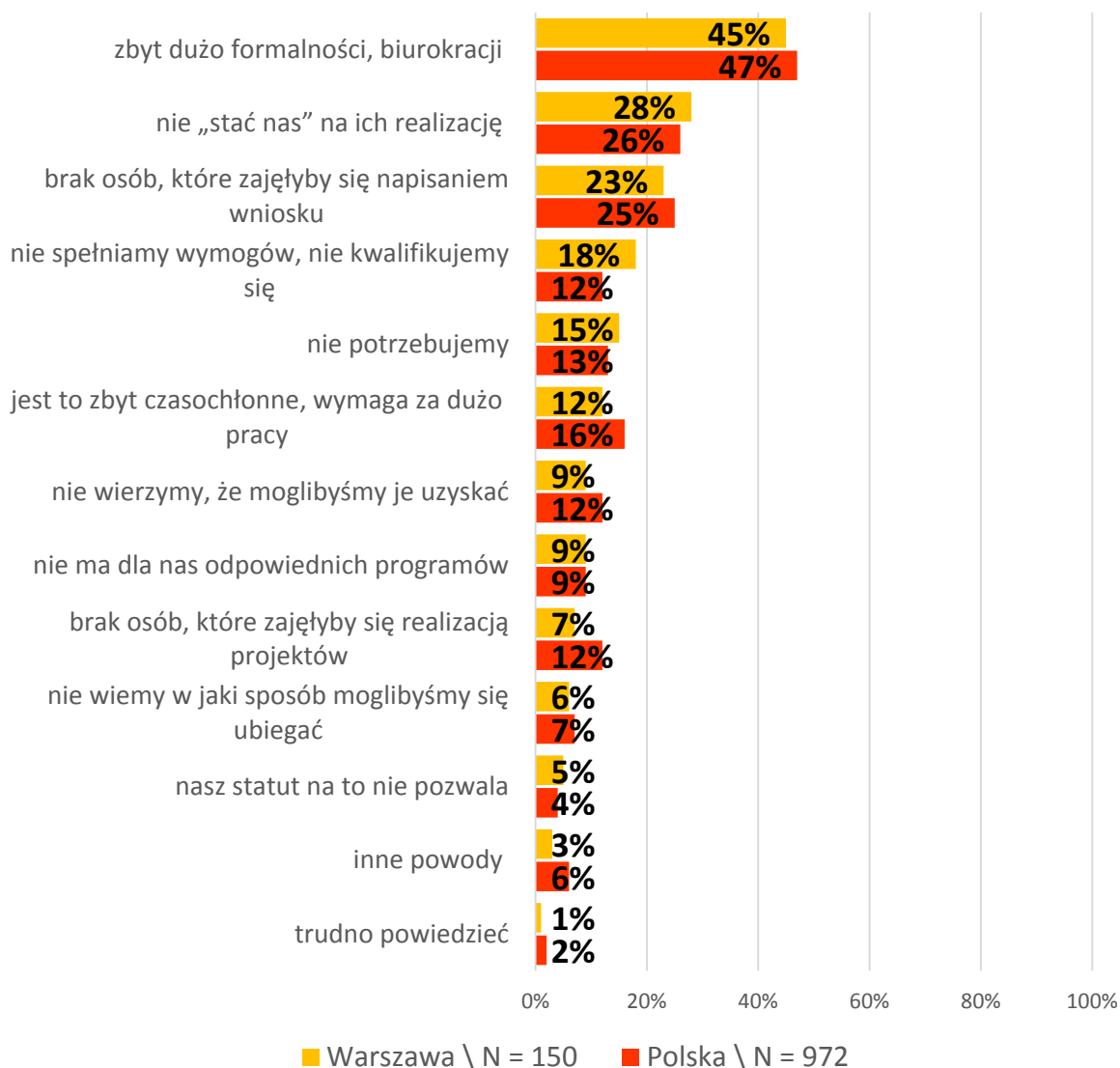
³ Okres programowania to lata 2007–2013, ale jeszcze w 2014 roku były dostępne środki z programów przypisanych do tego okresu programowania.

Poziom wiedzy na temat funduszy UE ma związek z planami ubiegania się o nie w przyszłości – im więcej organizacje wiedzą o środkach dostępnych w nowym okresie programowania, tym bardziej są zainteresowane ich pozyskaniem. Wśród wszystkich warszawskich organizacji 35% zdecydowanie chce aplikować o fundusze UE w najbliższych latach, a wśród organizacji, które określiły swoją wiedzę na temat dostępu do funduszy unijnych jako wystarczającą, zdecydowanych jest 56%.

29% organizacji z Warszawy stwierdziło, że nie zamierza aplikować o środki z Unii Europejskiej w ramach nowej perspektywy unijnej na lata 2014–2020 (w całej Polsce było takich organizacji 27%). Najważniejszymi powodami, które zniechęcają organizacje do ubiegania się o fundusze UE, są formalności i biurokracja związane z procesem aplikacyjnym oraz dokumentacją i sprawozdawczością, brak środków na wkład własny lub obawa przed brakiem płynności finansowej w trakcie realizacji projektu, a także brak wykwalifikowanych osób, które zajęłyby się przygotowaniem wniosku.

Wykres 30. Postrzegane przeszkody w aplikowaniu o fundusze UE (podstawa procentowania – organizacje, które nie planują ubiegać się o fundusze z Unii Europejskiej; respondenci mogli wskazać więcej niż jedną odpowiedź)

4.7. Księgowość

96% warszawskich organizacji pozarządowych prowadzi księgowość. 78% z nich (o 10 punktów procentowych więcej niż w całym kraju) ma księgowego dysponującego odpowiednimi uprawnieniami lub zleca prowadzenie księgowości firmie zewnętrznej. 17% warszawskich stowarzyszeń i fundacji powierza prowadzenie księgowości osobie bez formalnych uprawnień. Takich podmiotów jest o 9 punktów procentowych mniej niż w całym kraju.

Wykres 31. Formy prowadzenia księgowości (podstawa procentowania – wszystkie organizacje)

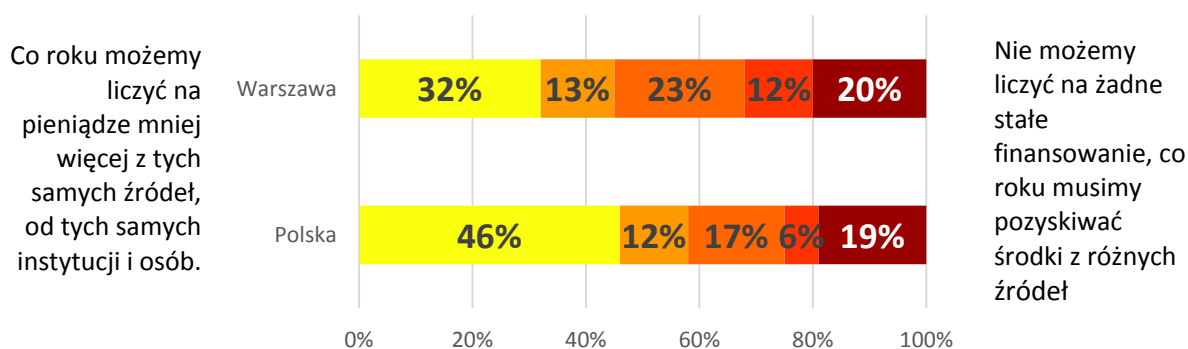
5. Funkcjonowanie warszawskich organizacji pozarządowych

5.1. Modele działania i priorytety organizacji

W ramach przeprowadzonych badań organizacje zostały poproszone o ustosunkowanie się do kilku par stwierdzeń, opisujących różne sposoby funkcjonowania organizacji lub priorytety oraz wartości, jakie mogą jej przyświecać. Stwierdzenia dotyczyły oceny stabilności finansowej organizacji, jej stosunku do planowania, orientacji działań skierowanych raczej na zewnątrz (do osób nie związanych z organizacją) lub raczej do wewnątrz (do członków), a także stałości i wierności wobec misji, która przyświecała powstaniu organizacji.

Stabilność źródeł finansowania. Stołeczne organizacje rzadziej niż podmioty trzeciego sektora z innych miejscowości mogą liczyć na stałe, stabilne finansowanie. Co prawda 45% organizacji z Warszawy zgadza się lub raczej się zgadza ze stwierdzeniem, że „co roku możemy liczyć na pieniądze mniej więcej z tych samych źródeł, od tych samych instytucji i osób”, jednak w całym sektorze jest skłonne opisać swoją sytuację w ten sposób więcej organizacji – 56%.

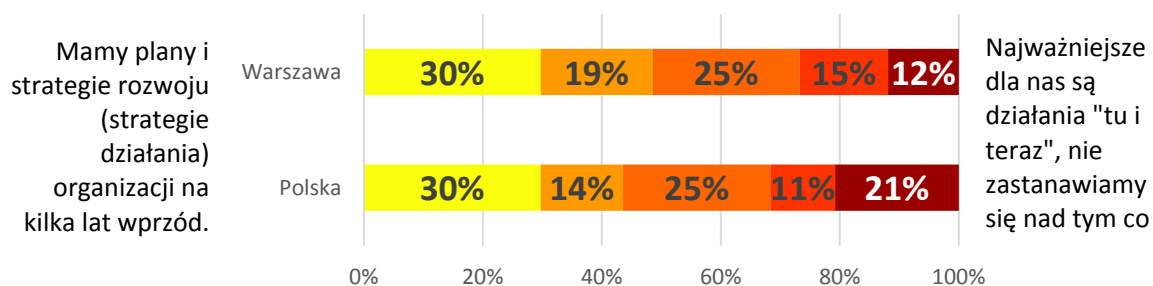
Wykres 32. Postrzegana stabilność źródeł finansowania (podstawa procentowania – wszystkie organizacje)

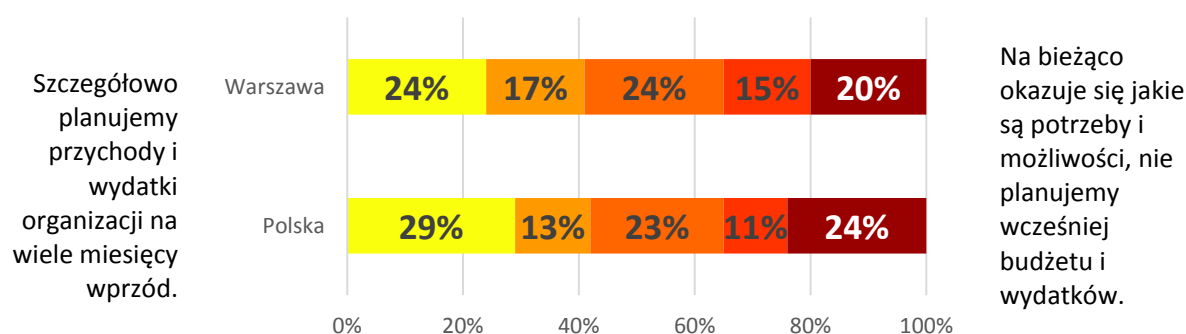
Plany i strategie. W Warszawie organizacje przywiązują generalnie nieco większą niż w całej Polsce wagę do planów i strategii – w stolicy pod stwierdzeniem „najważniejsze dla nas są działania >tu i teraz<; nie zastanawiamy się nad tym, co będzie za parę miesięcy czy lat” podpisuje się 27% organizacji, a w całym sektorze – 32%. Jednocześnie w stosunku organizacji warszawskich do stwierdzenia „szczegółowo planujemy przychody i wydatki organizacji na wiele miesięcy wprzód” nie widać większego przywiązania do

planowania – zdecydowanie lub raczej skłania się do takiego opisu swojej sytuacji 39% organizacji z Warszawy w porównaniu z 41% organizacji z całej Polski. Być może jest to związane z większą zamożnością warszawskich organizacji, które w związku z tym mogą sobie pozwolić na nieco mniejszy reżim w wydatkach niż organizacje z innych miejsc w Polsce.

Wykres 33. Stosunek do planowania strategicznego (podstawa procentowania – wszystkie organizacje)

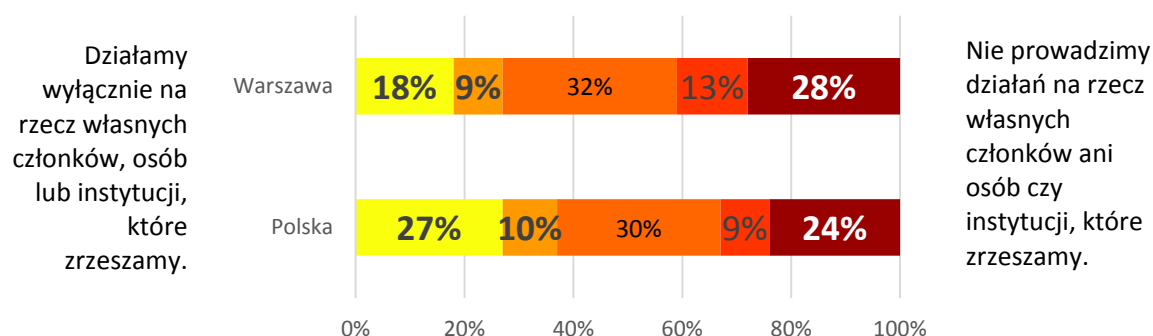

Wykres 34. Stosunek do planowania wydatków (podstawa procentowania – wszystkie organizacje)

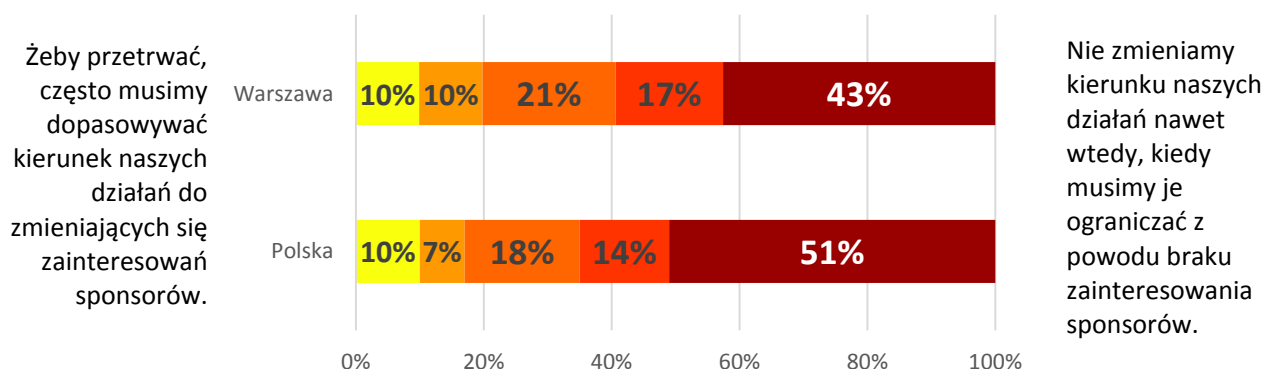
Orientacja do wewnątrz vs. na zewnątrz. Wyraźnie mniej jest wśród warszawskich organizacji takich podmiotów, które działają wyłącznie na rzecz własnych członków, osób lub instytucji, które zrzeszają – przychyliła się do takiego stwierdzenia 27% organizacji w Warszawie i 37% organizacji w całej Polsce. Zapewne jest to związane z większym w stołecznym sektorze odsetkiem fundacji, które nie mogą działać na rzecz własnych członków.

Wykres 35. Orientacja „na zewnątrz” vs. „do wewnątrz” (podstawa procentowania – wszystkie organizacje)

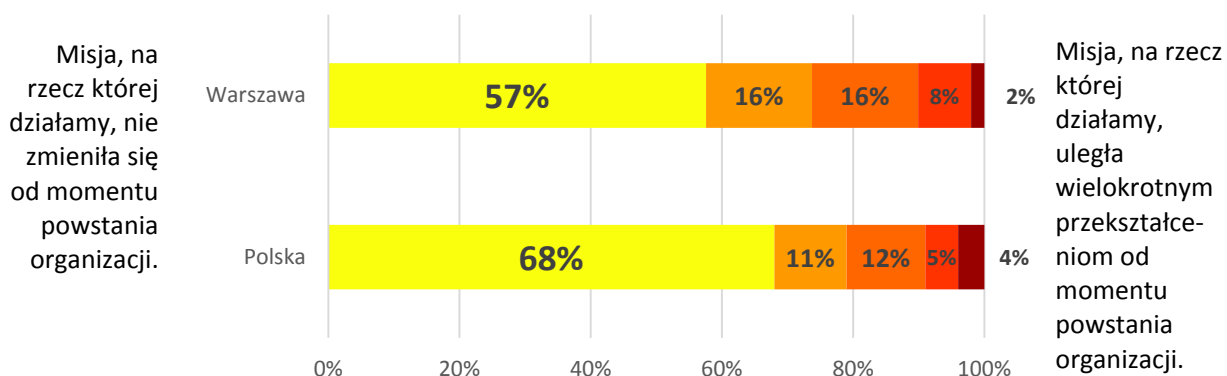

Stołość misji. Organizacje ze stolicy są nieco mniej pryncypialne w kwestii stołości misji i wynikających z niej kierunków działań. W całym sektorze 51% organizacji zdecydowanie opowiada się za stwierdzeniem „nie zmieniamy kierunku naszych działań nawet wtedy, kiedy musimy je ograniczyć z powodu braku zainteresowania sponsorów”, w sektorze warszawskim analogiczny wskaźnik wynosi 43%. Jednocześnie w całej Polsce jest 68% organizacji, które zdecydowanie zgadzają się ze stwierdzeniem, że „misja, na rzecz której działamy, nie zmieniła się od momentu powstania organizacji”, w Warszawie jest ich 57%.

Wykres 36. Stołość kierunku działań organizacji (podstawa procentowania – wszystkie organizacje)

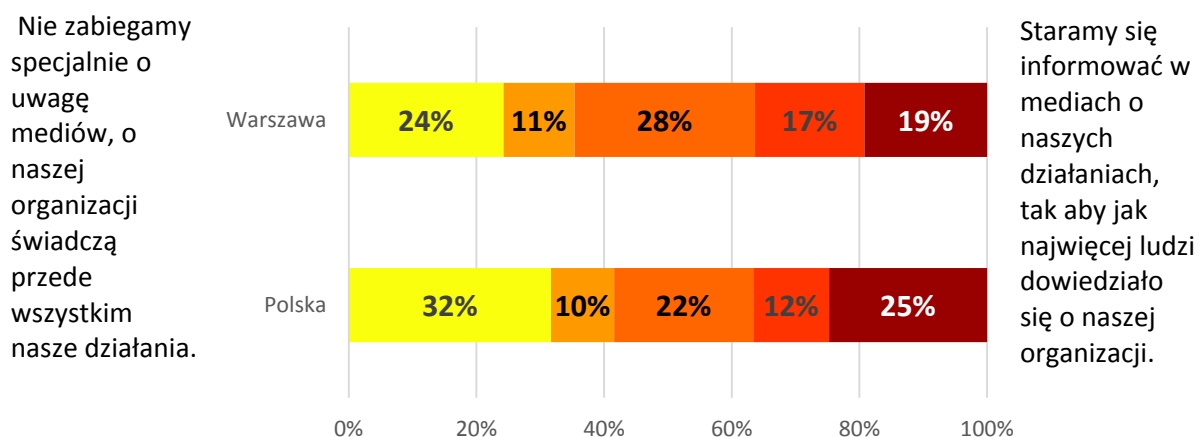

Wykres 37. Stałość misji organizacji (podstawa procentowania – wszystkie organizacje)

Stosunek do mediów. Organizacje warszawskie i ogólnopolskie nie różnią się znacząco stosunkiem do mediów i przekonaniem do tego, że należy je informować o podejmowanych działaniach. Podobnie jak w przypadku pozostałych stwierdzeń w całym sektorze organizacje częściej podpisują się pod skrajnymi opiniami – 32% twierdzi, że nie zabiega o uwagę mediów (w Warszawie 24%), a jednocześnie 25% deklaruje, że stara się informować media o swoich działaniach (w Warszawie 19%).

Wykres 38. Stosunek do mediów (podstawa procentowania – wszystkie organizacje)

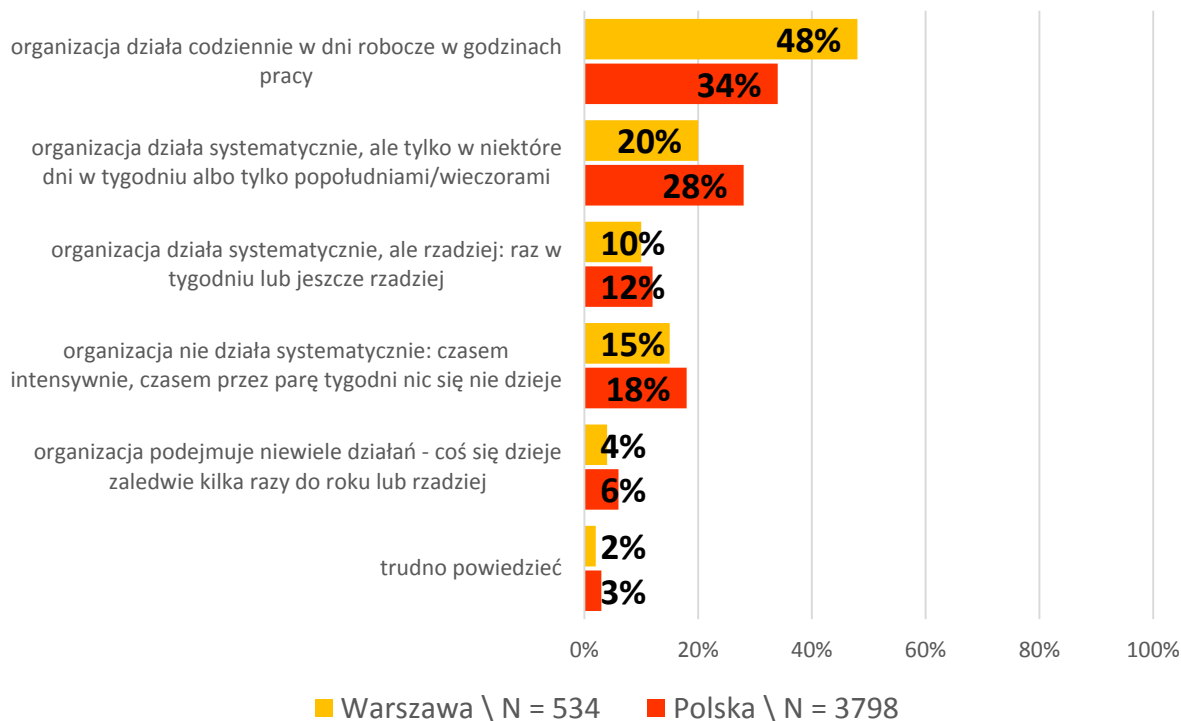

5.2. Rytm działania i lokal

Stołeczne organizacje zdecydowanie częściej niż stowarzyszenia i fundacje w całej Polsce działają od poniedziałku do piątku w godzinach pracy – taki rytm pracy deklaruje 48% warszawskiego sektora (o 14 punktów procentowych więcej niż w całym kraju). Kolejne 20% organizacji ze stolicy (a 28% organizacji z całej Polski) działa systematycznie, ale tylko w niektóre dni w tygodniu albo tylko popołudniami lub

wieczorami. Oznacza to, że 68% organizacji w Warszawie działa systematycznie co najmniej kilka dni w tygodniu. W całym sektorze takich organizacji jest 62%.

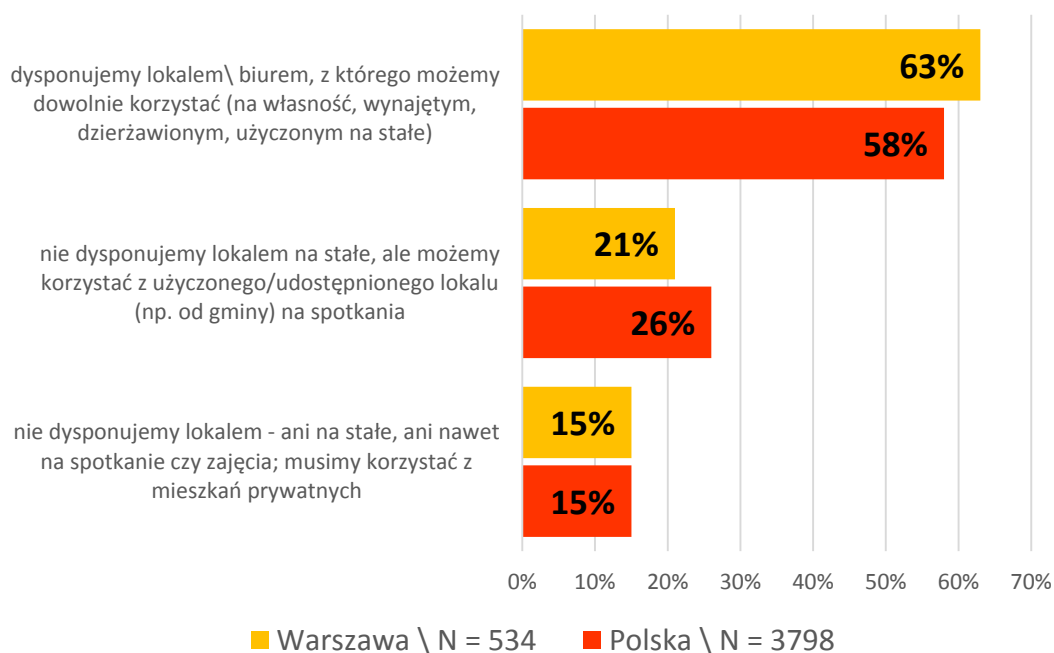
Wykres 39. Rytm działania organizacji (podstawa procentowania – wszystkie organizacje)

Dostępność stołecznych organizacji poprawia także fakt, że 63% z nich dysponuje na stałe lokalem (wynajmując go, dzierżawiąc, korzystając z bezpłatnego użyczenia lub posiadając go na własność). W całej Polsce w takiej sytuacji lokalowej jest 58% organizacji. Jednocześnie odsetek organizacji, które nie mają lokalu ani na stałe, ani użyczanego w określonych terminach na spotkania czy zajęcia, jest taki sam w Warszawie i w całej Polsce – 15% organizacji dysponuje wyłącznie prywatnymi mieszkaniami założycieli i działaczy.

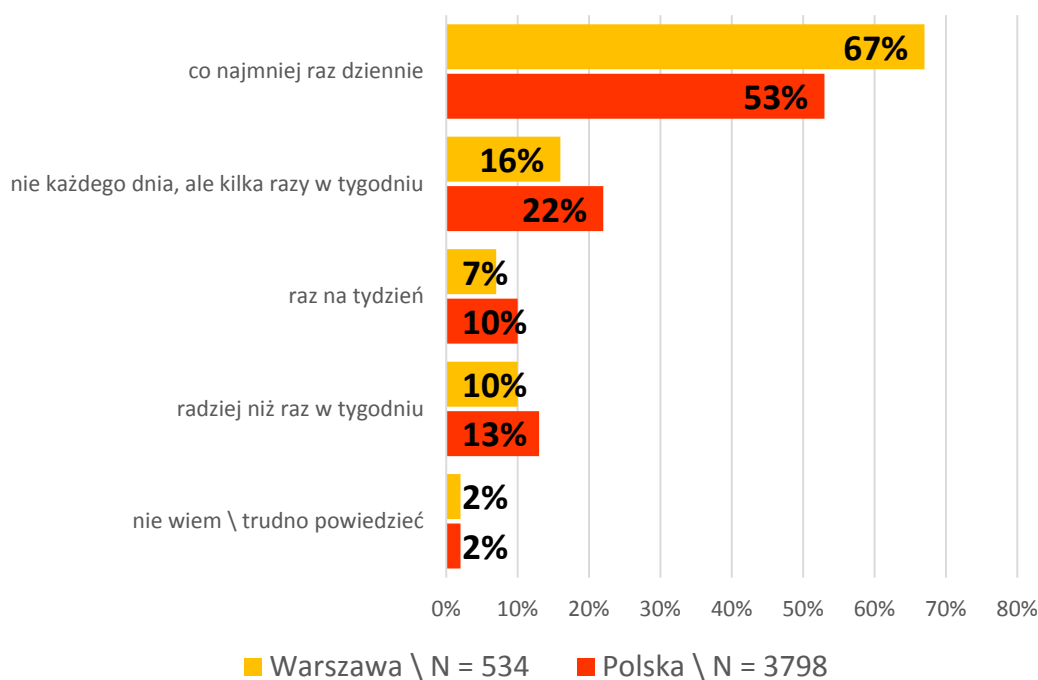
Wykres 40. Lokal organizacji (podstawa procentowania – wszystkie organizacje)

5.3. Stopień wykorzystania internetu w pracach organizacji

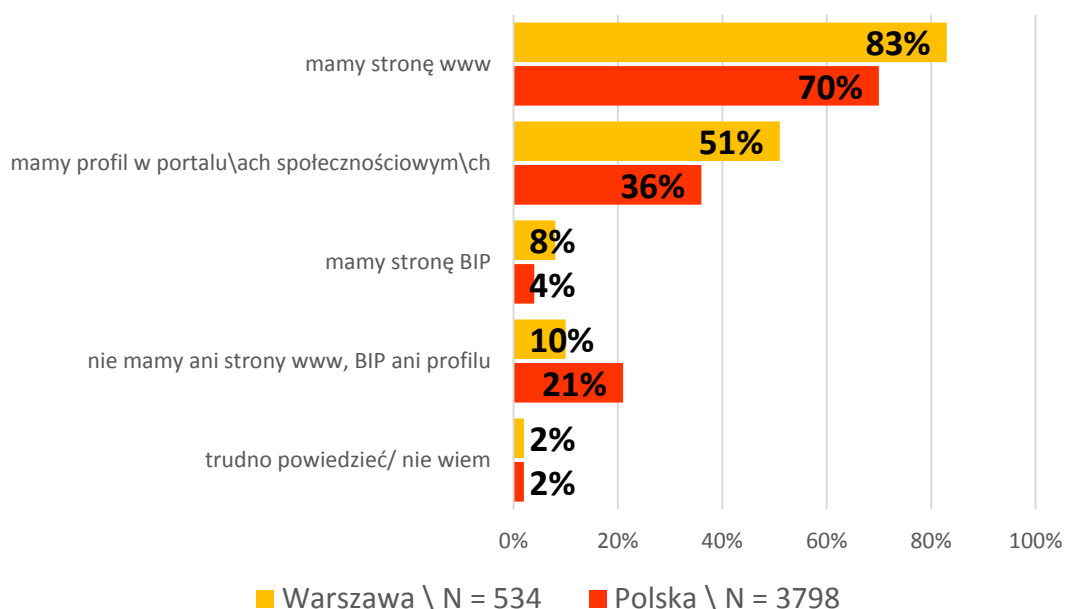
Przedstawiciele ponad dwóch trzecich (67%) warszawskich stowarzyszeń i fundacji co najmniej raz dziennie korzystają z internetu w sprawach związanych z organizacją.

Wykres 41. Częstość korzystania z internetu (podstawa procentowania – wszystkie organizacje)

Warto też podkreślić, że 83% warszawskich organizacji ma własną stronę internetową, a kolejne 51% – profil na portalu społecznościowym. Jedynie 10% stołecznych organizacji nie jest obecne w internecie.

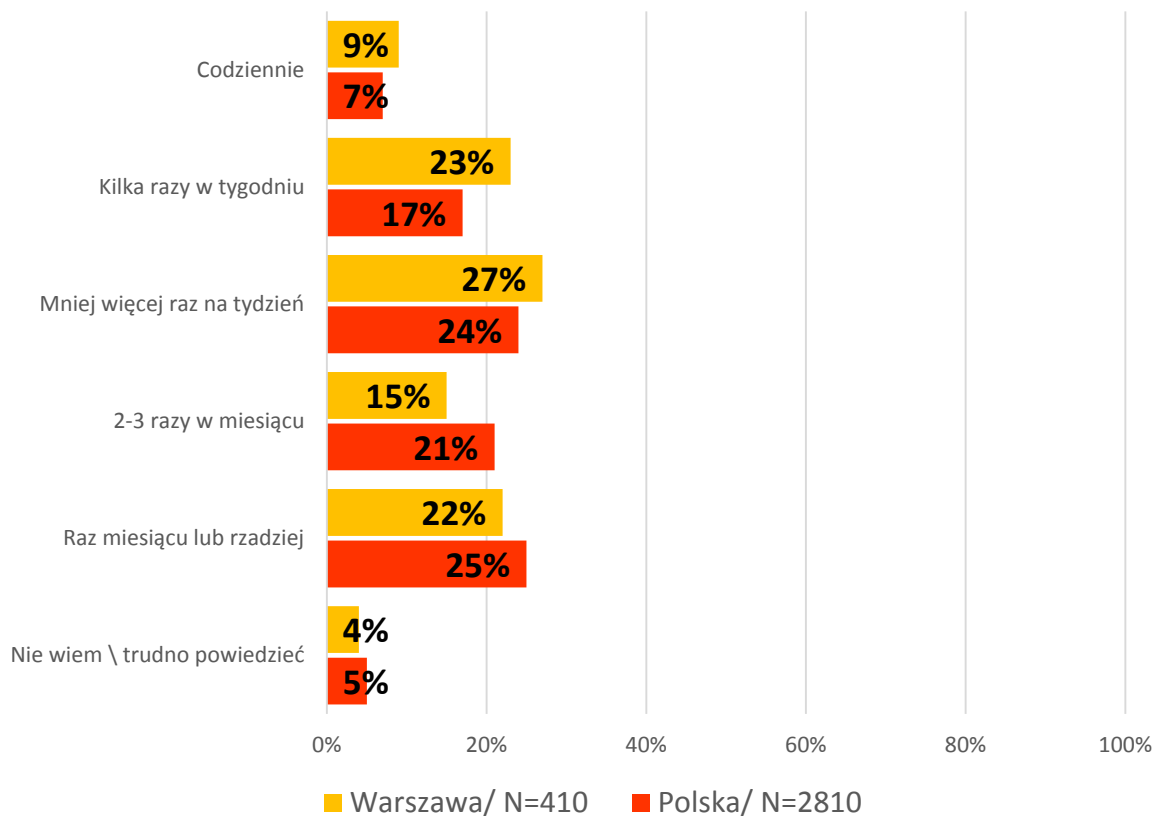
Wykres 42. Posiadanie strony internetowej i obecność w internecie (podstawa procentowania – wszystkie organizacje)

5.4. Portal ngo.pl – znajomość i korzystanie

O portalu organizacji pozarządowych ngo.pl słyszało 81% ankietowanych przedstawicieli warszawskich organizacji pozarządowych. Oznacza to, że więcej stołecznych organizacji zna portal niż stowarzyszeń i fundacji w całej Polsce, gdzie słyszało o nim 73% organizacji. Ważniejsze wydaje się to, że widać duży wzrost znajomości portalu od 2010 roku – wtedy w Warszawie słyszało o nim 63% organizacji, a więc o 18 punktów procentowych mniej niż w 2015 roku. Zdecydowana większość (94%) organizacji ze stolicy, które o portalu słyszały, z niego korzysta. W sumie w Warszawie z portalu ngo.pl korzysta 76% organizacji (w całej Polsce 69%), z czego niemal co trzecia (32%) odwiedza go kilka razy w tygodniu.

Wykres 43. Częstość korzystania z portalu ngo.pl (podstawa procentowania – organizacje, które znają go i z niego korzystają)

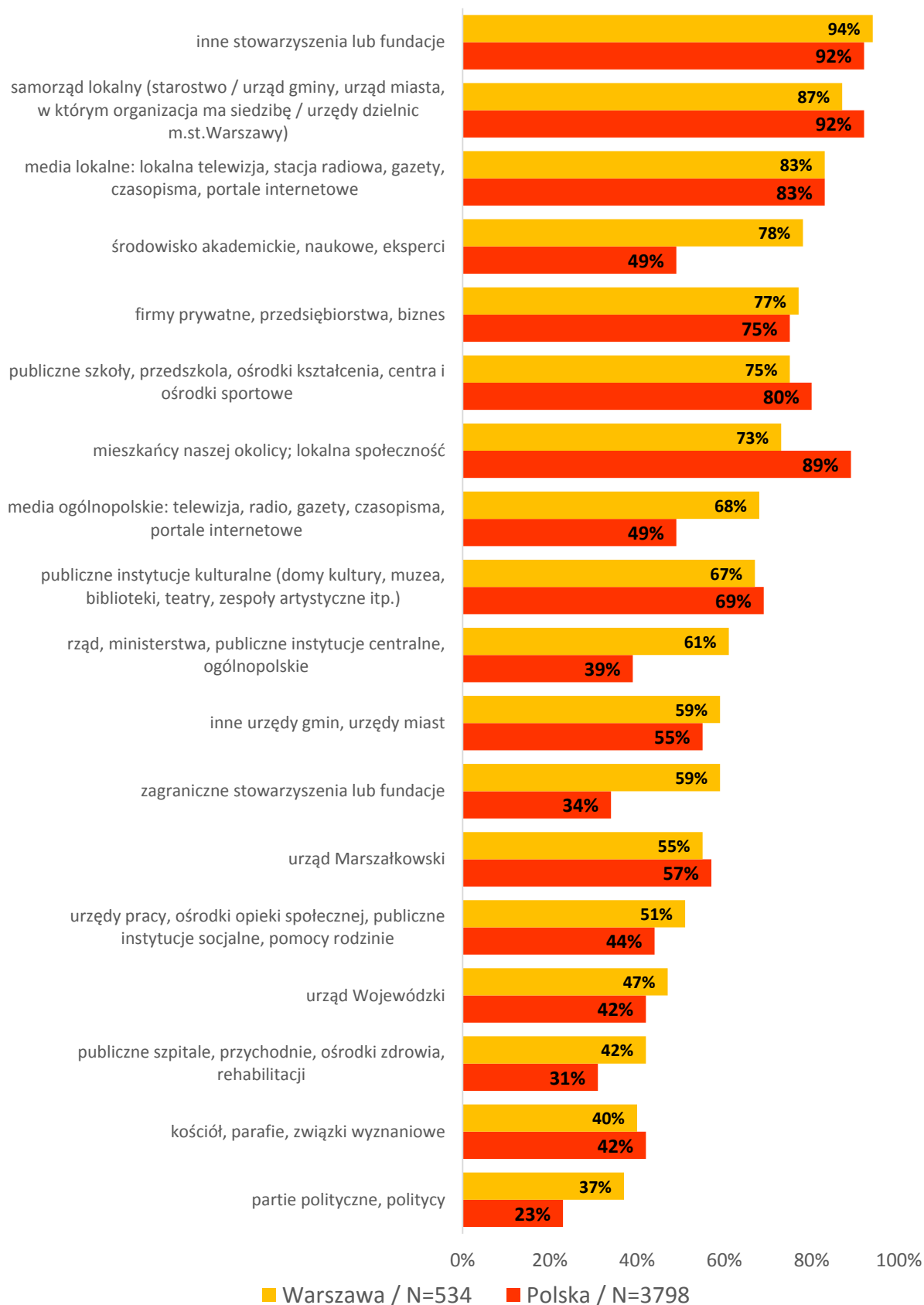
6. Współpraca organizacji pozarządowych z innymi podmiotami

6.1. Najważniejsi partnerzy organizacji

Warszawskie organizacje pozarządowe kontaktują się w trakcie swoich działań z szerokim spektrum partnerów zarówno z sektora pozarządowego, jak i biznesu oraz administracji. Najintensywniejsze są ich relacje z innymi stowarzyszeniami i fundacjami, z którymi kontakty utrzymuje aż 94% z nich. Silne są także związki z lokalnym samorządem (urzędem miasta oraz urzędami dzielnic m.st. Warszawy), z którymi kontakty utrzymuje 87% warszawskich fundacji i stowarzyszeń. Z mediami lokalnymi kontaktuje się 83% organizacji zarejestrowanych w Warszawie.

Pod tym względem warszawskie organizacje różnią się istotnie od pozostałych. W skali całego kraju najważniejszymi partnerami organizacji, podobnie jak w Warszawie, są lokalne samorządy (92% organizacji utrzymujących z nimi kontakty), inne fundacje i stowarzyszenia (92% organizacji utrzymujących z nimi kontakty) oraz media lokalne (83% organizacji utrzymujących z nimi kontakty). Widoczne są jednak wyraźne różnice. Organizacje warszawskie zdecydowanie rzadziej utrzymują kontakty z lokalną społecznością (73% w porównaniu do 89%). Częstsze są natomiast ich kontakty ze środowiskiem naukowym i ekspertami (78% w porównaniu do 49%), mediami o zasięgu ogólnopolskim (68% w porównaniu do 49%), rządem i instytucjami centralnymi (61% w porównaniu do 39%) oraz zagranicznymi fundacjami i stowarzyszeniami (59% w porównaniu do 34%).

Wykres 44. Partnerzy organizacji, z którymi organizacje utrzymują co najmniej sporadyczne kontakty (podstawa procentowania – wszystkie organizacje)

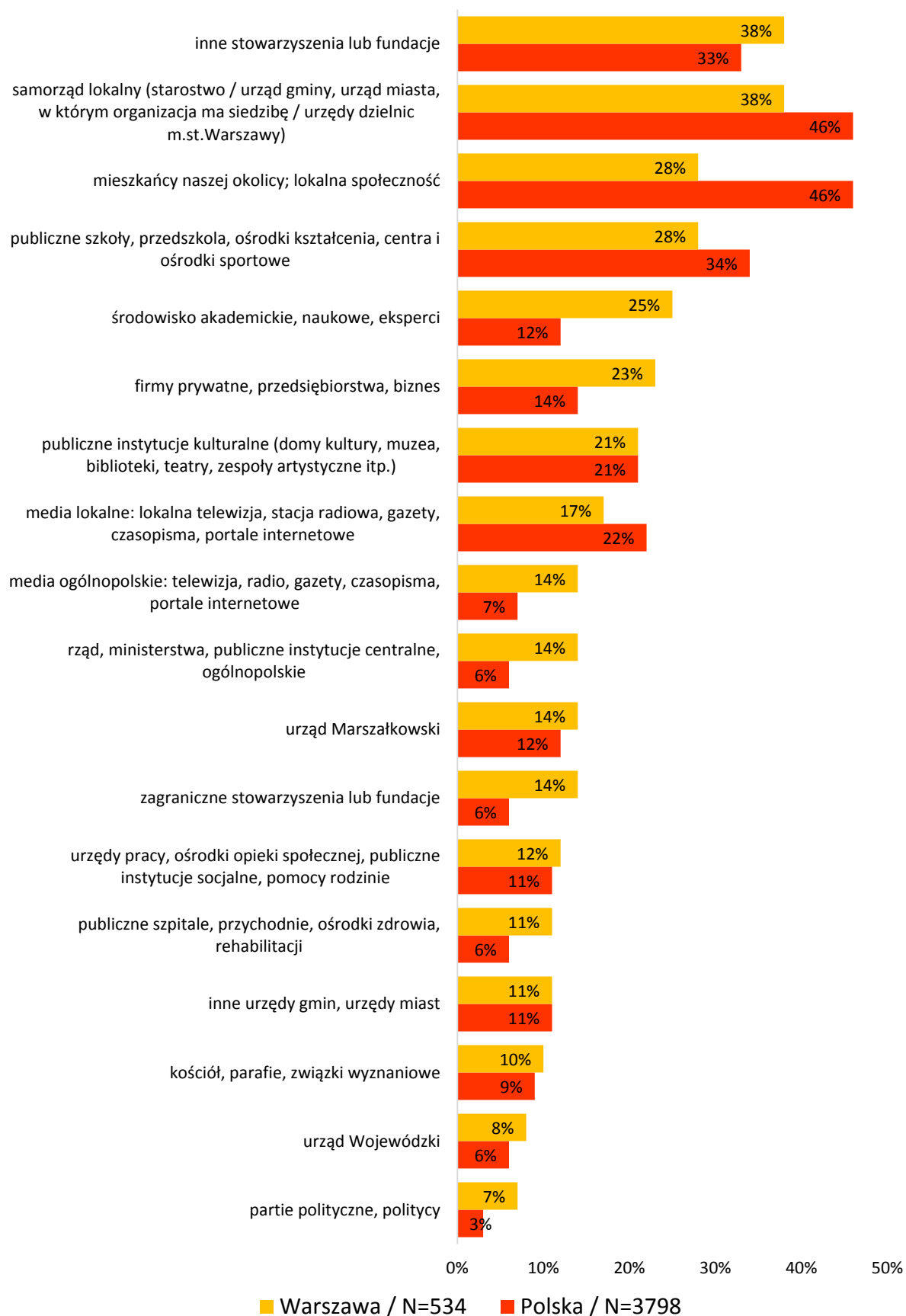

Różnice pomiędzy Warszawą a całą Polską widać także wtedy, gdy weźmie się pod uwagę wyłącznie kontakty o częstym i regularnym charakterze. Takie relacje najczęściej łączą warszawskie stowarzyszenia i fundacje z innymi organizacjami pozarządowymi (38%), samorządem lokalnym (38%), a także z lokalną społecznością (28%) oraz instytucjami publicznymi, takimi jak szkoły, przedszkola, ośrodki sportowe itp. (28%). Choć wymieniona czwórka partnerów jest również najważniejsza (kiedy chodzi o częste, regularne kontakty) dla organizacji w skali całego kraju, to jednak wyraźnie widać, że w Warszawie większą rolę odgrywają kontakty wewnątrz sektora pozarządowego, a mniejszą kontakty ze sferą publiczną (samorząd lokalny, instytucje publiczne) oraz lokalną społecznością. Warszawskie organizacje częściej też utrzymują regularne kontakty ze środowiskiem naukowym i ekspertami, firmami i przedsiębiorstwami (tutaj obserwujemy znaczny wzrost w porównaniu do 2010 roku: z 11% do 23%), ogólnopolskimi mediami, rządem i instytucjami centralnymi oraz stowarzyszeniami i fundacjami z zagranicy. Wnioski te pozostają niezmiennie w porównaniu do 2010 roku i są wynikiem specyfiki warszawskiego sektora pozarządowego. W raporcie sprzed pięciu lat pisaliśmy o stołecznych organizacjach: „Prowadząc działalność na skalę ogólnopolską, a nawet ponadnarodową, częściej kontaktują się z rządem czy organizacjami spoza Polski. Podejmując działania opiniotwórcze i organizując często debaty, konferencje czy seminaria, nawiązują częściej kontakty ze środowiskiem akademickim czy czasopismami specjalistycznymi. Mając zaś siedzibę w stolicy, z większą łatwością niż organizacje z innych części Polski uzyskują dostęp do mediów ogólnopolskich”.⁴

---

⁴ „Kondycja warszawskiego sektora pozarządowego 2010 na tle całej Polski”, Stowarzyszenie Klon/Jawor 2010.

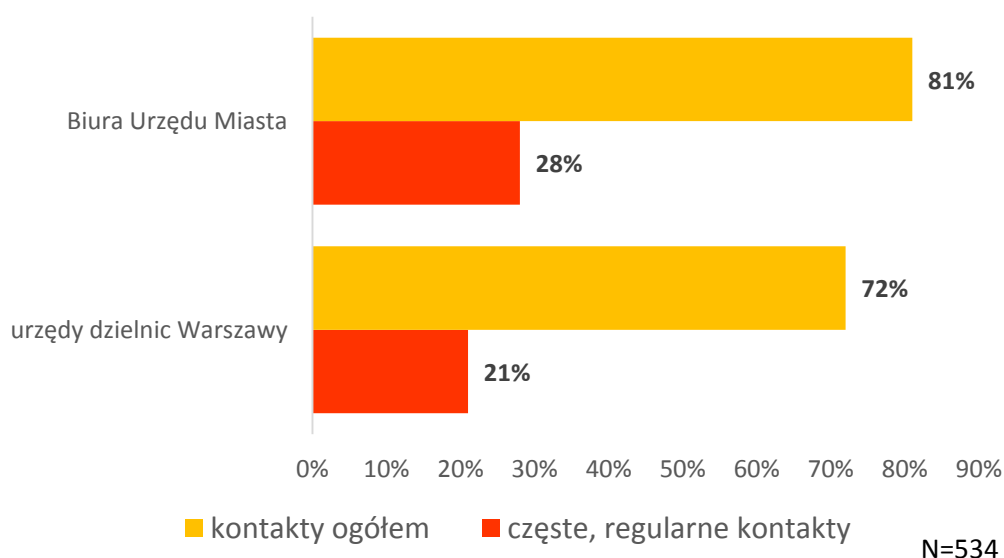
Wykres 45 Partnerzy organizacji, z którymi organizacje utrzymują częste, regularne kontakty (podstawa procentowania – wszystkie organizacje)

W porównaniu do 2010 roku zauważamy w Warszawie znaczący wzrost odsetka organizacji utrzymujących kontakty z lokalnym samorządem: z 63% organizacji utrzymujących je pięć lat temu do 88% utrzymujących je obecnie. Wspomniany wzrost jest widoczny także w odniesieniu do kontaktów częstych i regularnych: pięć lat temu obecność takich ścisłych relacji deklarowało 17% organizacji, obecnie już 38%. Warszawski samorząd jest więc dla stołecznych organizacji znacznie ważniejszym partnerem niż pięć lat temu.

Współpraca pomiędzy sektorem pozarządowym a warszawskim samorządem odbywa się zarówno na szczeblu centralnym (miejskim), jak i dzielnicowym. Stołeczne organizacje częściej kontaktują się z Biurami Urzędu Miasta niż z urzędami dzielnic. Częste, regularne kontakty z Urzędem Miasta ma 28% warszawskich fundacji i stowarzyszeń, a 81% deklaruje utrzymywanie z nim jakichkolwiek kontaktów. Dla porównania: z urzędami dzielnic m.st. Warszawy kontaktuje się 72% warszawskich organizacji, przy czym dla 21% są to kontakty regularne.

Wykres 46. Kontakty warszawskich organizacji z Biurami Urzędu Miasta oraz urzędami dzielnic (podstawa procentowania – wszystkie organizacje)

Te warszawskie organizacje, które nie kontaktują się w żaden sposób z samorządem lokalnym, jako powód takiej sytuacji podają najczęściej fakt, że ich aktywność nie pokrywa się z działaniami administracji samorządowej (45%). Część respondentów twierdzi, że ich organizacja jest za mała, aby podejmować taką współpracę (18%), a

13% nie widzi szans w konkurencji z innymi organizacjami. Jedna dziesiąta (10%) uważa, że nie ma odpowiednich „dojść”; również 10% twierdzi, że współpraca z samorządem po prostu ich nie interesuje. W porównaniu do sytuacji w całym kraju w Warszawie rzadziej powodem braku kontaktów z samorządem lokalnym jest przekonanie o braku odpowiednich „dojść” lub o zbyt małej wielkości organizacji. Mniej istotna jest też obawa przed konkurencją ze strony innych organizacji. Warszawskie organizacje częściej natomiast twierdzą, że ich działania nie pokrywają się z zadaniami administracji.

6.2. Procedury i mechanizmy współpracy z samorządem szczebla gminnego

Przedstawiciele stołecznych stowarzyszeń i fundacji mają umiarkowanie pozytywną opinię na temat mechanizmów oraz procedur współpracy z samorządem. Ponad dwie trzecie (71%) warszawskich organizacji uważa, że do Urzędu Miasta można przyjść po pomoc lub poradę dotyczącą spraw formalnych, a nieco mniej (62%) jest zdania, że w Urzędzie Miasta można skonsultować kwestie merytoryczne (np. treść wniosku konkursowego). 63% jest zdania, że Urząd Miasta z własnej inicjatywy proponuje działania ułatwiające współpracę pomiędzy samorządem a sektorem pozarządowym, a 60% ocenia, że umówienie się z przedstawicielem Urzędu Miasta nie następuje zbyt wielu trudności.

Kiedy porównamy wyniki z Warszawy z wynikami z całego kraju, okaże się, że warszawskie organizacje oceniają swój urząd miasta jako mniej dostępny oraz mniej skłonny do świadczenia pomocy stowarzyszeniom i fundacjom w porównaniu z organizacjami z innych miast i gmin (patrz wykres 45). Taki wynik może świadczyć o większych oczekiwaniach warszawskich organizacji wobec lokalnego samorządu. Stołeczne organizacje wyróżnia na tle całego kraju wyraźnie lepsza kondycja finansowa oraz wielość źródeł finansowania. Podczas gdy w całym kraju samorząd lokalny jest najważniejszym, a niekiedy jedynym źródłem pozyskiwania funduszy, w Warszawie jest tylko jednym z wielu. Z tego wynika większa niezależność stołecznych organizacji, która może być powodem większych oczekiwań oraz bardziej krytycznego spojrzenia na działania Urzędu Miasta oraz urzędów dzielnic.

Wykres 47. Rozwiązania służące współpracy z samorządem szczebla gminnego (podstawa procentowania – organizacje mające kontakty z samorządem szczebla gminnego)

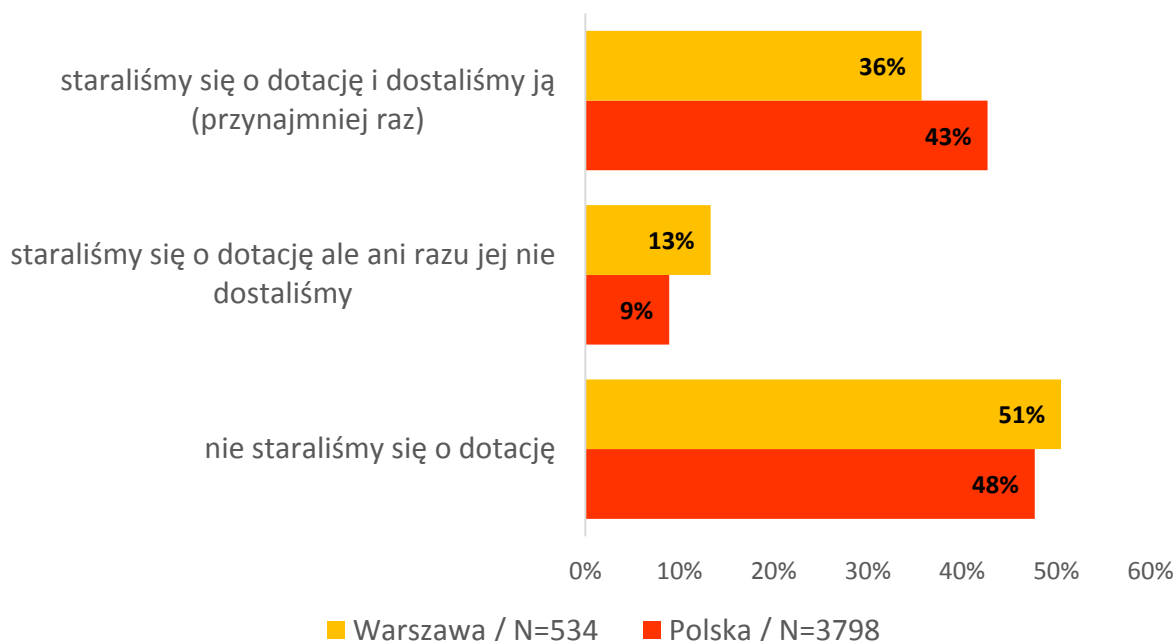
Trzeba też wspomnieć, że wiedza warszawskich organizacji o istniejących w mieście dokumentach określających ramy współpracy z samorządem jest większa niż pięć lat temu, choć wciąż niewystarczająca. W 2010 roku o istnieniu Programu Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi wiedziało 47% organizacji. Do 2015 roku odsetek ten wzrósł do 60%. Nieco ponad połowa (57%) stołecznych organizacji jest też świadoma istnienia Warszawskiej Rady Działalności Pożytku Publicznego.

6.3. Współpraca finansowa

6.3.1. Współpraca finansowa – skala

W całej Polsce w ciągu 2014 roku o dotację z urzędu gminy lub miasta ubiegało się 52% organizacji. Dla 43% te starania przynajmniej w jednym wypadku zakończyły się sukcesem, a w 9% pomimo prób nie udało się pozyskać dotacji. W Warszawie, biorąc pod uwagę zarówno Biura Urzędu Miasta, jak i urzędy dzielnic, starania o dotacje podejmowało 49% organizacji: dla 36% zakończyły się one sukcesem, a dla 13% niepowodzeniem.

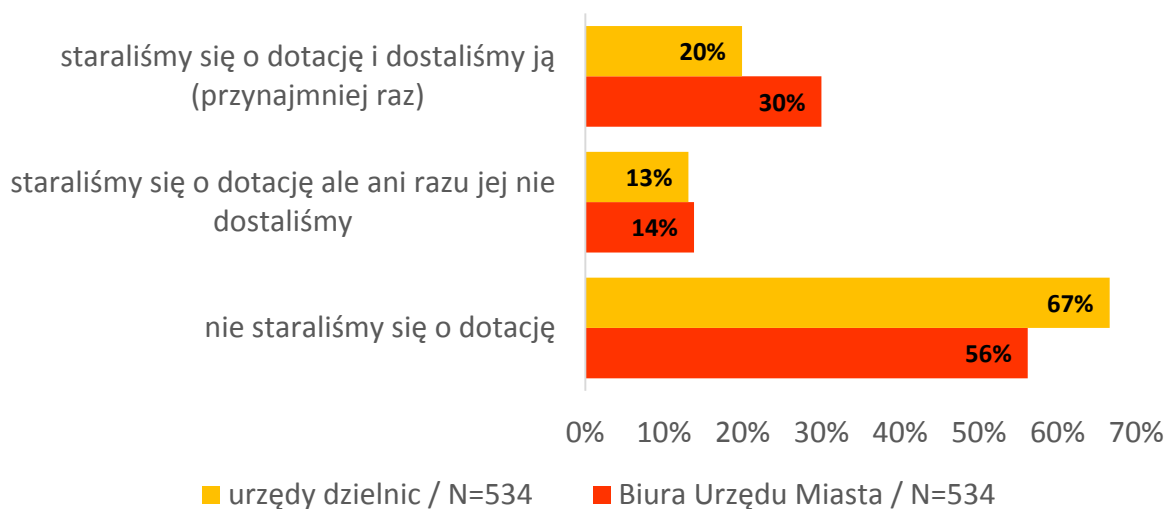
Wykres 48. Współpraca finansowa z samorządem szczebla gminnego (podstawa procentowania – wszystkie organizacje)

Kiedy spojrzemy dokładniej na samą Warszawę (osobno rozpatrując Biura Urzędu Miasta i osobno urzędy dzielnic), zobaczymy, że organizacje częściej starały się o dotację z Urzędu Miasta. Takie próby podejmowało 44% fundacji i stowarzyszeń, przy czym 30% organizacji udało się ją uzyskać przynajmniej raz, a w przypadku 14% te starania nie odniosły sukcesu ani razu. O środki z urzędów dzielnic starało się w 2014 roku 33% warszawskich fundacji i stowarzyszeń. Starania te zakończyły się sukcesem dla 20% organizacji, a 13% nie pozyskało żadnych środków.

Co ciekawe, część stołecznych organizacji w ogóle nie ma świadomości, że można podejmować starania o dotację z Urzędu Miasta lub urzędów dzielnic. Tylko 77% warszawskich organizacji pozarządowych (mających kontakty z urzędem) ma na przykład świadomość, że Urząd Miasta oraz urzędy dzielnic ogłaszają otwarte konkursy ofert na realizację zadań publicznych.

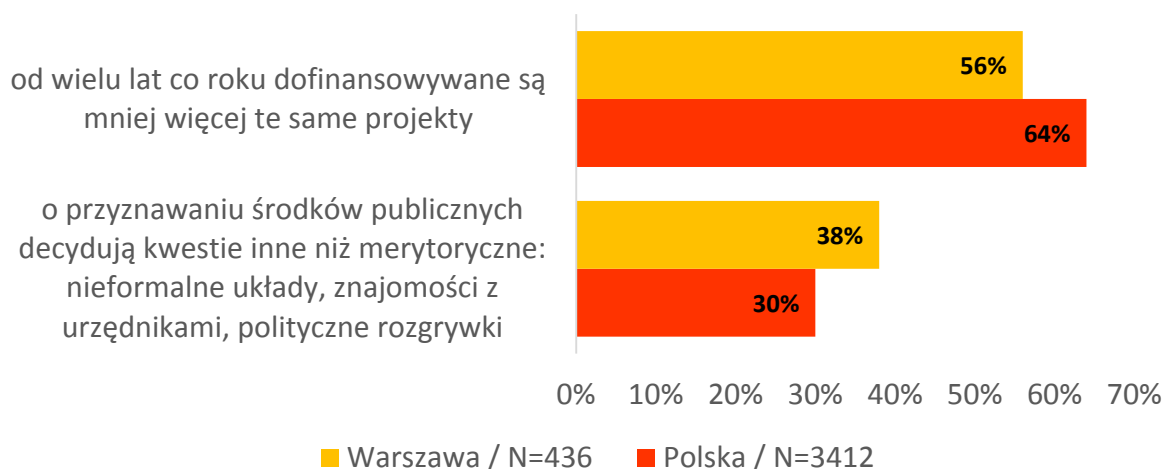
Wykres 49. Współpraca finansowa z Biurami Urzędu Miasta oraz urzędami dzielnic (podstawa procentowania – wszystkie organizacje)

6.3.2. Współpraca finansowa – ogólne opinie

Większy krytycyzm wobec działań samorządu widać także w opiniach warszawskich organizacji dotyczących procedur finansowej współpracy z Urzędem Miasta i urzędami dzielnic. Nieco ponad połowa (56%) przedstawicieli warszawskich organizacji jest zdania, że problemem w trakcie tej współpracy jest dofinansowywanie przez miasto wciąż tych samych projektów. Niepokojące jest także to, że 38% warszawskich fundacji i stowarzyszeń żywi przekonanie, że o przyznawaniu środków publicznych decydują kwestie inne niż merytoryczne (np. układy i znajomości albo polityczne rozgrywki).

Wykres 50. Opinie o współpracy finansowej z samorządem szczebla gminnego (podstawa procentowania – organizacje mające kontakty z samorządem szczebla gminnego)

6.3.3. Współpraca finansowa – opinie dotyczące polityki Biur Urzędu Miasta oraz urzędów dzielnic

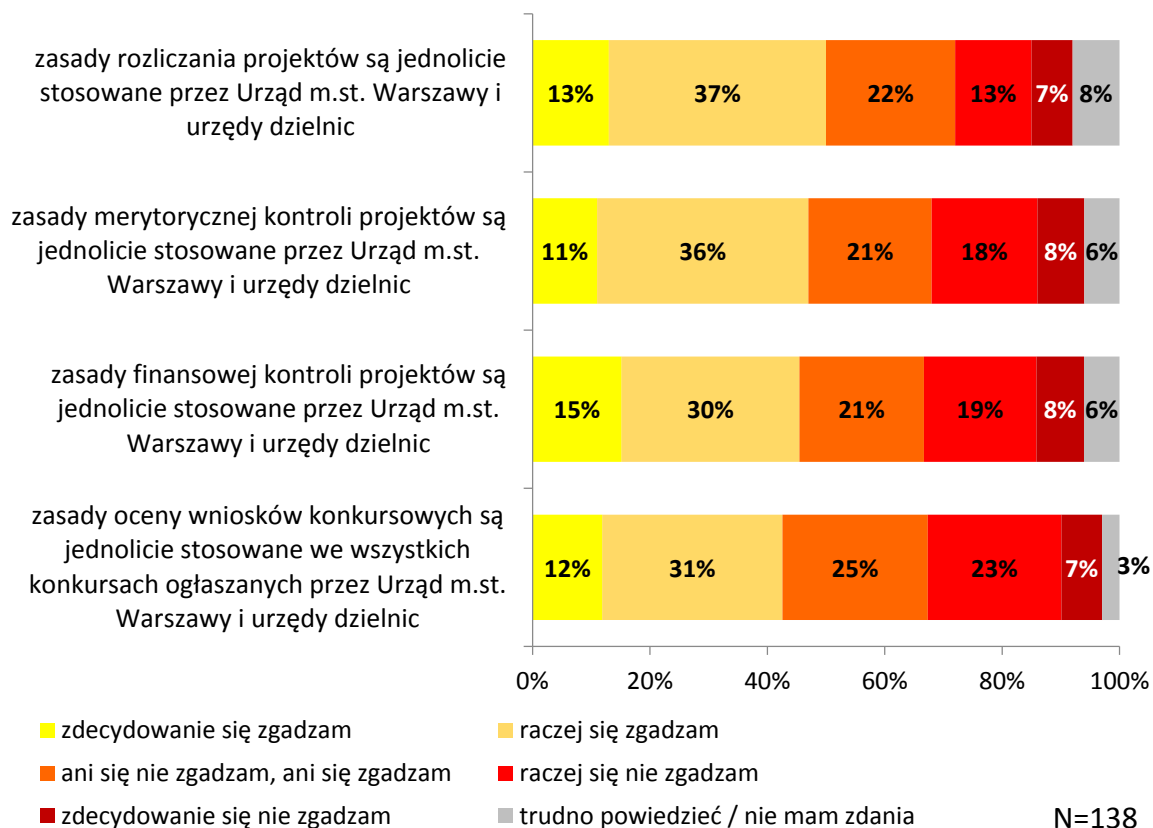
Te z warszawskich organizacji, które podejmowały starania o dotacje zarówno z Urzędu Miasta, jak i z urzędów dzielnic, zostały poproszone o ocenę spójności polityki miasta na tych dwóch poziomach. Zdaniem 43% przedstawicieli organizacji zasady oceny wniosków w otwartych konkursach ofert w Biurach Urzędu Miasta oraz w urzędach dzielnic są jednolite. Przeciwnego zdania jest niemal jedna trzecia (30%) organizacji. Połowa warszawskich organizacji twierdzi, że zasady rozliczania projektów są takie same w urzędach dzielnic jak w Biurach Urzędu Miasta, natomiast 20% stowarzyszeń i fundacji dostrzega pomiędzy nimi różnice. O jednolitości zasad związanych z merytoryczną kontrolą projektów w urzędach dzielnic oraz w Urzędzie Miasta jest przekonanych 47% organizacji. Podobne przekonanie dotyczące kontroli finansowej wyraża 45% warszawskich stowarzyszeń i fundacji.

O problemie związanym z różnicami pomiędzy wymaganiami formalno-prawnymi na poziomie Biur Urzędu Miasta oraz na poziomie urzędów dzielnic pisaliśmy w raporcie dotyczącym współpracy pomiędzy miastem a sektorem pozarządowym sprzed dwóch lat. „W różnych biurach oraz dzielnicach wymagania wobec organizacji, zarówno na etapie aplikowania, jak i rozliczania dotacji, są różne (...) Liczne problemy wynikają z różnego podejścia stosowanego przy rozliczeniach dotacji w różnych Biurach Urzędu Miasta oraz w urzędach dzielnic. Wymagania związane ze sprawozdawczością są różne i organizacja realizująca kilka projektów za każdym razem sprawozdaje według innych reguł. Taką opinię potwierdzają także urzędnicy. Wynika to ich zdaniem z różnego sposobu interpretowania obowiązujących przepisów oraz ich niejednoznaczności”.⁵ Niestety opisany wtedy problem nadal nie został w opinii organizacji ostatecznie rozwiązany.

---

⁵ „Współpraca Miasta st. Warszawy z organizacjami”, Stowarzyszenie Klon/Jawor 2013, s. 96, 124.

Wykres 51. Opinie o współpracy finansowej z Biurami Urzędu Miasta oraz urzędami dzielnic (podstawa procentowania – organizacje, które starały się o dotacje zarówno z Biur Urzędu Miasta, jak i z urzędu dzielnic)

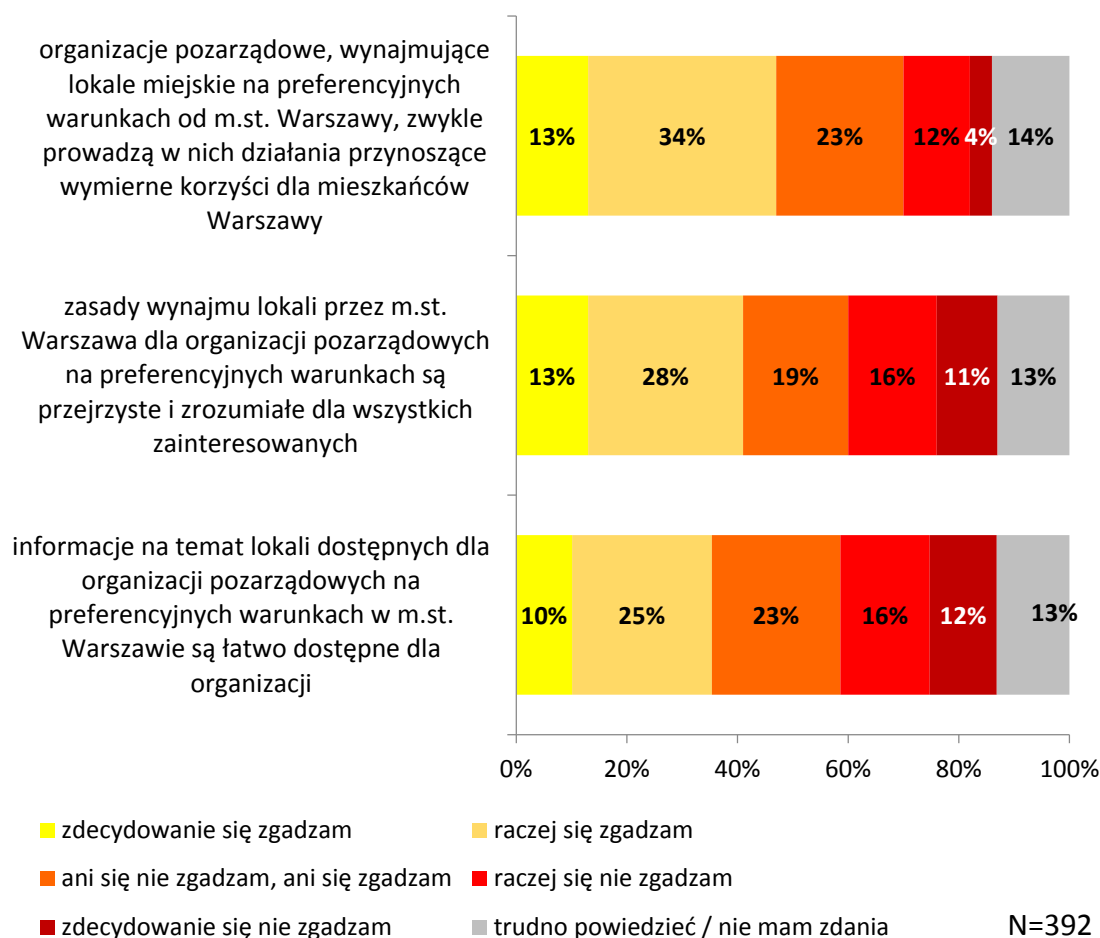
6.4. Ocena polityki lokalowej Urzędu m.st. Warszawy

Jedną z form wsparcia organizacji pozarządowych przez warszawski samorząd jest udostępnianie im lokali na preferencyjnych warunkach. Według danych z 2013 roku korzysta z nich 22% stołecznych organizacji.⁶ Co ciekawe, mniej niż połowa (47%) fundacji i stowarzyszeń jest przekonana, że organizacje wynajmujące w ten sposób lokale od miasta prowadzą w nich działania przynoszące wymierne korzyści mieszkańcom Warszawy.

O przejrzystości zasad związanych z preferencyjnym wynajmowaniem lokali jest przekonanych 41% warszawskich organizacji, a 27% zgłasza wobec nich zastrzeżenia. Informacje o dostępnych dla organizacji lokalach uznaje za wystarczające 35% warszawskich stowarzyszeń i fundacji, przeciwnego zdania jest 28%.

⁶ „Współpraca Miasta st. Warszawy z organizacjami”, Stowarzyszenie Klon/Jawor 2013, s. 204.

Wykres 52. Opinie o polityce lokalowej m.st. Warszawy (podstawa procentowania – organizacje mające kontakty z samorządem szczebla gminnego)

6.5. Konsultacje

Jednym z istotnym aspektów współpracy pomiędzy sektorem pozarządowym a samorządem lokalnym jest konsultowanie różnego rodzaju dokumentów, planów, strategii oraz decyzji. Przedstawiciele organizacji zostali zapytani o udział w tego typu procesach w ciągu dwóch ostatnich lat. Okazało się, że 37% warszawskich organizacji uczestniczyło w opracowywaniu lub konsultacjach uchwał, dokumentów, strategii lub planów przygotowywanych przez samorząd lokalny, zgłaszając do nich uwagi. W skali całego kraju aktywność organizacji na tym polu jest podobna: w konsultacjach z lokalnymi samorządami bierze udział 39% fundacji i stowarzyszeń.

Poczucie wpływu na decyzje zapadające w trakcie konsultacji z samorządem lokalnym jest słabsze wśród organizacji warszawskich niż wśród fundacji i stowarzyszeń z całej Polski. W Warszawie bowiem więcej jest takich organizacji, które twierdzą, że urzędnicy w ogóle nie wzięli pod uwagę zgłaszanych przez nie uwag lub też uwzględnili mniej niż

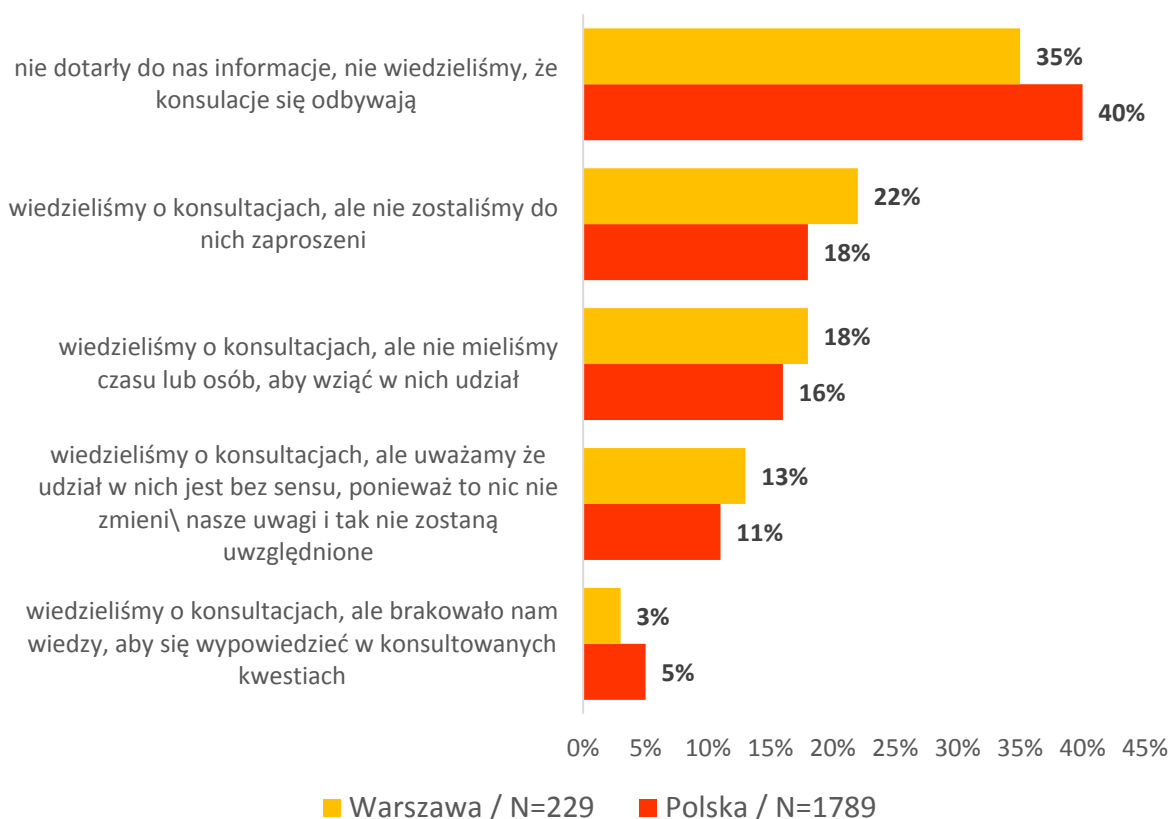
połowę z nich. Taką opinię o konsultacjach wyraża 47% stołecznych stowarzyszeń i fundacji. W skali całego kraju analogiczny odsetek wynosi 41%.

Organizacje, które pomimo utrzymywania kontaktów z samorządem lokalnym nie biorą udziału w konsultacjach jako powód swojej bierności na tym polu wskazują najczęściej na niewystarczającą dystrybucję informacji na ich temat. Wydaje się, że decydująca może być tutaj aktywność organizacji w poszukiwaniu informacji na temat konsultacji. Z drugiej strony, poza aktywnością strony pozarządowej istotne są także kanały informacji o odbywających się konsultacjach wykorzystywane przez samorząd. Ponad jedna trzecia (35%) warszawskich organizacji, które nie wzięły udziału w konsultacjach (a utrzymują kontakty z warszawskim samorządem) twierdzi, że w ogóle nie wiedziało, że takie konsultacje mają miejsce. Co więcej, niemal jedna czwarta (22%) stołecznych fundacji i stowarzyszeń nie biorących udziału w konsultacjach wskazało, że nie zostało na nie przez nikogo zaproszonych. Podobnie, brak udziału w konsultacjach tłumaczony jest przez organizacje w skali całego kraju, przy czym organizacje z Warszawy nieco rzadziej wskazują na brak wiedzy o nich, a częściej na brak zaproszenia do udziału.

Niemal jedna piąta (20%) warszawskich organizacji (a 16% w skali kraju) jako powód braku uczestnictwa w konsultacjach podaje brak czasu. O braku poczucia wpływu na decyzje zapadające w trakcie konsultacji, a więc także o braku sensu uczestniczenia w tym procesie jest z kolei przekonanych (podobnie jak w skali kraju) nieco ponad jedna dziesiąta stołecznych fundacji i stowarzyszeń nieuczestniczących w konsultacjach. Brak merytorycznej wiedzy dotyczącej konsultowanych kwestii był natomiast wskazywany jako powód bierności w konsultacjach zdecydowanie najrzadziej – zarówno w Warszawie, jak i w skali ogólnokrajowej.

Wykres 53. Przyczyny braku udziału w konsultacjach (podstawa procentowania – organizacje mające kontakty z samorządem szczebla gminnego, nieuczestniczące w konsultacjach)⁷

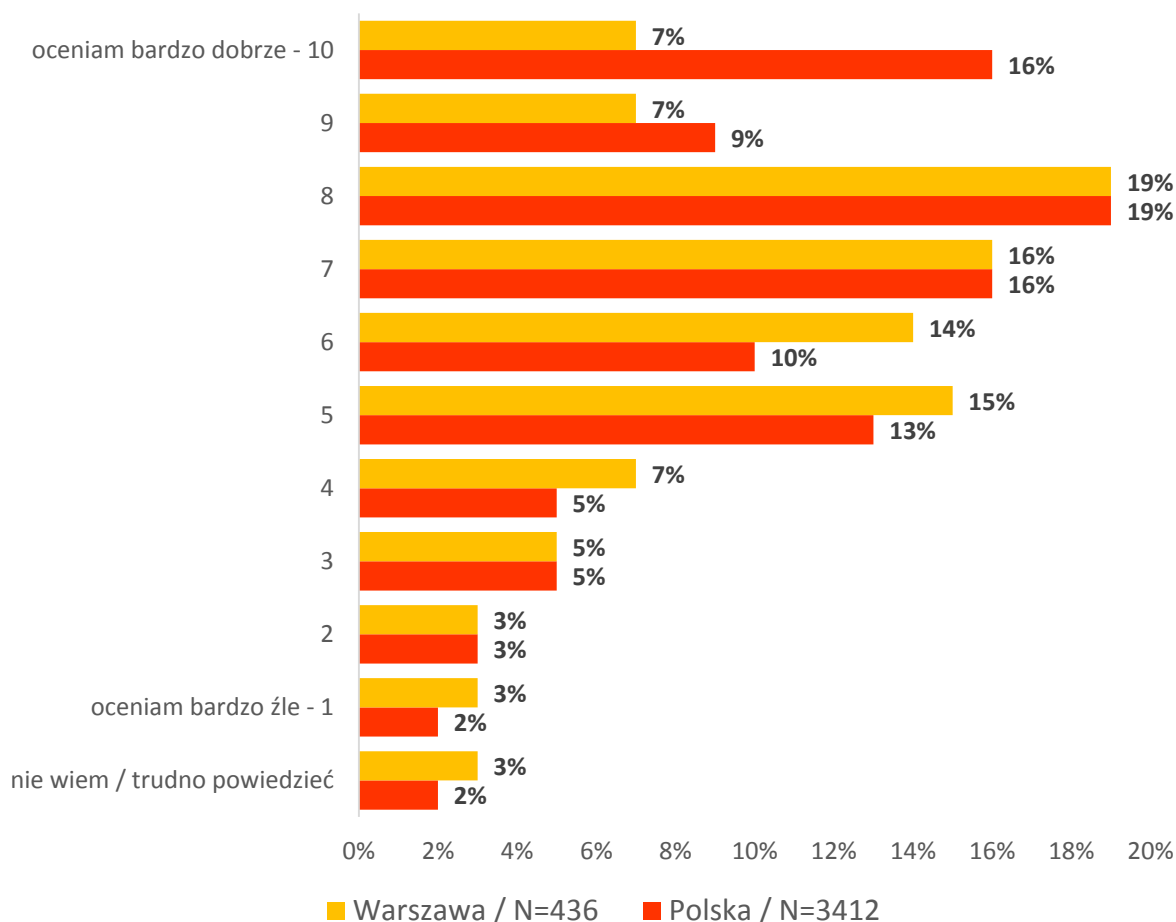
6.6. Ocena współpracy z lokalnym samorządem

Jak już kilkakrotnie wspomniano, warszawskie organizacje oceniają współpracę z samorządem lokalnym bardziej surowo niż organizacje w skali całego kraju. Tylko 14% z nich ocenia współpracę z warszawskim samorządem bardzo dobrze (ocena 9 lub 10 na dziesięciostopniowej skali, gdzie „1” oznacza bardzo źle, a „10” bardzo dobrze), podczas gdy w skali kraju taką ocenę wystawia swoim urządowi miast i gmin jedna czwarta (25%) organizacji. Ogólnie pozytywną opinię o jakości współpracy (ocena pomiędzy 6 a 10) z samorządem ma 63% organizacji z Warszawy oraz 70% organizacji w skali całego kraju. Uśredniona ocena jakości współpracy z samorządem lokalnym wynosi 6,88 dla całego kraju oraz 6,27 dla Warszawy⁸.

⁷ Na wykresie pominięto kategorie „inne” – 3% oraz „trudno powiedzieć” – 4%.

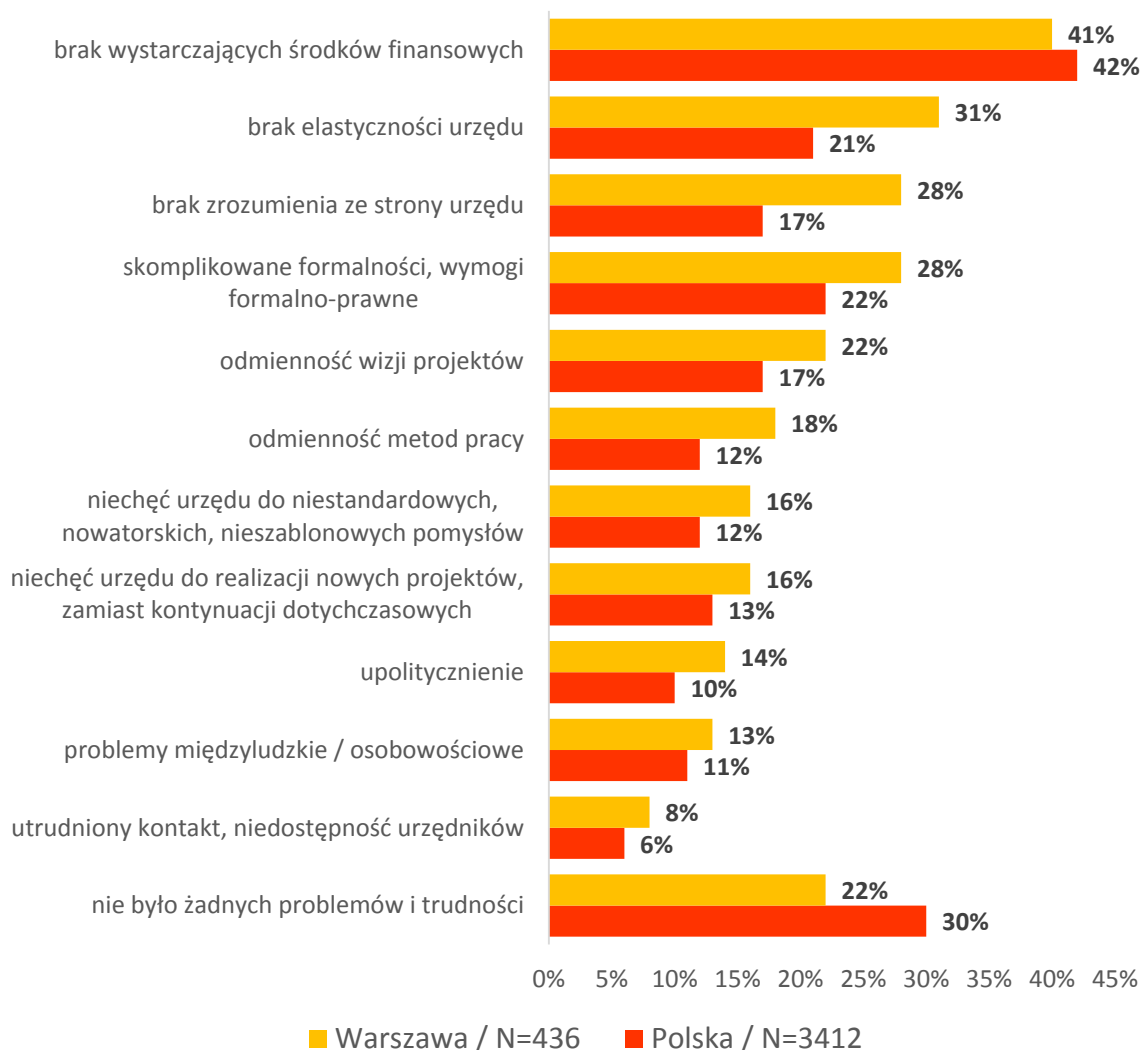
⁸ Badani oceniali jakość współpracy w skali od 1 do 10. Im wyższa ocena, tym lepsza jakość współpracy.

Wykres 54. Ogólna ocena jakości współpracy z samorządem lokalnym (podstawa procentowania – organizacje mające kontakty z samorządem szczebla gminnego)

Gorsza ocena jakości współpracy z samorządem lokalnym w Warszawie związana jest z trudnościami, jakie występowały podczas kontaktów z Urzędem Miasta lub urzędami dzielnic. Takie trudności dostrzegają 78% warszawskich fundacji i stowarzyszeń. W skali kraju na problemy podczas kontaktów z samorządem lokalnym narzekało nieco mniej organizacji (70%). Wśród problemów szczególnie utrudniających kontakty oraz współpracę przedstawiciele organizacji wymieniali przede wszystkim brak wystarczających środków finansowych, brak elastyczności oraz zrozumienia ze strony urzędu, skomplikowane wymogi formalno-prawne oraz odmienną wizję projektów i metod pracy. Poza pierwszym z wskazanych problemów, wszystkie pozostałe były wyraźnie bardziej odczuwalne przez organizacje warszawskie. To może być uzasadnieniem bardziej krytycznego spojrzenia na współpracę z samorządem ze strony stołecznych stowarzyszeń i fundacji.

Wykres 55. Problemy podczas współpracy z samorządem lokalnym (podstawa procentowania – organizacje mające kontakty z samorządem szczebla gminnego; respondenci mogli wskazać więcej niż jedną odpowiedź)

6.7. Współpraca wewnątrz sektora pozarządowego

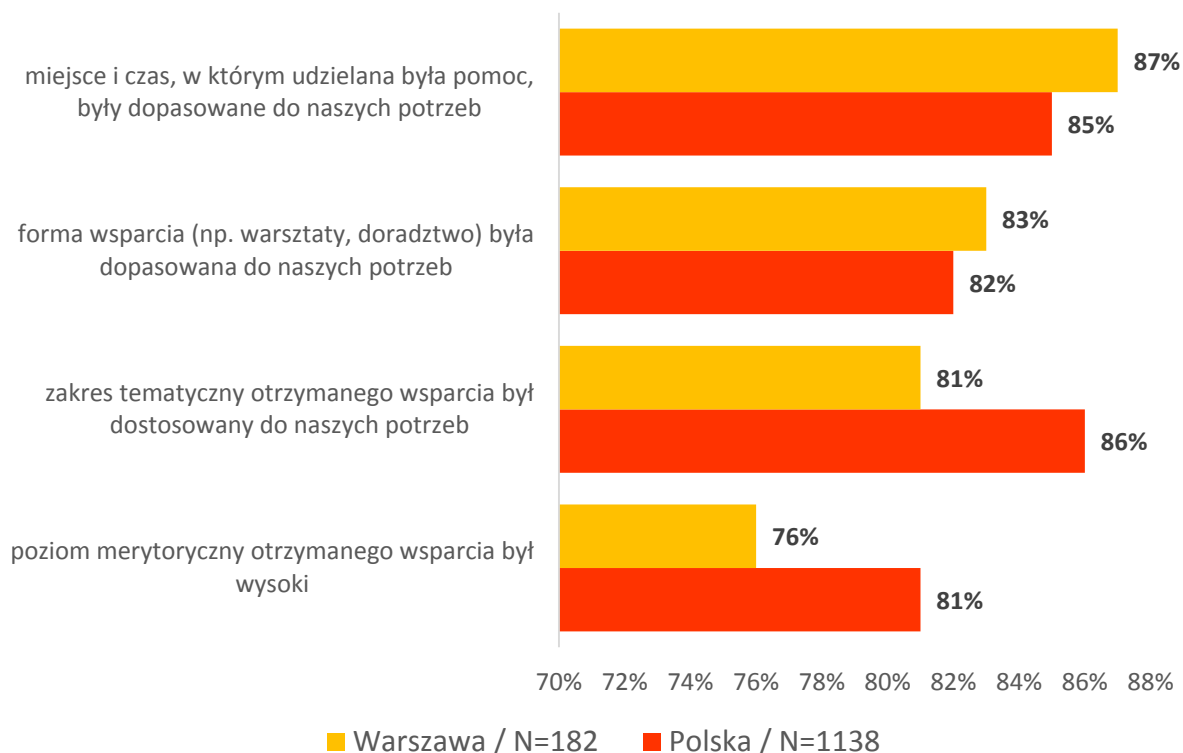
Tegoroczne dane wskazują, że w całym sektorze pozarządowym rośnie znaczenie współpracy pomiędzy organizacjami. Obserwujemy wzrost zarówno sporadycznych, jak i częstych, regularnych kontaktów pomiędzy stowarzyszeniami i fundacjami. W pierwszym rozdziale pokazaliśmy, że niemal wszystkie (94%) warszawskie organizacje mają kontakty z innymi fundacjami i stowarzyszeniami, przy czym dla 38% z nich są to kontakty częste i regularne. Stołeczny trzeci sektor wyróżnia się na tle Polski liczbą pozarządowych partnerów, z którymi organizacje podejmują współpracę, prowadzą wspólne projekty lub konsultują swoje działania. Przeciętna warszawska organizacja współpracuje w ten sposób z trzema innymi stowarzyszeniami lub fundacjami

zarejestrowanymi w Warszawie. W skali kraju przeciętna organizacja współpracuje z dwoma tego typu partnerami z terenu swojego miasta lub gminy.

Warszawskie stowarzyszenia i fundacje częściej niż pozostałe korzystają również z pozafinansowej pomocy udzielanej przez inne organizacje pozarządowe lub podmioty wyspecjalizowane we wspieraniu sektora pozarządowego. Z takiej pomocy korzysta 34% stowarzyszeń i fundacji z Warszawy oraz 28% organizacji w całym kraju.

Ocena tego wsparcia jest bardzo zróżnicowana. Organizacje warszawskie w podobnym stopniu co pozostałe są skłonne przyznać, że zarówno forma otrzymywanego wsparcia, jak i miejsce i czas były dopasowane do ich potrzeb. Jednak rzadziej niż pozostałe uważają, że dopasowany do potrzeb był również zakres tematyczny wsparcia. Mają też gorszą opinię na temat jego poziomu merytorycznego.

Wykres 56. Ocena wsparcia świadczonego przez organizacje oraz inne podmioty wyspecjalizowane we wspieraniu fundacji i stowarzyszeń (podstawa procentowania – organizacje korzystające z pozafinansowego wsparcia innych organizacji oraz podmiotów wyspecjalizowanych we wspieraniu sektora pozarządowego)⁹

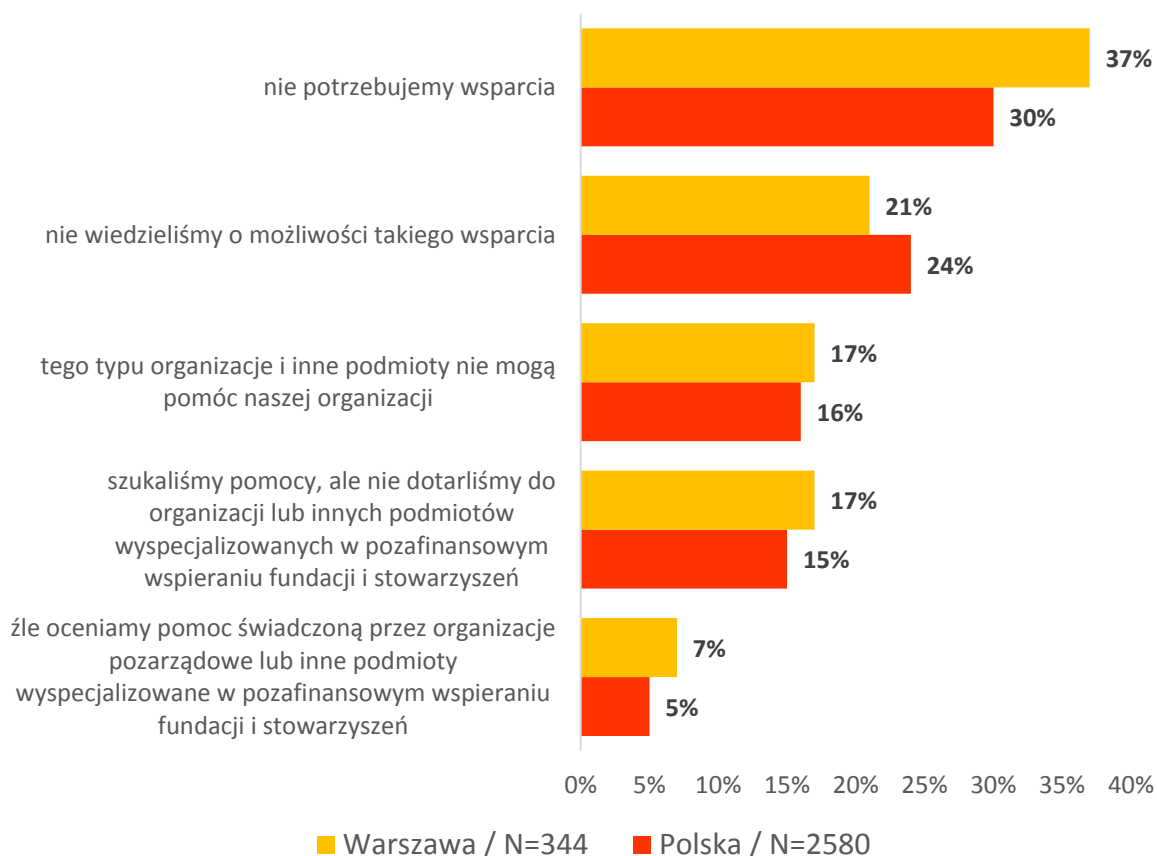

Organizacje niekorzystające z opisanych powyżej form wsparcia, zapytane o powody, odpowiadały najczęściej, że po prostu go nie potrzebują. Brak takiej potrzeby częściej

⁹ Na wykresie zaprezentowano odsetek odpowiedzi „zdecydowanie tak” oraz „raczej tak”.

deklarowały organizacje z Warszawy. Ponad jedna piąta organizacji (21% w Warszawie, 24% w całym kraju) nie wiedziało o możliwości uzyskania tego typu pomocy. Część fundacji i stowarzyszeń (17% w Warszawie oraz 15% w całym kraju) poszukiwało pomocy, ale nie dotarło do podmiotów, które ją oferują. Podobny odsetek (17% w Warszawie, 16% w całym kraju) uważa natomiast, że wspomniane podmioty nie są w stanie udzielić im adekwatnej formy wsparcia. Niewielka część (7% w Warszawie, 5% w całym kraju) ma złą opinię o pomocy świadczonej organizacjom przez inne organizacje pozarządowe.

Wykres 57. Przyczyny braku korzystania ze wsparcia świadczonego przez organizacje oraz inne podmioty wyspecjalizowane we wspieraniu fundacji i stowarzyszeń (podstawa procentowania – organizacje niekorzystające z pozafinansowego wsparcia innych organizacji oraz podmiotów wyspecjalizowanych we wspieraniu sektora pozarządowego; respondenci mogli wskazać więcej niż jedną odpowiedź)¹⁰

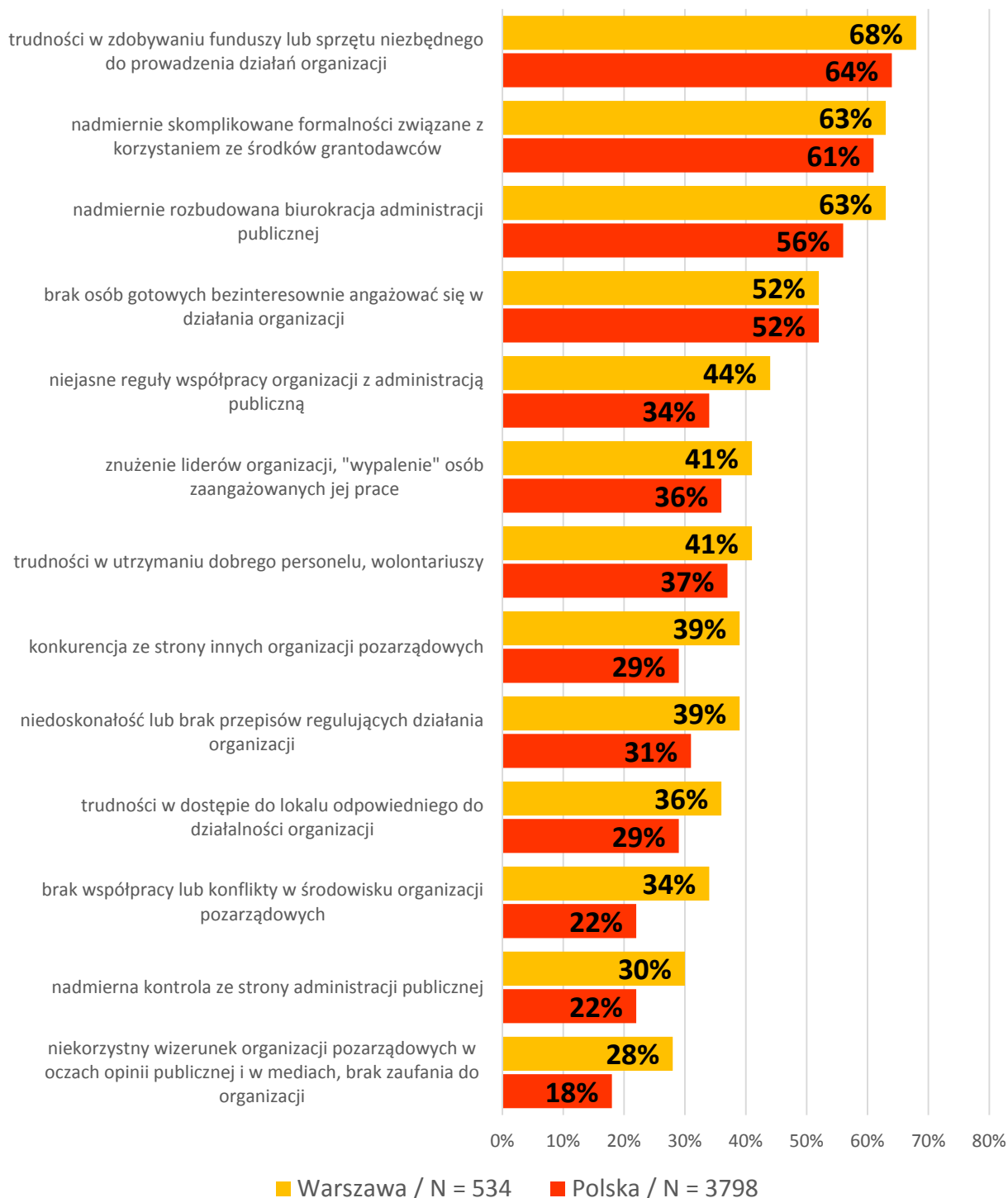
¹⁰ Na wykresie pominięto kategorie „inne” – 2% oraz „trudno powiedzieć” – 5%.

7. Problemy warszawskich organizacji pozarządowych i opinie ich liderów

7.1. Problemy organizacji

Z analizy rankingu problemów warszawskiego sektora pozarządowego w 2015 roku można wyciągnąć kilka interesujących wniosków. Przede wszystkim widać, że w porównaniu do 2010 roku wszystkie wyartykułowane wtedy problemy są przez stołeczne organizacje bardziej odczuwalne. Ten wzrost subiektywnie odczuwanej dotkliwości problemów jest zauważalny także na poziomie ogólnopolskim. Co więcej, był on już widoczny w 2012 roku. Jednak w 2015 roku organizacje stołeczne deklarowały dotkliwość poszczególnych problemów nie tylko częściej niż pięć lat wcześniej, ale także zdecydowanie częściej niż organizacje w całej Polsce. Średnio o 7 punktów procentowych więcej organizacji warszawskich niż stowarzyszeń i fundacji z całej Polski wskazuje, że poszczególne problemy zdecydowanie lub raczej ich dotyczą. Szczegóły rankingu odczuwanych problemów obrazuje wykres 56.

Wykres 58. Problemy zdecydowanie i raczej odczuwane w 2015 roku (podstawa procentowania – wszystkie organizacje; respondenci mogli wskazać więcej niż jedną odpowiedź)

Najczęściej odczuwalne problemy w Warszawie i w całej Polsce nie różnią się znacząco procentem wskazań, jedyny wyjątek stanowi „nadmierna biurokracja administracji publicznej” w Warszawie, odczuwana przez 63% organizacji, a więc o 7 punktów

procentowych więcej niż w całym sektorze. Jest to zapewne związane z tym, że organizacje ze stolicy mają częściej kontakt z administracją szczebla rządowego.

Największe różnice między sektorem warszawskim a ogólnopolskim widać w poziomie odczuwania problemów rzadziej wskazywanych przez organizacje pozarządowe. Można przypuszczać, że w niektórych przypadkach organizacje ze stolicy faktycznie mogą mieć podstawy do tego, żeby odczuwać jako bardziej dotkliwe takie problemy, jak np. „trudności w utrzymaniu dobrego personelu, wolontariuszy” albo „konkurencja ze strony innych organizacji pozarządowych”. Są jednak takie problemy, jak np. „niedoskonałość lub brak przepisów regulujących działania organizacji” albo „niekorzystny wizerunek organizacji pozarządowych w oczach opinii publicznej i w mediach, brak zaufania do organizacji”, których częstsze odczuwanie w Warszawie jest raczej związane z wyższym poziomem aspiracji i oczekiwań stołecznych organizacji niż z ich faktyczną sytuacją.

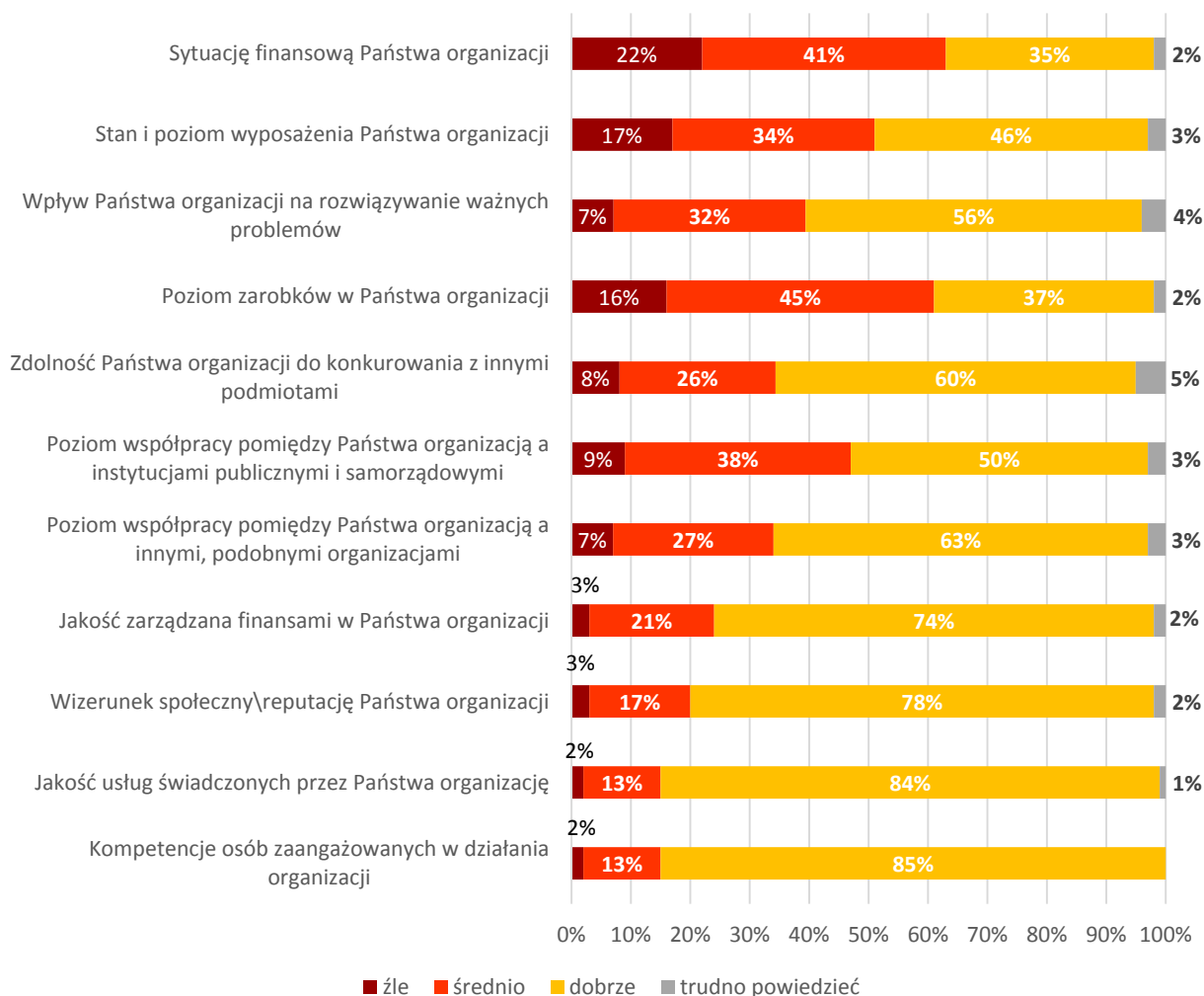
Na koniec warto podkreślić, że badania ujawniły grupę problemów, które w całym sektorze stają się coraz bardziej odczuwalne (różnice widoczne między rokiem 2012 a rokiem 2015). Są one generalnie związane z relacjami z innymi organizacjami pozarządowymi – brakiem współpracy, konfliktami, konkurencją i złym wizerunkiem sektora. Analiza danych na temat stołecznego sektora pokazuje, że te problemy w Warszawie są silniej odczuwalne niż w całej Polsce.

7.2. Samoocena

Z badań sektora pozarządowego realizowanych przez Stowarzyszenie Klon/Jawor od ponad 10 lat wynika, że dokonywana przez organizacje ocena własnych działań i kompetencji jest bardzo dobra. Również w 2015 roku zarówno organizacje warszawskie, jak i te z całej Polski zdecydowanie częściej oceniały swoje działania pozytywnie. Jednak porównanie odpowiedzi stołecznych organizacji z roku 2015 i tych sprzed pięciu lat pokazuje, że we wszystkich obszarach, czasami nawet znacząco, wzrósł odsetek ocen „średnich”. Można więc powiedzieć, że w stołecznym sektorze rośnie poziom samokrytycyzmu.

Wykres 59. Samoocena poszczególnych aspektów funkcjonowania organizacji (podstawa procentowania – wszystkie organizacje)

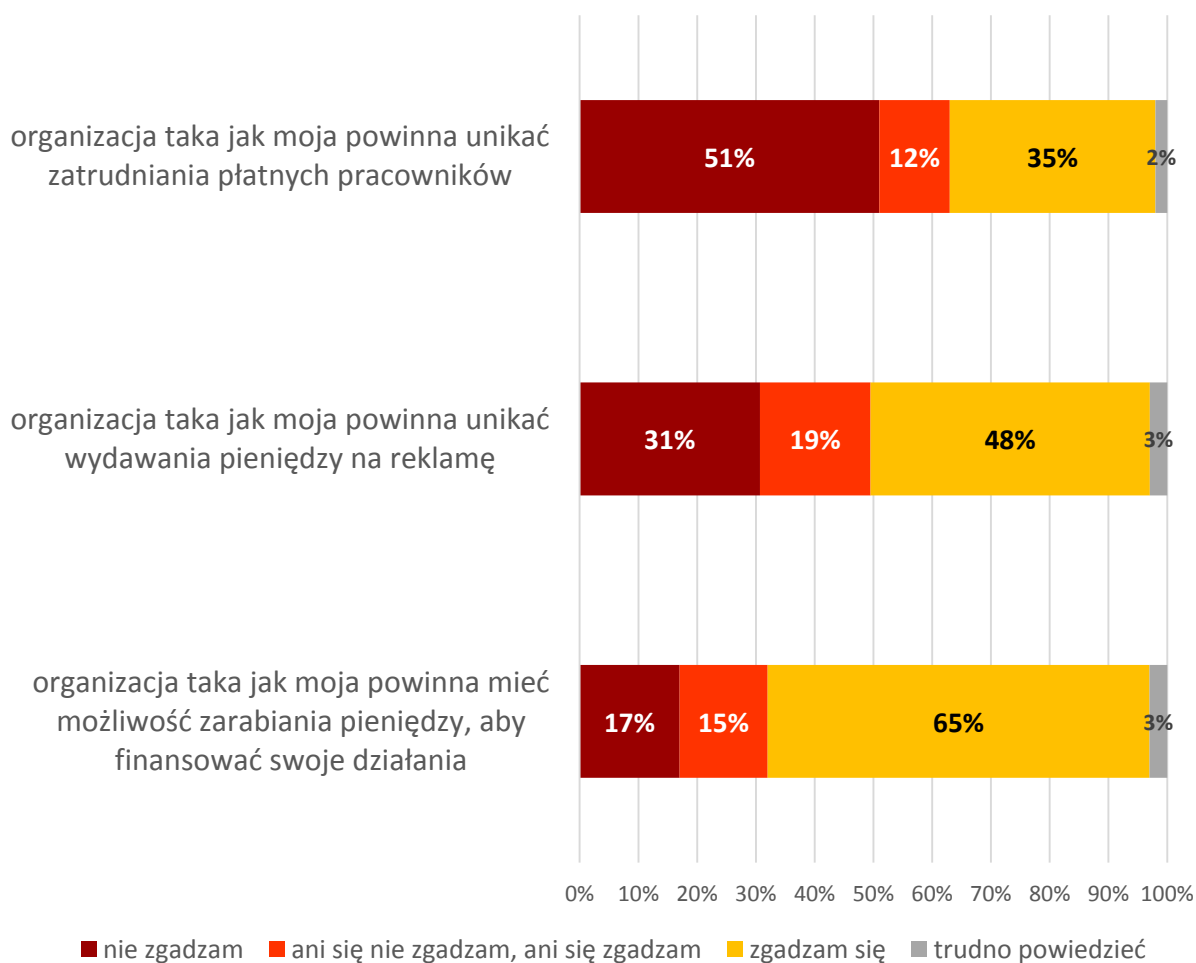
7.3. Opinie liderów organizacji

Przedstawiciele organizacji pozarządowych biorących udział w badaniach (byli to przedstawiciele zarządu lub inne osoby decyzyjne i zorientowane w działaniach organizacji) poprosiliśmy o ustosunkowanie się do stwierdzeń dotyczących z jednej strony tego, co powinny lub czego nie powinny robić organizacje, a z drugiej strony – kondycji i warunków działania sektora pozarządowego w Polsce. W przypadku większości stwierdzeń opinie liderów warszawskich organizacji nie różnią się znacząco od poglądów przedstawicieli stowarzyszeń i fundacji z całej Polski. Wyjątek stanowią dwie kwestie – stosunek do zatrudniania płatnych pracowników i stosunek do prowadzenia przez organizacje działalności ekonomicznej. W Warszawie o 10 punktów procentowych mniej stowarzyszeń i fundacji zgadza się ze stwierdzeniem, że „organizacja taka jak moja powinna unikać zatrudniania płatnych pracowników”. Jest to

związane z faktem, że w Warszawie zatrudnienie jest większe, więc model działania, w którym unika się posiadania płatnych pracowników, mniej pasuje do stołecznych organizacji. Podobnie należy interpretować częstsze zgadzanie się w stolicy z opinią, że „organizacja taka jak moja powinna mieć możliwość zarabiania pieniędzy, aby finansować swoje działania” – warszawskie organizacje częściej prowadzą działalność odpłatną lub gospodarczą, dlatego pewnie bliższe jest im to stwierdzenie.

Trzecim stwierdzeniem odnoszącym się do obszaru „powinności” organizacji była kwestia wydawania pieniędzy na reklamę. W tym wypadku opinie stołecznego sektora były bardziej zrównoważone, ale przeważały (48%) głosy zgadzających się ze stwierdzeniem, że organizacje powinny unikać wydawania pieniędzy na reklamę. Przeciwnego zdania było 31% organizacji.

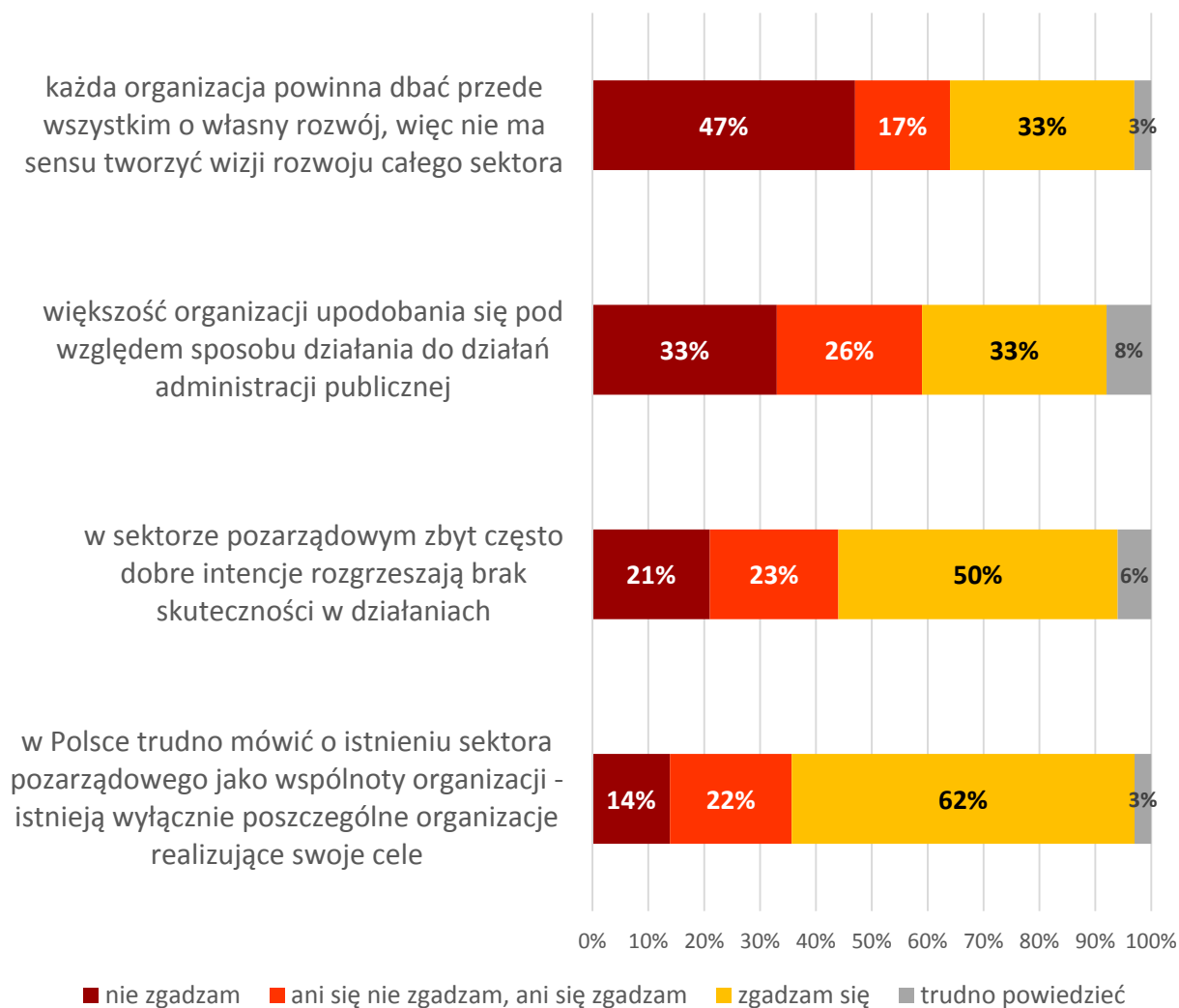
Wykres 60. Opinie liderów organizacji (1) (podstawa procentowania – wszystkie organizacje)

Druga grupa stwierdzeń odnosiła się do sytuacji całego sektora pozarządowego w Polsce. Można przypuszczać, że w tym wypadku na opinie liderów w mniejszym stopniu wpływała sytuacja ich własnej organizacji, a w większym poczucie tożsamości i przynależności do trzeciego sektora, a także opinia na jego temat. Co ciekawe, opinia liderów warszawskich organizacji na temat „sektora pozarządowego” wcale nie jest zbyt pochlebna – 50% zgadza się ze stwierdzeniem, że „w sektorze pozarządowym zbyt często dobre intencje rozgrzeszają brak skuteczności w działaniach”, a tylko 21% jest odwrotnego zdania. Trudno też mówić o silnie odczuwanej tożsamości sektorowej, a nawet więcej – o przekonaniu, że coś takiego jak sektor pozarządowy w ogóle istnieje: aż 61% liderów stołecznych organizacji zgadza się z opinią, że „w Polsce trudno mówić o istnieniu sektora pozarządowego jako wspólnoty organizacji – istnieją wyłącznie poszczególne organizacje realizujące swoje cele”. Nie zgadza się z tą opinią 14% liderów.

Być może przekonanie o braku sektora pozarządowego, wyrażone przez dużą część organizacji warszawskich, należy traktować raczej jako diagnozę obecnej sytuacji niż postulowanie stanu pożądanego, ponieważ jednocześnie 47% respondentów nie zgadza się z opinią, że „każda organizacja powinna dbać przede wszystkim o własny rozwój, więc nie ma sensu tworzyć wizji rozwoju całego sektora” (33% respondentów się z tą opinią zgadza).

Wykres 61. Opinie liderów organizacji (2) (podstawa procentowania – wszystkie organizacje)

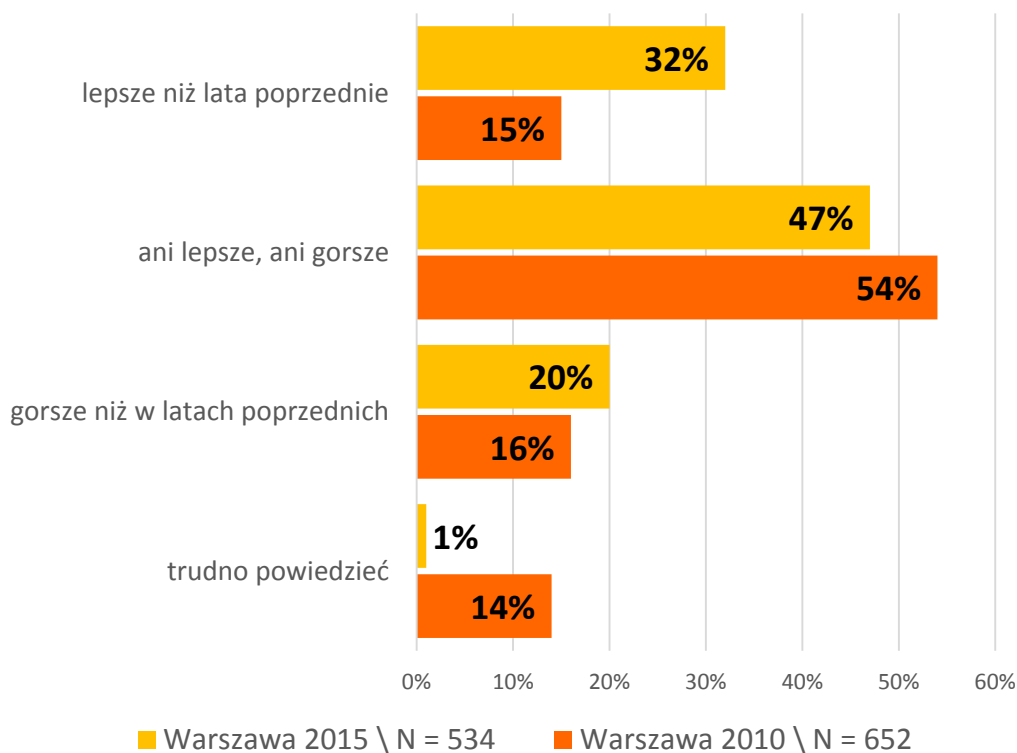
Na koniec trzeba się odnieść do dwóch stwierdzeń, które obrazują opinię stołecznych organizacji na temat tego, na ile z jednej strony państwo, a z drugiej opinia publiczna rozumie i wspiera działania sektora pozarządowego. Widać, że opinie na temat wsparcia ze strony państwa są idealnie zrównoważone – 34% organizacji uważa, że działania państwa sprzyjają rozwojowi sektora pozarządowego, i tyle samo się z tym stwierdzeniem nie zgadza. Nie ma takiego podziału głosów w kwestii zrozumienia działań organizacji ze strony opinii publicznej – 69% liderów warszawskich organizacji uważa, że większość Polaków nie rozumie, na czym polegają działania organizacji pozarządowych.

Wykres 62. Opinie liderów organizacji (3) (podstawa procentowania – wszystkie organizacje)

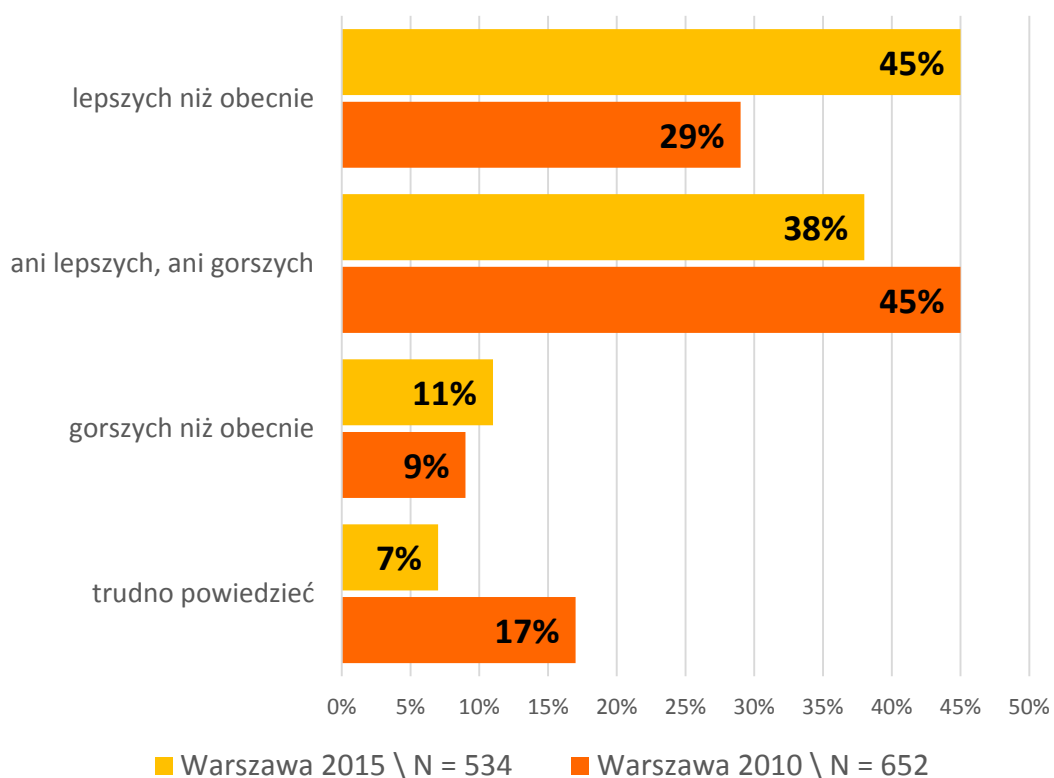

Poza opiniami związanymi z konkretnymi aspektami funkcjonowania organizacji sektora pozarządowego liderzy organizacji oceniali warunki działania organizacji w ostatnim roku, a także prognozowali, jakich warunków spodziewają się w przyszłości. W 2015 roku nie widać dużych różnic w tych ocenach między sektorem warszawskim a ogólnopolskim, za to z porównania odpowiedzi stołecznych organizacji z roku 2010 i roku 2015 wynika, że postrzeganie warunków, w jakich działają warszawskie organizacje, stało się bardziej optymistyczne.

Wykres 63. Ocena warunków funkcjonowania organizacji w poprzednim roku (podstawa procentowania – wszystkie organizacje)

Wykres 64. Spodziewane warunki funkcjonowania organizacji w nadchodzącym roku (podstawa procentowania – wszystkie organizacje)

Źródła danych i metodologia badania

Wyniki dotyczące stołecznego sektora pozarządowego opierają się na danych zebranych od 300 organizacji w ramach dedykowanych badań warszawskich organizacji pozarządowych oraz danych dotyczących 234 warszawskich stowarzyszeń i fundacji, które zostały wylosowane do badań ogólnopolskich.

Wyniki dotyczące całego polskiego sektora pozarządowego, prezentowane w raporcie jako tło dla wyników warszawskich, opierają się na danych zebranych od 3798 stowarzyszeń i fundacji z całej Polski.

Dedykowane badania warszawskie zostały przeprowadzone z inicjatywy Pełnomocnika Prezydenta m.st. Warszawy ds. Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi we współpracy ze Stowarzyszeniem Klon/Jawor na losowo-warstwowej próbie 300 stowarzyszeń i fundacji w pierwszym kwartale 2015 roku. Dane w ramach tych badań były gromadzone metodą wywiadów bezpośrednich (*face to face*) z osobami pełniącymi kluczowe funkcje w organizacji (m.in. prezesi, wiceprezesi).

Badania ogólnopolskie przeprowadzono na losowo-warstwowej próbie 3798 stowarzyszeń i fundacji w drugim i trzecim kwartale 2015 roku. Dane w ramach badań ogólnopolskich były gromadzone dwiema metodami – 2975 wywiadów zostało zrealizowanych przez ankierów metodą *face to face*, a 823 ankiety zostały wypełnione online. Respondentami w obu przypadkach były osoby pełniące kluczowe funkcje w organizacji (m.in. prezesi, wiceprezesi).

Zarówno dedykowane badania warszawskie, jak i badania ogólnopolskie bazowały na tym samym kwestionariuszu wypracowanym przez zespół Stowarzyszenia Klon/Jawor.

W obydwu badaniach próby wylosowano z rejestru REGON Głównego Urzędu Statystycznego. Przy doborze 300 warszawskich organizacji pozarządowych wyodrębniono warstwę za względu na formę prawną organizacji – fundacje i stowarzyszenia. Konstrukcja próby w badaniu ogólnopolskim składała się z większej ilości warstw, wyróżnionych ze względu na: 1) formę prawną; 2) wielkość miejscowości będącej siedzibą organizacji; 3) województwo. Dodatkowo w próbie wyróżniono segment organizacji sportowych, a także największych, celowo dobranych organizacji.

Analizy przeprowadzono przy wykorzystaniu wag analitycznych korygujących udział w próbie podmiotów z określonej warstwy lub segmentu próby.

Liczebność (N) podawana przy każdym z wykresów w treści raportu odnosi się do liczby obserwacji przed ważeniem.